

3 - ΦΥΤΕΥΣΗ ΔΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΘΑΜΝΩΝ

Νομοθεσία

Σύνταγμα της Ελλάδας 1975/1986/2001/2008/2019 (ΦΕΚ Α' 211/24.12.2019), άρθρο 117 παρ. 3 (Αναδάσωση)
Σύμβαση Διεθνούς Εμπορίας ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν με τα Παραρτήματα I και II αυτής (Σύμβαση CITES). Υπεγράφη στην Ουάσινγκτον των ΗΠΑ στις 3 Μαρτίου 1973, έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 2055/1992 (ΦΕΚ Α' 105/1992) «Κύρωση Σύμβασης διεθνούς εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν με τα Παραρτήματα I και II αυτής» και ετέθη σε ισχύ την 6/1/1993 σύμφωνα με την Ανακοίνωση ΥπΕξ της 6ης Νοεμβρίου 1992
Διεθνής Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης . Υπεγράφη στη Βέρνη την 19 Σεπτεμβρίου 1979. Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 1335/1983 (ΦΕΚ Α' 32/1983) «Κύρωση Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης»
Διεθνής Σύμβασις διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς (Σύμβαση της UNESCO). Υπεγράφη στο Παρίσι την 23 Νοεμβρίου 1972. Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 1126/1981 (ΦΕΚ Α' 32/1981) «Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23ην Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς»
Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια στη Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα. Υπογράφηκε στο Μόντρεαλ στις 29 Ιανουαρίου 2000. Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 3233/2004 (ΦΕΚ Α' 51/18.2.2004) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα» και ετέθη σε ισχύ με την Ανακοίνωση ΥπΕξ Φ.0546/ΑΣ 524/Μ.5587 (ΦΕΚ Α' 115/28.6.2004)
Διεθνής Σύμβαση Προστασίας των Φυτών του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) (IPPC: International Plant Protection Convention). Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 3495/2006 (ΦΕΚ Α' 215/12.10.2006) «Κύρωση του νέου αναθεωρημένου κειμένου της Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας Φυτών» ¹
Πρωτόκολλο της Ναγκόγια για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους - Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair

¹ Βλ. και τα «Διεθνή Πρότυπα Φυτοϋγειονομικών Μέτρων» (The international standards for phytosanitary measures, ISPMs), https://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegxos/Fytoeigionomiki_nomothesia/1.0/diethnis_protipa_fyto_ISPMs.pdf Βλ. και τους δέκα (10) Περιφερειακούς Οργανισμούς Φυτοπροστασίας (Regional Plant Protection Organizations (RPPOs), οι οποίοι λειτουργούν στο πλαίσιο της Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας των Φυτών (IPPC/FAO): 1. Asia and Pacific Plant Protection Commission (APPPC), 2. Comunidad Andina (CA), 3. Comité de Sanidad Vegetal del Cono Sur (COSAVE), 4. Caribbean Plant Protection Commission (CPPC) 5. European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO), 6. Inter-African Phytosanitary Council (IAPSC), 7. Near East Plant Protection Organization (NEPPO), 8. North American Plant Protection Organization (NAPPO), 9. Organismo Internacional Regional de Sanidad Agropecuaria (OIRSA), 10. Pacific Plant Protection Organization (PPPO).

and Equitable Sharing of Benefits arising from their Utilization to the Convention on Biological Diversity. Κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον v. 4617/2019 (ΦΕΚ Α' 88/10.6.2019) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια σχετικά με την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα και άλλες διατάξεις». Σχετική και η Ανακοίνωση ΕΕ για την έναρξη ισχύος του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους στη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία (ΕΕ L 283/1/27.9.2014)
Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2031 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, σχετικά με προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 228/2013, (ΕΕ) αριθ. 652/2014 και (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 69/464/ΕΟΚ, 74/647/ΕΟΚ, 93/85/ΕΟΚ, 98/57/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ, 2006/91/ΕΚ και 2007/33/ΕΚ (ΕΕ L 317/4/23.11.2016)
Κανονισμός (ΕΕ) 2014/1143 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2014 για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών
Κανονισμός (ΕΚ) 2003/1829 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές (ΕΕ L 268/1/18.10.2003)
Κανονισμός (ΕΚ) 2007/834 του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων & την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1991/2092 (ΕΕ L 189/1/20.7.2007)
Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1873 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Οκτωβρίου 2021 σχετικά με την παράταση της διάρκειας ισχύος των κοινοτικών δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών για ποικιλίες του είδους <i>Asparagus officinalis</i> L. και των ομάδων ειδών βολβωδών ανθοκομικών φυτών, ξυλωδών μικρών καρπών και ξυλωδών καλλωπιστικών φυτών (PE/50/2021/REV/2) (ΕΕ L 378/1/26.10.2021)
Κανονισμός (ΕΕ) 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347/671/2013)
Κανονισμός (ΕΚ) 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009 σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309/24.11.2009)
Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου (ΕΚ) 999/2001, (ΕΚ) 396/2005, (ΕΚ) 1069/2009, (ΕΚ) 1107/2009, (ΕΕ) 1151/2012, (ΕΕ) 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) 1/2005 και (ΕΚ) 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) 854/2004 και (ΕΚ) 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ & 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) (ΕΕ L 95/1/7.4.2017)²

Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2016/145 της Επιτροπής της 4ης Φεβρουαρίου 2016 για την έγκριση της μορφής του εγγράφου που χρησιμοποιείται ως αποδεικτικό στοιχείο για την άδεια που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και επιτρέπει σε ορισμένες εγκαταστάσεις να διεξάγουν ορισμένες δραστηριότητες σχετικά με χωροκατακτητικά ξένα είδη ενωσιακού ενδιαφέροντος σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 30/1/5.2.2016)

Οδηγία 2001/18/ΕΚ Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου - Δήλωση της Επιτροπής (ΕΕ L 106/1/17.4.2001)

Οδηγία 2015/412/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2015 για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους (ΕΕ L 68/1/13.3.2015)

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Προς τη χάραξη στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα χωροκατακτητικά είδη» [SEC(2008) 2887 και SEC(2008) 2886]

ν. 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160/16.10.1986) «Για την προστασία του περιβάλλοντος»

ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289/29.12.1979) «Περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της Χώρας», άρθρο 3 παρ. 4 (περί επεκτάσεως της δασικής προστασίας στα εντός πόλεων και οικιστικών περιοχών πάρκα και άλση και στο περιαιστικό πράσινο), άρθρο 4 παρ. 2 (όσον αφορά τα κριτήρια προσδιορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων σε σχέση με τους χώρους ανθρώπινης εγκατάστασης και δραστηριότητας), άρθρο 5 παρ. 2 (σχετικά με την μέριμνα για την ανάπτυξη, βελτίωση, αναδάσωση και προστασία πάρκων, αλσών και δενδροστοιχιών κ.λπ.), άρθρο 6 (υπολογισμός αξίας δασών και δασικών εκτάσεων), άρθρο 17 (ανανέωση και βελτίωση δασικών συστάδων), άρθρα 37-44 (Δασώσεις, αναδασώσεις, έργα φύτευσης), άρθρο 58 (πάρκα και άλση, απαγόρευση μεταβολής προορισμού και αναίρεσης λειτουργίας

² Σχετ. και National Reference Laboratories according to article 100 of Regulation (EU) 2017/625, revised catalogue June 2019, https://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/ergastiriakos_elegxos/LIST_OF_NATIONAL_REFERENCE_LABORATORIES_DRAFT_D_11072019.pdf

κ.λπ.), άρθρο 59 (επιτρεπτές επεμβάσεις στα πάρκα και άλση), Άρθρο 60 παρ. 1 (απαγόρευση πολεοδομικής επέκτασης εντός δάσους ή δασικής έκτασης), Άρθρο 70 (Παραβάσεις υποχρεώσεων σχετικών με τις αναδασώσεις) και Άρθρο 78 παρ. 10 (παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης για τον καθορισμό προδιαγραφών σύνταξης μελετών διαχείρισης πάρκων και αλσών) ³ .
νδ/γμα 86/1969 (ΦΕΚ Α' 7/18.1.1969) «Δασικός Κώδιξ», άρθρα 51 (απαλλοτρίωση για την εγκατάσταση φυτωρίων), 62 παρ. 2 (προστασία μεμονωμένων δέντρων σε χώρους αστικού πρασίνου), 69 παρ. 1ε' (διαχείριση και αναδάσωση περιαστικών δασών), 200-201 (δαπάνες αναδασώσεων), 209 (υποχρέωση αναδάσωσης), 105, 205 (προστασία αναδασωτέων εκτάσεων)
ν. 1892/1990 (ΦΕΚ Α' 101/31.7.1990) «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», άρθρο 120 (υποχρεωτική αναδάσωση δασικών εκτάσεων από το Δημόσιο)
ν. 4067/2012 - Νέος Οικοδομικός Κανονισμός (ΝΟΚ) (ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012), άρθρο 17 όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 20 παρ. 30 ν. 4258/2014, ΦΕΚ Α' 94/14.4.2014, 28 παρ. 7 ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014, 7 παρ. 18-22 ν. 4315/2014, ΦΕΚ Α' 269/24.12.2014, 7 παρ. 2 ν. 4664/2020, ΦΕΚ Α' 32/14.2.2020, 108 ν. 4759/2020, ΦΕΚ Α' 245/9.12.2020 και 122 παρ. 25 ν. 4819/2021, ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021)] (Κατασκευές και φυτεύσεις στους ακάλυπτους χώρους και περιφράξεις), άρθρο 18 (Φυτεμένα δώματα)
ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της ΑυτοΔιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (άρθρο 186 παρ. ΙΙ περ. ββ' αριθ. 28 και 29α': αρμοδιότητες Περιφέρειας)
ν. 1564/1985 (ΦΕΚ Α' 164/26.9.1985) «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών»
Διεθνής Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα . Υπεγράφη στο Ρίο Ντε Τζανέιρο, την 5η Ιουνίου 1992. Έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον ν. 2204/1994 (ΦΕΚ Α' 59/1994) «Κύρωση Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα» και ετέθη σε ισχύ την 2/11/1994 σύμφωνα με την Ανακοίνωση ΥΠΕΞ Φ.0546/31/ΑΣ 582/Μ.4345/14.11.1994 (ΦΕΚ Α' 198)
ν. 4495/2019 (ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017) (άρθρο 29 παρ. 2 περ. ιη': Έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας)
πδ/γμα 67/1981 (ΦΕΚ Α' 23/30.1.1981) «Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδος και αγρίας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της ερεύνης επ' αυτών»
πδ/γμα της 14/7/1999 (ΦΕΚ Δ' 580/27.7.1999) «Κώδικας βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας», άρθρο 365 (Κατασκευές - εγκαταστάσεις κάτω από την επιφάνεια των προκηπίων)
πδ/γμα 22/2001 (ΦΕΚ Α' 21/7.2.2001) «Καθορισμός οργάνων και υπηρεσιών για την εφαρμογή του άρθρου 25 του ν. 1564/1985» (περί επιβολής κυρώσεων)
πδ/γμα 37/2021 (ΦΕΚ Α' 94/10.6.2021) «Συμπληρωματικά μέτρα εφαρμογής των κανονισμών (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού

³ Επισημαίνεται ότι τα άρθρα 58, 59 και 60 ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκαν από το άρθρο 36 του ν. 4280/2014, ρυθμίζουν τα θέματα που αποτελούσαν αντικείμενο του πρώην άρθρου 49 παρ. 1 του ν. 998/1979 περί πάρκων και αλσών.

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 95/1/7.4.2017 και διορθωτικό ΕΕ L 137/40/24.5.2017) για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση εφαρμογής των κανόνων για την υγεία των φυτών και (ΕΕ) 2016/2031 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 317/4/23.11.2016 και διορθωτικό ΕΕ L 317/39/1.10.2020) σχετικά με προστατευτικά μέτρα κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών» <i>[κατήργησε το πδ/γμα 365/2002, το οποίο είχε ενσωματώσει στην εθνική έννομη τάξη την οδηγία 2000/29/ΕΕ ενόψει της ισχύος του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031]</i>
ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΕΔ/115162/3055/2021 (ΦΕΚ Β' 5697/7.12.2021) «Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2014 για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών»
ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΠ/124964/1561 (ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022) «Αντικατάσταση της υπ' αρ. 52907/2009 υπουργικής απόφασης "Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών"»
ΥΑ 367126/22.11.2022 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) «Έγκριση εκατόν πενήντα τεσσάρων (154) Ελληνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ) με υποχρεωτική εφαρμογή σε όλα τα Δημόσια Έργα και Μελέτες» και συγκεκριμένα, οι ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 «Φυτεύσεις δένδρων και θάμνων» και ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00 «Επένδυση πρανών - Πλήρωση νησίδων με φυτική γη»
ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68189/22.6.2023 (ΦΕΚ Β' 4144/23.6.2023) «Σχέδιο δράσης για τις διαδρομές εισαγωγής των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών στην Ελλάδα»
ΚΥΑ 295194/22.4.2009 (ΦΕΚ Β' 756/24.4.2009) «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 834/07 και (ΕΚ) 889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν»
ΥΑ 2543/103240/3.10.2017 (ΦΕΚ Β' 3529/9.10.2017) «Καθορισμός των αναγκών συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 189 της 20.7.2007, σ. 1) και των Κανονισμών 889/2008 (ΕΕ L 250 της 18.9.2008, σ. 1) και 1235/2008 (ΕΕ L 334 της 12.12.2008, σ. 25) της Επιτροπής, σχετικά με τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των βιολογικών προϊόντων φυτικής, ζωικής παραγωγής και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και τους όρους εισαγωγής βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες».
ΚΥΑ 2775/128098/29.11.2017 (ΦΕΚ Β' 4287/8.12.2017) «Τροποποίηση της αριθμ. 38639/2017/21.9.2005 απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων "Καθορισμός μέτρων και όρων για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/18 για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ" του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2001 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» (Β'1334/21.9.2005), σε

<p>συμμόρφωση προς την Οδηγία (ΕΕ) 2015/412 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2015, για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους (ΕΕ L 68 της 13.3.2015, σ. 1)»</p>
<p>ΚΥΑ οικ. 147070/21.11.2014 (ΦΕΚ Β' 3224/2.12.2014) «Τροποποίηση του άρθρου 2 της 19652/1906/1999 κοινής υπουργικής απόφασης "Προσδιορισμός των νερών που υφίστανται νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης - Κατάλογος ευπρόσβλητων ζωνών, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2, αντίστοιχα, του άρθρου 4 της υπ' αριθ. 16190/1335/1997 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 519), όπως αυτή τροποποιήθηκε και ισχύει»</p>
<p>ΚΥΑ Η.Π. 24944/1159/14.6.2006 (ΦΕΚ Β' 791/30.6.2006) «Έγκριση Γενικών Τεχνικών Προδιαγραφών για τη διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 5 (παρ. Β) της ΚΥΑ 13588/725 "Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων κ.λπ." (Β' 383) και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 1 της οδηγίας 91/156/ΕΚ του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991"»</p>
<p>ΚΥΑ 3401/144590/22.12.2016 (ΦΕΚ Β' 4460/30.12.2016) «Αντικατάσταση της αρ. 3247/137259/6.12.2016 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων "Μητρώο ποικιλιών, σύμφωνα με το άρθρο 4 της αρ. 2955/120333/26.10.2016 υπουργικής απόφασης (Β' 3603)" (Β' 4044)»</p>
<p>ΚΥΑ 1773/251445/1.9.2022 (ΦΕΚ Β' 4641/2.9.2022) «Τροποποίηση της υπ' αρ. 3401/144590/22.12.2016 απόφασης του Υπουργού και του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων "Αντικατάσταση της αρ. 3247/137259/6.12.2016 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Μητρώο ποικιλιών, σύμφωνα με το άρθρο 4 της υπ' αρ. 2955/120333/26.10.2016 απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 3603) (Β' 4044)" (Β' 4460)»</p>
<p>ΥΑ 6774/95986/24.7.2014 (ΦΕΚ Β' 2130/4.8.2014) «Εγγραφή, ανανέωση και διαγραφή ποικιλιών από τον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών⁴»</p>
<p>ΚΥΑ 236989/12.5.2003 (ΦΕΚ Β' 705/4.6.2003) «Τεχνικός Κανονισμός Αποδοχής Ποικιλιών και Ελέγχου και Πιστοποίησης Σπόρων Κηπευτικών προς Σπορά»</p>
<p>ΥΑ 191259/15.7.2025 (ΦΕΚ Β' 3831/18.7.2025) «Εθνικός Κατάλογος ποικιλιών, υποκειμένων και κλώνων αμπέλου (Vitis L.)»</p>
<p>ΥΑ 2568/98853/6.9.2016 (ΦΕΚ Β' 2987/19.9.2016) «Εξεταζόμενα χαρακτηριστικά και όρια μετελέγχου φυτών μεγάλης καλλιέργειας και κηπευτικών»</p>
<p>ΚΥΑ 800/2015 (ΦΕΚ Β' 128/21.1.2015) «Ενισχύσεις στο πλαίσιο του Μέτρου 221 «Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013.</p>
<p>ΥΑ 3828/2019 (ΦΕΚ Β' 2085/4.6.2019) «4η τροποποίηση της 800/16.1.2015 απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΦΕΚ Β' 128) «Ενισχύσεις στο πλαίσιο του Μέτρου 221 "Πρώτη</p>

⁴ Σχετ. και «Common catalogue of varieties of vegetable species - Consolidated» version 27.1.2023, https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-08/plant-variety-catalogues_vegetable-species.pdf

δάσωση γεωργικών γαιών» του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013”, όπως ισχύει»

YA 161339/17.6.2025 (ΦΕΚ Β' 3164/24.6.2025) «Εγγραφή, ανανέωση εγγραφής και διαγραφή ποικιλιών ειδών φυτών μεγάλης καλλιέργειας, κηπευτικών και τοπικών αβελτίωτων ποικιλιών από τον Εθνικό Κατάλογο Ποικιλιών Καλλιεργουμένων Φυτικών Ειδών»

YA 15277/2012 (ΦΕΚ Β' 1077/9.4.2012) «Εξειδίκευση διαδικασιών για την ενσωμάτωση στις Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων ή στις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας έγκρισης επέμβασης, για έργα και δραστηριότητες κατηγοριών Α και Β της υπουργικής απόφασης με αριθ. 1958/2012 (ΦΕΚ Β' 21/13.1.2012), σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 4014/2011» (Φυτοτεχνικές μελέτες)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Συνταγματική και νομοθετική προστασία	6.4.6.2 Αντιμετώπιση χωροκατακτητικών ξένων ειδών
2. Βιώσιμη διαχείριση	6.4.6.3 Χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού
3. Χωροθέτηση αστικών φυτεύσεων	6.4.6.4 Βιοασφάλεια - Προστασία βιοποικιλότητας και γενετικών πόρων
4. Φυτεύσεις σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών	6.4.6.5 Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί (ΓΤΟ)
4.1 Γενικά	6.4.6.6 Βιολογική καλλιέργεια
4.2 Φυτεύσεις σε οδικά δίκτυα	6.4.6.7 Προστασία υδάτων και εδαφών από τη νιτρορρύπανση, τη βιομηχανική δραστηριότητα και τα γεωργικά απόβλητα
4.3 Φυτεύσεις και διαμορφώσεις σε πεζοδρόμια	6.4.7 Αναγνώριση ειδών
5. Φύτευση σε ακαλύπτους χώρους κτηρίων	6.4.8 Απαιτούμενα μορφολογικά χαρακτηριστικά των φυτών
5.1 Γενικά	6.4.9 Διαστάσεις - Αναλογίες φυτών
5.2 Στοιχεία που συμμετέχουν στον υπολογισμό της φύτευσης	6.4.10 Διαδικασίες χειρισμού των φυτών
5.3 Επιλογή είδους φυτών	Φόρτωση
5.4 Προκήπια	Μεταφορά
5.5 Φυτεμένα δώματα	Εκφόρτωση
5.6 Διαχείριση αποβλήτων	Προσωρινή αποθήκευση
6. Τεχνικές προδιαγραφές φυτεύσεων	6.4.11 Κριτήρια αποδοχής φυτών προς φύτευση
6.1 Γενικά	Υγρασία
6.2 Φυτευτική περίοδος - Συνθήκες φύτευσης - Φυτώρια	Ομοιομορφία
6.3 Επιλογή ειδών	6.4.12 Επιμέτρηση
6.4 Προμήθεια φυτών	ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΦΥΤΩΝ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΗΣ Γ.Γ.Υ.
6.4.1 Κατάταξη των δένδρων	Άνοιγμα λάκκων
6.4.2 Εικόνα κόμης δένδρων	Προσωρινή σταθεροποίηση δένδρων και μεγάλων θάμνων
6.4.3 Μορφοφυσιολογία	Μεταφορά και φύτευση
6.4.4 Απαιτήσεις αποδοχής φυτικού υλικού	Εργασίες μετά τη φύτευση
6.4.5 Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι - Πιστοποίηση	Υποχρεωτική συντήρηση
6.4.6 Φυτοϋγειονομικοί κίνδυνοι και έλεγχοι	
6.4.6.1 Επιβλαβείς οργανισμοί - Ξενιστές - Οργανισμοί καραντίνας	

Κριτήρια αποδοχής φυτεύσεων
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
(Α) Υπόδειγμα αίτησης εγγραφής
στο Φυτοϋγειονομικό Μητρώο και
χορήγησης Φυτοϋγειονομικού
Διαβατηρίου
(Β) Υπόδειγμα αίτησης
γνωστοποίησης εισαγωγής φυτικού
φορτίου

(Γ) Υπόδειγμα αίτησης
γνωστοποίησης εξαγωγής φυτικού
φορτίου
7. ΥΑ 15277/2012 - Φυτοτεχνικές
μελέτες για έργα και επεμβάσεις της
ΥΑ 1958/2012

1. Συνταγματική και νομοθετική προστασία

Ο συντακτικός νομοθέτης έχει αναγάγει ειδικά την αναδάσωση σε συνταγματικής περιωπής αγαθό, κατοχυρώνοντας ιδιαίτερα στην παρ. 3 του άρθρου 117 του Συντάγματος την απαγόρευση της μεταβολής του προορισμού δασών και δασικών εκτάσεων που καταστρέφονται από πυρκαγιά ή άλλη αιτία και προβλέποντας ρητά και απαρέγκλιτα ότι, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα τους ως δημόσιων ή ιδιωτικών, δάση και δασικές εκτάσεις που καταστρέφονται από πυρκαγιά ή αποψιλώνονται, δεν αποβάλλουν τον χαρακτήρα που είχαν πριν την καταστροφή, κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέα και αποκλείεται να διατεθούν για άλλον προορισμό⁵.

Ως «**αναδάσωση**» νοείται η αναδημιουργία της καθ' οιονδήποτε τρόπο καταστραφείσας ή σημαντικά αραιωθείσας ή υποβαθμισθείσας δασικής βλάστησης είτε με φύτευση ή σπορά είτε με διευκόλυνση της φυσικής αναγέννησης με σκοπό τη δημιουργία δάσους ή δασικής εκτάσεως. Συναφής είναι και η έννοια της «**δάσωσης**» η οποία συνίσταται στη δημιουργία δασικών εκτάσεων συμβάλλοντας έτσι στην προστασία του περιβάλλοντος, στην επέκταση και βελτίωση των δασικών πόρων, στην ενίσχυση της αντιδιαβρωτικής, αντιπλημμυρικής και αντιπυρικής προστασίας, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην άμβλυνση των κλιματικών μεταβολών και στην προσαρμογή σε αυτές, στην αποκατάσταση ερημοποιημένων περιοχών και στην ενίσχυση της φυσικής αναγέννησης.

Η έννοια της αναδάσωσης προσδιορίστηκε ειδικότερα στο κείμενο του εκτελεστικού του Συντάγματος νόμου 998/1979 (Α' 289/29.12.1979) περί προστασίας των δασών, σύμφωνα με τον οποίο, σε περίπτωση βλάβης, υποβάθμισης ή καταστροφής δασικού οικοσυστήματος συνεπεία πυρκαγιάς, εκχέρσωσης ή άλλης αιτίας, κύριο μηχανισμό για την ανάκτηση της δασικής βλάστησης και την επαναφορά του δασικού κεφαλαίου σε οικολογικά ικανοποιητικά επίπεδα συνιστά η αναδάσωση (άρθ. 37 επ.). Ο νόμος διακρίνει δύο είδη αναδάσωσης: εκείνη που συντελείται με διευκόλυνση της φυσικής αναγέννησης της δασικής βλάστησης και εκείνη που διενεργείται με φύτευση ή σπορά, εφ' όσον η φυσική αναγέννηση δεν θεωρείται από μόνη της επιστημονικά ενδεδειγμένη ή επαρκής (άρθ. 37 ν. 998/79).

⁵ Σχετ. Ευπραξία - Αίθρα Μαριά, «Η νομική προστασία των δασών», 1998, Ε.-Α. Μαριά, «Η νομολογιακή ερμηνεία της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 117 παρ. 3 για τις αναδασώσεις», ΝοΒ 8/2010 σελ. 1136, Αθανάσιος Παπαθανασόπουλος, «Δίκαιο των δασικών οικοσυστημάτων», εκδ. Νομόραμα 2014, σελ. 72, Σοφία Παυλάκη, «Το δικαίωμα στο περιβάλλον», Θεμελιώδη δικαιώματα, Αθήνα 2017, σελ. 217.

Το Συνταγματικό και νομοθετικό πλαίσιο για την κατοχύρωση και την προστασία της αναδάσωσης εφαρμόζεται **και σε χώρους αστικού πρασίνου**, επί των οποίων έχει επεκταθεί η δασική προστασία, όπως τα **πάρκα και άλση** εντός του πολεοδομικού ιστού.

Η κήρυξη εκτάσεων αναδασωτέων διενεργείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δασών του ΥΠΕΝ (πδ/γμα 6/2022, Α' 17) που καθορίζει τα όρια της έκτασης που κηρύσσεται αναδασωτέα και συνοδεύεται από σχεδιάγραμμα που δημοσιεύεται με την απόφαση στο φύλλο Δ' της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Σε κάθε νομό καταρτίζεται πενταετής πρόγραμμα αναδασώσεων από τη δασική υπηρεσία, με πίστωση του προϋπολογισμού ή άλλων σχετικών κονδυλίων που διατίθενται για σκοπούς αναδάσωσης, λαμβανομένης υπόψη της υφιστάμενης κατάστασης της δασικής βλάστησης, των αποψιλώσεων, αραιώσεων ή υποβαθμίσεων που έχουν συντελεστεί στο πρόσφατο παρελθόν και των αναγκών ενίσχυσης ή επέκτασης της βλάστησης για προστατευτικούς ή αισθητικούς σκοπούς (άρθ. 41 ν. 998/79). Η απόφαση για την κήρυξη ορισμένης εκτάσεως αναδασωτέας δημοσιεύεται, μετά από εισήγηση της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας, υποχρεωτικά εντός 30 ημερών από την καταστολή της πυρκαγιάς ή από τη διαπίστωση της καταστροφής από κάθε άλλη αιτία. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται και οι προκύπτουσες υποχρεώσεις της δασικής υπηρεσίας για την κατάρτιση και εφαρμογή ειδικού προγράμματος αναδάσωσης.

Κατά το **άρθρο 5 του ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 4 ν. 3208/2003 (ΦΕΚ Α' 303/24.12.2003): «1. Η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, ως και η λήψις των υπό του παρόντος νόμου προβλεπομένων ειδικωτέρων μέτρων, ανήκει εις την αρμοδιότητα της **δασικής υπηρεσίας**, ενεργούσης κατά τας οικείας περί τούτων διατάξεις ή τας ειδικάς διατάξεις του παρόντος νόμου. 2. Η μέριμνα δια την ανάπτυξιν, βελτίωσιν, **αναδάσωσιν** και προστασίαν **των πάρκων, αλσών και των εντός των πόλεων ή οικιστικών περιοχών δενδροστοιχιών ανήκει εις τους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως** ή τους επί τη βάσει σχετικής πολεοδομικής μελέτης αναλαβόντας την δημιουργίαν αυτών οικιστικούς φορείς ή εις ίδια νομικά πρόσωπα επί τη βάσει ειδικών διατάξεων. Ωσαύτως η ως άνω μέριμνα δια δάση ή δασικάς εκτάσεις ή **πάρκα, άλση και δενδροστοιχίας ευρισκομένας εντός αρχαιολογικών χώρων** ανήκει εις τας αρμοδίας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού. Αι ως άνω υπηρεσίαι και οργανισμοί δύνανται πάντως να ζητούν την συνδρομήν της **δασικής υπηρεσίας**, εφ' όσον συντρέχει περίπτωσις. Αι δασικαί υπηρεσίαι συνεργάζονται μετά των λοιπών δημοσίων υπηρεσιών και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφ' όσον πρόκειται περί λήψεως μέτρων προστασίας, η πραγματοποίησις των οποίων περιλαμβάνεται και εις την αρμοδιότητα των υπηρεσιών ή των νομικών τούτων προσώπων. Η **εκτέλεση κάθε είδους έργων στα πάρκα και άλση** ενεργείται μετά από **σχετική μελέτη**, που εγκρίνεται από την αρμόδια δασική αρχή και με την εποπτεία της. Της έγκρισης αυτής προηγείται **θετική γνώμη** της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου αυτή απαιτείται για λόγους προστασίας αρχαιοτήτων. 3. Η άσκησις των αρμοδιοτήτων άλλων δημοσίων υπηρεσιών ή υπηρεσιών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των δραστηριοτήτων

δημοσίων ή ιδιωτικών επιχειρήσεων δεν δύναται να ενεργήται κατά τρόπον θίγοντα τα, υπό την διαχείρισιν ή την επίβλεψιν του Υπουργείου Γεωργίας, ευρισκόμενα δάση και τας δασικάς εκτάσεις πέραν των, δια των διατάξεων του παρόντος νόμου ή των αποφάσεων της δασικής υπηρεσίας ή του Υπουργού Γεωργίας, τιθεμένων ορίων».

Σε περίπτωση που η αναδάσωση συντελείται **σε πάρκα, άλση ή δάση αναψυχής εντός πόλεων ή οικιστικών περιοχών**, εφαρμόζεται η παρ. 4 του άρθρου 41 ν. 998/79, που ορίζει ότι η σχετική δαπάνη βαρύνει τον οικείο ΟΤΑ ή φορέα οικιστικής ανάπτυξης, ενώ σε περίπτωση αδράνειάς τους, η αναδάσωση διενεργείται, σε κάθε περίπτωση, από τη δασική υπηρεσία με απόφαση του αρμόδιου Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και δαπάνες των υποχρέων. Η πραγματοποίηση του έργου της αναδάσωσης συντελείται βάσει μελέτης που καταρτίζεται από τη δασική υπηρεσία και καθορίζει το είδος της δασικής βλάστησης, τις **εργασίες φύτευσης** κ.λπ. προς διευκόλυνση της φυσικής αναγέννησης και τα απαραίτητα μέτρα προστασίας της αναδάσωσης (περιφράξεις, τοποθέτηση πινακίδων, ειδικές απαγορεύσεις κ.ά.). Το έργο της αποκατάστασης αρχίζει με την κήρυξη της πληγείσας περιοχής αναδασωτέας και ακολουθεί ο έλεγχος της αναγκαιότητας τεχνικών έργων. Κατά κανόνα, η Δασική Υπηρεσία εκτελεί στο στάδιο αυτό αντιδιαβρωτικά έργα, κορμοδέματα και κορμοφράγματα από τα καμένα ξύλα, ώστε να συγκρατηθεί το χώμα, αποτρέποντας το ξέπλυμα των κώνων και των σπόρων από τα οποία θα προκύψουν νέα δέντρα. Αντίστοιχα, η αναδάσωση ιδιωτικών ή διακατεχομένων δασών και δασικών εκτάσεων διενεργείται βάσει μελέτης που εγκρίνεται από τη δασική αρχή, υπό την εποπτεία της, με μέριμνα και δαπάνες των διακατόχων ή ιδιοκτητών (άρθ. 42 ν. 998/79).

Ειδικότερα, οι φυτεύσεις σε πάρκα, άλση και σε χώρους εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων και οικισμών, επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία, συντελούνται δυνάμει του **άρθρου 5 συνδ. άρθρο 58 ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 289) καθώς και δυνάμει της ΥΑ 133384/6587/2015 (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015) «Προδιαγραφές Σύνταξης των Μελετών Διαχείρισης **Πάρκων και Αλσών**», ενώ με την ΥΑ 125837/726/3.6.2013 (ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013) καθορίστηκαν, μεταξύ άλλων, προδιαγραφές φυτεύσεων σε **κοινόχρηστους χώρους πρασίνου**.

Κατά το **άρθρο 70 του ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 189), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο δεύτερο παρ. 3 της ΠΝΠ της 13/8/2021 (ΦΕΚ Α' 143/13.8.2021), ορίστηκε περαιτέρω, μεταξύ άλλων, ότι **όποιος καλλιεργεί ή φυτεύει μη δασικά φυτά σε έκταση δημόσια ή ιδιωτική που κηρύχθηκε αναδασωτέα**, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ για κάθε 100 τ.μ. που καταστρέφονται. Η χρηματική ποινή για καταστροφή πέραν του ενός στρέμματος αναδασωτέας εκτάσεως αυξάνεται σε έξι χιλιάδες (6.000) ευρώ για κάθε επιπλέον 100 τετραγωνικά μέτρα αναδασωτέας εκτάσεως που καταστρέφονται. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται ανεξάρτητα από τις ποινές των παρ. 1 και 2 του άρθρου 71 του ως άνω νόμου για την ανοικοδόμηση αναδασωτέων εκτάσεων. Επίσης επιβάλλεται διοικητική ποινή προστίμου με πράξη καταλογισμού του οικείου δασάρχη, η οποία εκδίδεται μέσα σε προθεσμία δέκα (10) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτόν της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης που εκδίδεται σε βάρος των

αναφερόμενων στο πρώτο εδάφιο προσώπων. Με μέριμνα της αρμόδιας Εισαγγελικής Αρχής γνωστοποιούνται οι αποφάσεις αυτές μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευσή τους στον οικείο δασάρχη. Το πρόστιμο ισούται με 1.467 ευρώ πολλαπλασιαζόμενα επί το συντελεστή Μ της παρ. 5 του άρθρου 16 του πδ/τος 437/1981 (ΦΕΚ Α' 120) και με την έκταση που καταστρέφεται σε στρέμματα. Το πρόστιμο εισπράττεται κατά τα ισχύοντα για την είσπραξη Δημοσίων Εσόδων και αποδίδεται στον Ειδικό Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου, ως δαπάνη αποκατάστασης της δασικής βλάστησης που καταστράφηκε. Με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, που σύμφωνα με το άρθρο 41 του παρόντος νόμου εκδίδεται εντός τριάντα (30) ημερών από την καταστολή της πυρκαγιάς ή τη διαπίστωση καταστροφής δάσους ή δασικής έκτασης από οποιαδήποτε αιτία, οι ανωτέρω εκτάσεις **κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτές**. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις με απόφαση του αρμόδιου οργάνου, που λαμβάνεται ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του οικείου δασάρχη, η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να παραταθεί για χρονικό διάστημα μέχρι τριάντα (30) ημέρες ακόμη κατ' ανώτατο όριο. Παράλειψη έκδοσης από το αρμόδιο όργανο της απόφασης αναδάσωσης, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα.

Συναφώς με το **άρθρο 17 του ν. 998/1979** (ΦΕΚ Α' 189) καθορίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι: «1. Κατά την άσκησιν της δασοπονίας και την εν γένει διαχείρισιν των δημοσίων δασών, ως και κατά την εφαρμογήν της δασοπολιτικής επιτηρήσεως του Κράτους επί των ιδιωτικών δασών, λαμβάνεται υποχρεωτικώς πρόνοια ανανεώσεως και βελτιώσεως αυτών δι' **αναγεννητικών και αναγωγικών υλοτομιών** εν συνδυασμῷ με ενδεικνυόμενας και επιτρεπομένας ενρηντινώσεις ή επί μέρους αναδασώσεις, ώστε να εξασφαλίζεται, εν ὅψει και της φύσεως του εδάφους και του είδους της δασικής βλαστήσεως, ή σπερμοφυής μορφή αυτών. 2. Εἰς τας δασικάς εκτάσεις και εἰς τα πρεμνοφυή δάση **λαμβάνεται υποχρεωτικῶς μέριμνα δια την ανανέωσιν και βελτίωσιν των δασικῶν συστάδων**. 3. Αἱ κατὰ τας παρ. 1 και 2 υποχρεώσεις βαρύνουν: α) Το Δημόσιον, ως προς τα δημόσια και μη υπό τρίτων διακατεχόμενα δάση και δασικάς εκτάσεις, β) τους ιδιοκτῆτας, ως προς τα αναγνωρισμένα ιδιωτικά δάση και δασικάς εκτάσεις, γ) τους διακατόχους, ως προς τα διακατεχόμενα δάση και δασικάς εκτάσεις του Δημοσίου. Αἱ υποχρεώσεις αὗται ἰσχύουν ανεξαρτήτως της εκτάσεως εκάστης ιδιοκτησίας. 4. Ἀπαντες οἱ ιδιοκτῆται ιδιωτικῶν δασῶν και δασικῶν εκτάσεων (δήμοι, κοινότητες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα) υποχρεοῦνται να διαθέτουν κατ' ἑτος μέχρι τα τριάκοντα ἐπὶ τοῖς εκατὸν των εκ της εκμεταλλεύσεως ή εκμισθώσεως αυτών καθαρῶν εσόδων δια την μερίμνη των ιδίων εκτέλεσιν δασικῶν ἐργων, διάνοξιν οδῶν, φύτευσιν ή καλλιέργειαν ταχυαυξῶν ειδῶν, διενέργειαν αναδασώσεων, ως και βελτίωσιν ή επέκτασιν της δασικής βλαστήσεως ἐπὶ της ιδιοκτησίας των. Η ως ἄνω διάταξις εφαρμόζεται αναλόγως και ἐπὶ διακατεχομένων δασῶν ή δασικῶν εκτάσεων. Οἱ μη συμμορφούμενοι εἰς την δια της παρούσης παραγράφου θεσπιζομένην υποχρέωσιν δεν θα τυγχάνουν επιδοτήσεως κατ' ἄρθρον 16 του παρόντος νόμου ουδέ των χορηγουμένων οικονομικῶν κινήτρων βάσει του νδ/τος 131/1974 και δεν θα δανειοδοτοῦνται υπό της Αγροτικής Τραπεζῆς της Ελλάδος. Η μη συμμόρφωσις του δασοκτῆμονος βεβαιούται δι' αποφάσεως του Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου Δασῶν, εκδιδομένης κατόπιν ητιολογημένης εισηγήσεως του αρμοδίου Δασάρχου και εγκρινομένης υπό του Νομάρχου. 5. Τα οικεία νομαρχιακά Ταμεία Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και

Δασών δύνανται να παρέχουν πιστώσεις προς εκτέλεσιν δασικών έργων και έργων αναδασώσεως ή βελτιώσεως και αναπτύξεως ιδιωτικών δασών ή δασικών εκτάσεων, προς ανάπτυξιν της δασικής παραγωγής αυτών ή διατήρησιν του αισθητικού ή προστατευτικού χαρακτήρος αυτών. Αι πιστώσεις αύται διέπονται υπό των διατάξεων του νδ/τος 131/1974 περί παροχής οικονομικών ενισχύσεων εις την γεωργικήν, κτηνοτροφικήν, δασικήν και αλιευτικήν παραγωγήν ως εκάστοτε ισχύουν».

Με την πρόσφατη νομοθεσία [άρθρο 41 παρ. 3 ν. 998/1979, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο δεύτερο παρ. 2 της ΠΝΠ της 13/8/2021 (ΦΕΚ Α' 143/13.8.2021), που κυρώθηκε με τον ν. 4824/2021 (ΦΕΚ Α' 156/2.9.2021)] καθιερώθηκε και ο καινοφανής θεσμός του **«Αναδόχου αποκατάστασης και αναδάσωσης δημοσίων εκτάσεων δασικού χαρακτήρα»**. Δήμοι, μονές, φιλανθρωπικά ιδρύματα ή άλλα νομικά πρόσωπα υποχρεούνται να αναγράφουν στους προϋπολογισμούς τους πιστώσεις όχι κατώτερες του 5% των δασικών εισοδημάτων τους για δαπάνες αναδάσωσης εδαφών που ανήκουν στην περιφέρειά τους (άρθ. 201 ΔΚ). Σύμφωνα με το άρθρο 209 του Δασικού Κώδικα, οι κοινότητες στην περιφέρεια των οποίων καταστράφηκαν από πυρκαγιά δημόσια ή κοινοτικά δάση, υποχρεούνται ν' αναγράφουν στον προϋπολογισμό τους, ετησίως, επί μία δεκαετία από την πυρκαγιά, πίστωση για την υποβοήθηση της αναγέννησης του καμένου δάσους με τεχνικά αναδασωτικά έργα, τα οποία υποδεικνύονται και εκτελούνται με μέριμνα της δασικής υπηρεσίας.

Σημαντικές είναι και οι διατάξεις των άρθρων 105 επ. ΔΚ σχετικά με την απαγόρευση βοσκής σε εκτάσεις που κηρύσσονται αναδασωτέες. Τα δε σχετικά με τον καθορισμό και την οροθεσία αναδασωτέων εκτάσεων, την παραχώρηση δημοσίων εκτάσεων προς αναδάσωση, τον καθορισμό και την πληρωμή δαπανών αναδάσωσης, την εκτέλεση των αναδασώσεων, τη φύλαξη και προστασία των υπό αναδάσωση εκτάσεων, τα καθήκοντα και την πληρωμή των φυλάκων και κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετική με τις διατάξεις περί αναδασώσεων, ρυθμίζονται με προεδρικό διάταγμα (άρθ. 205 ΔΚ).

Συναφώς, το άρθρο 120 του ν. 1892/1990 (Α' 31/31.7.1990) ρυθμίζει την υποχρεωτική αναδάσωση δασικών εκτάσεων από το Δημόσιο, οι δε κατ' άρθρο 38 ν. 998/79 υποχρεωτικές αναδασώσεις εκτάσεων για τις οποίες υφίσταται ιδιοκτησιακή αμφισβήτηση, διοικητική ή δικαστική, πραγματοποιούνται ακώλυτα από τις δασικές υπηρεσίες με δαπάνες του κράτους. Εκτάσεις, στις οποίες απαγορεύονται ή απαγορεύτηκαν κατά το παρελθόν διακατοχικές πράξεις με απόφαση του εισαγγελέα κατ' άρθρο 22 ν. 1539/1938 και υπάρχει υποχρέωση αναδάσωσής τους, επίσης αναδασώνονται υποχρεωτικά από το Δημόσιο. Οι αναδασώσεις αυτές μετά των αναγκαιών για την πραγματοποίησή τους δασοτεχνικών έργων (δρόμων προσπέλασης, φρακτών κ.ά.) δεν αποτελούν διακατοχικές πράξεις εκ μέρους του Δημοσίου και δεν επηρεάζουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εκτάσεων.

Τον Νοέμβριο του 2018 θεσπίστηκε η «Εθνική Στρατηγική για τα Δάση» (ΥΑ 170195/758/26.11.2018, ΦΕΚ Β' 5351), ενώ την 30ή Νοεμβρίου 2020 εγκρίθηκε από τον τότε Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας το «Εθνικό

Σχέδιο Αναδασώσεων⁶», δυνάμει του οποίου εξαγγέλθηκε ένα 10ετές πρόγραμμα αναδασώσεων, συνολικής έκτασης 500.000 στρ., με 30 εκατ. δέντρα που θα παράγονταν στη χώρα μας, χρηματοδοτούμενο με 310 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης, χωρίς ωστόσο, έως και σήμερα, να είναι ξεκάθαρο αν υπάρχουν περιοχές της χώρας που αναδασώθηκαν στο μεταξύ κατ' εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου. Περαιτέρω, η Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 13/8/2021 (ΦΕΚ Α' 143) καθόρισε έκτακτα μέτρα για την αποτελεσματική προστασία και ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, κυρώθηκε και έλαβε ισχύ νόμου, από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, με τον ν. 4824/2021 (ΦΕΚ Α' 156).

Αναλόγως της περιπτώσεως, δύνανται να εφαρμοστούν και οι διατάξεις των άρθρων 39-40 του ν. 998/79 σχετικά με την εκμίσθωση δημοσίων εκτάσεων για αναδάσωση και τη διάθεση εκτάσεων ΝΠΔΔ προς αναδάσωση, γεγονός που καταδεικνύει το μείζον ενδιαφέρον του κοινού νομοθέτη για την επιτακτική εφαρμογή της αναδάσωσης πέρα και πάνω από κάθε εμπόδιο ή αδυναμία, ενώ το άρθρο 43 ν. 998/1979 καθιερώνει τη δυνατότητα ακόμα και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ιδιωτικών εκτάσεων που κηρύσσονται αναδασωτέες, της αναδασώσεως θεωρουμένης ως «**δημόσιας ωφέλειας**». Και από την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας έχει αναδειχθεί η Συνταγματικού επιπέδου σημασία της αναδάσωσης (ΣτΕ Ολ 2778/1988 ΝοΒ 1988,1501), η οποία θεωρείται «σοβαρός λόγος δημοσίου συμφέροντος που καθιστά ανακλητή κάθε πράξη που εμποδίζει την πραγμάτωσή της» (ΣτΕ 2976/1998) και ότι «κατισχύει κάθε άλλου λόγου δημοσίου συμφέροντος» (ΣτΕ 4665/1996).

Περαιτέρω και η Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 έθεσε ως βασικό στόχο την προστασία και ανάκαμψη της βιοποικιλότητας συμπεριλαμβανομένων των δασικών περιοχών και των χώρων πρασίνου και επέβαλε τη φύτευση 3 δισεκατομμυρίων νέων δέντρων στα Ευρωπαϊκά εδάφη. Επίσης ορίζει με έμφαση ότι είναι ζωτικής σημασίας η υποστήριξη της ανάκαμψης της φύσης, του περιορισμού της **σφράγισης του εδάφους** και της άτακτης αστικής εξάπλωσης καθώς και ότι η **δενδροφύτευση** και η **ανάπτυξη πράσινων υποδομών** θα βοηθήσουν στη μείωση της θερμοκρασίας στις αστικές περιοχές και στον μετριασμό του αντικτύπου των φυσικών καταστροφών, ενώ η απώλεια της βιοποικιλότητας και η κατάρρευση των οικοσυστημάτων συγκαταλέγονται στις μεγαλύτερες απειλές που θα αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα την επόμενη δεκαετία⁷.

Παρόλο που η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν διαθέτει ενιαία πολιτική για τα δασικά οικοσυστήματα λόγω των μεγάλων διαφοροποιήσεων που υπάρχουν μεταξύ των δασών του Ευρωπαϊκού βορρά και του νότου, ενώπιον των κινδύνων που έθεσε ο παράγοντας της Κλιματικής αλλαγής υιοθέτησε για πρώτη φορά επιτακτικούς κανόνες οριζόντιας εφαρμογής από τα κράτη μέλη με τον Κανονισμό 841/2018, που έθεσε τη δασοπονία ως τον κύριο μοχλό ανάσχεσης της Κλιματικής αλλαγής μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των υφισταμένων δασών **και της δημιουργίας νέων**. Τα δάση -και κατ'

⁶ Βλ. Παρουσίαση του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης από το ΤΑΙΠΕΔ και το ΥΠΕΝ, <https://ypen.gov.gr/parousiasi-tou-ethnikou-schediou-anadasosis-apo-to-taiped-kai-to-ypourgeio-perivallontos-kai-energeias/>

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>

επέκταση και οι χώροι πρασίνου, επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική προστασία και η δασική νομοθεσία (**πάρκα, άλση** κ.λπ.)- προβλέπονται και στην Agenda των Ηνωμένων Εθνών για το 2030 και περιλαμβάνονται στους 17 Στόχους του ΟΗΕ για την Παγκόσμια Ανάπτυξη, κυρίως δε στον Στόχο 15 (Ζωή στη Στεριά), όπου αναφέρεται επί λέξει ότι: *«Συνιστούν στοιχείο - κλειδί για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την προστασία της βιοποικιλότητας»*.

2. Βιώσιμη διαχείριση

Οι χώροι αστικού πρασίνου συνιστούν «υποκατάστατα του φυσικού κεφαλαίου εντός του αστικού ιστού» (ΣΤΕ 974/2005 κ.ά.). Για τούτο, ο νόμος επέκτεινε στα πάρκα και άλση εντός οικιστικού ιστού τη συνταγματικά κατοχυρωμένη προστασία που παρέχεται σε αυτά τα ίδια τα δάση και τις δασικές εκτάσεις της χώρας (άρθρο 3 παρ. 4 ν. 998/1979, ΦΕΚ Α' 289/29.12.1979, ΣΤΕ Ολ 677/2010 κ.ά.). Σύμφωνα περαιτέρω και με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 62 του **Δασικού Κώδικα** (νδ/τος 86/1969), η δασική περιποίηση και εκμετάλλευση όχι μόνον ολοκληρώνων δασών, αλλά **και μεμονωμένων δέντρων** που εντάσσονται σε χώρους αστικού πρασίνου (άλση, πάρκα κ.λπ.) ή σε προστατευτικά δάση, γίνεται με τρόπο που δεν παραβιάζει τον κύριο σκοπό για τον οποίο προορίζονται, ήτοι την απόλαυση του πρασίνου από το κοινό εις το διηνεκές.

3. Χωροθέτηση αστικών φυτεύσεων

Οι αστικές φυτεύσεις σχεδιάζονται με **αρχιτεκτονικά και βιοκλιματικά κριτήρια** για την εξασφάλιση της θερμικής άνεσης των πεζών. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να χωροθετούνται με τρόπο, ώστε: α) να εξασφαλίζεται η άνετη, ασφαλής και απρόσκοπτη διέλευση των πεζών, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία και των εμποδιζόμενων ατόμων, με ιδιαίτερη μέριμνα για τα άτομα με οπτική αναπηρία (π.χ. ύπαρξη κλαδιών που προεξέχουν και δεν είναι δυνατόν να εντοπιστούν από το λευκό μπαστούνι»), β) να εξασφαλίζεται η ασφαλής κίνηση των επιτρεπόμενων να διέρχονται ανά περίπτωση και ανά είδος οδού (π.χ. πεζόδρομο, ήπιας κυκλοφορίας, ήπιας κυκλοφορίας με αποκλειστική κίνηση ΜΜΜ, κ.ο.κ.), γ) να επιτρέπεται η ασφαλής κίνηση των οχημάτων έκτακτης ανάγκης (πυροσβεστικό όχημα, ασθενοφόρο) κατά την κείμενη νομοθεσία (πλάτος λωρίδας διέλευση 3,50 μ., στις δε μικρού εύρους οδούς 3,00 μ. Η λωρίδα διέλευσης δεν είναι απαραίτητο να είναι ευθύγραμμη), δ) να εξυπηρετείται ο αστικός εξοπλισμός που τοποθετείται για τη στάση και ξεκούραση των πεζών (συνδυασμός με καθιστικά, παγκάκια κ.λπ.) και γενικότερα, να εξασφαλίζεται σκίαση κατά τους θερινούς μήνες, ε) να προστατεύονται τυχόν θέσεις στάθμευσης οχημάτων ή/και ποδηλάτων, στ) να διευκολύνεται η κίνηση του αέρα, ζ) να δημιουργείται φράγμα θορύβου, και η) να αναβαθμίζεται αισθητικά ο δημόσιος χώρος (άρθρο 20 παρ. 6 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

Η χωροθέτηση της φύτευσης σχετίζεται και με το πλάτος της οδού. Στα πεζοδρόμια η φύτευση χωροθετείται στη ζώνη αστικού εξοπλισμού και οπωσδήποτε πέραν της ζώνης ελεύθερης όδευσης πεζών ή σε σημειακές προεκτάσεις μεταξύ των παρόδιων θέσεων στάθμευσης μέγιστου πλάτους 1,00 μ. και πλάτους έως την εξωτερική πλευρά της παρόδιας θέσης στάθμευσης. Αυτή η τελευταία λύση ενδείκνυται για πεζοδρόμια μικρού

πλάτους, όπου δεν εξασφαλίζεται η ελεύθερη όδευση πεζών και όπου δεν υπάρχει δυνατότητα επέκτασής τους. Κατά τα λοιπά, για το ύψος της κόμης των δένδρων και το ύψος των θάμνων, το κλάδεμα, τις σχάρες προστασίας κ.λπ. ακολουθούνται οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και των Οδηγιών Σχεδιασμού «Σχεδιάζοντας για όλους» (Σχ. 23 - Φύτευση σε πεζοδρόμια, Παράρτημα) (άρθρο 20 παρ. 7 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

Σχετικά έργα, τα οποία έχουν ενταχθεί προς χρηματοδότηση στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, υλοποιούνται με βάση τις εγκεκριμένες μελέτες χωρίς να χρειάζεται επικαιροποίησή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561 (ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

4. Φυτεύσεις σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών

4.1 Γενικά

Το άρθρο 38 παρ. 2 συνδ. άρθρο 152 παρ. 1, 2 περ. γ' του πδ/τος της 14/7/1999 (ΦΕΚ Δ' 580/27.7.1999) «Κώδικας βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας» καθιερώνει την υποχρέωση πρόβλεψης και εξασφάλισης κοινοχρήστων χώρων στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και στο σχέδιο πόλεως, ενώ περαιτέρω προβλέπεται η εξασφάλιση και ικανοποίηση των αναγκών του οικισμού και η πρόβλεψη δαπανών διαμόρφωσης, κατασκευής και συντήρησης κοινοχρήστων χώρων καθώς και η εξασφάλιση μεγάλων κοινοχρήστων χώρων για άλση κ.λπ. (άρθρο 153 παρ. 1 περ. α'). Ομοίως προβλέπονται οι προβλεπόμενες κατασκευές σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών μεταξύ των οποίων εγκαταστάσεις παιδότοπων και άθλησης, συντριβάνια, κρήνες, δενδροφυτείες, ανθοδόχες, εγκαταστάσεις στήριξης φυτών και γενικά κατασκευές για την εξυπηρέτηση του προορισμού των χώρων αυτών (άρθρο 246 παρ. 1-2, 4-7). Ειδικά το άρθρο 411 ΚΒΠΝ καθιερώνει το αμεταβίβαστο της κυριότητας γηπέδων, επί των οποίων σχηματίστηκαν ή αναγνωρίστηκαν κοινόχρηστοι χώροι.

Περαιτέρω, με το Νομοθετικό διάταγμα 17ης Ιουλίου - 16ης Αυγούστου 1923 (ΦΕΚ Α' 228/16.8.1923) «Περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους και οικοδομής αυτών», ιδίως τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 και 3 αυτού καθορίστηκαν τα σχετικά με την κάλυψη αναγκών υγιεινής, ασφάλειας, οικονομίας, αισθητικής και έργων αναψυχής σε πόλεις και οικισμούς της χώρας και με το άρθρο 10 του ν. 4447/2016 (ΦΕΚ Α' 241/23.12.2016) «Χωρικός σχεδιασμός - Βιώσιμη ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», προβλέπεται ο καθορισμός κοινοχρήστων χώρων και η αναθεώρηση των πολεοδομικών σταθεροτύπων της ΥΑ 10788/2004 (ΦΕΚ Δ' 285) που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον πολεοδομικό σχεδιασμό. Με το προεδρικό διάταγμα 90/2018 (ΦΕΚ Α' 162/3.9.2018), ιδίως με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 2 και 3 αυτού καθορίστηκαν διατάξεις όσον αφορά τα Πολεοδομικά Σχέδια Εφαρμογής (ΠΣΕ), τον **καθορισμό κοινοχρήστων χώρων**, τα **προκήπια (πρασιές)**, τη σύνδεση ακαλύπτων - κοινοχρήστων χώρων, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και την **αισθητική εικόνα** της πόλεως.

Σημαντικές ρυθμίσεις για τους κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών εισήχθησαν και με τον ν. 4495/2017 (ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017) και

συγκεκριμένα με το άρθρο 28 περ. θ' (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 50 του νόμου 4759/2020) ο **καθορισμός οδών, πλατειών, αλσών, ελεύθερων χώρων ως κοινοχρήστων**, με το άρθρο 41Α παρ. 1 (όπως προστέθηκε με τον ν. 4759/2020), η αλλαγή χρήσης κτισμάτων σε κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, πάρκων και αλσών, και με το άρθρο 77 η ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών, η διαμόρφωση κοινοχρήστων χώρων για **εξασφάλιση μέγιστης περιβαλλοντικής και αισθητικής ποιότητας**, τα δίκτυα πράσινων παρεμβάσεων στον αστικό ιστό, τα δίκτυα διαδρομών πεζών, η αισθητική, λειτουργική, **περιβαλλοντική και βιοκλιματική αναβάθμιση πεζοδρομίων, πεζοδρόμων και νησίδων γειτονιάς**, περιλαμβανομένων των διατάξεων πρασίνου και επιμέρους υποδομών και εξοπλισμού, η αναβάθμιση δημόσιου χώρου των πόλεων, η βελτίωση της προσβασιμότητας χώρων πρασίνου, η χρηματοδότηση για την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος σε περιοχές που υφίστανται πιέσεις αστικοποίησης κ.ά. Συναφώς, με τον ν. 3843/2010 (ΦΕΚ Α' 62/28.4.2010), ιδίως τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 2 περ. α' αυτού καθορίστηκε η διάθεση πόρων ειδικού προστίμου για την **απόκτηση χώρων πρασίνου**. Και με το προεδρικό διάταγμα της 4ης Αυγούστου 1978 (ΦΕΚ Δ' 423/19.8.1978) (όπως τροποποιήθηκε με το προεδρικό διάταγμα της 13/2/1981, ΦΕΚ Δ' 118) καθορίστηκαν κανόνες για τις Μελέτες ανάπλασης ελευθέρων κοινοχρήστων χώρων, οικισμών ή περιοχών.

Σχετικά με **πράσινες υποδομές** σε χώρους **αθλητικών εγκαταστάσεων**, ο ν. 2742/1999 (ΦΕΚ Α' 207/7.10.1999) περιέλαβε διατάξεις όπως το άρθρο 11 για τις περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων, το άρθρο 12 για τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων και το άρθρο 28 για τη ρύθμιση θεμάτων ζωνών ενεργού πολεοδομίας, ενώ και ο ν. 2947/2001 (ΦΕΚ Α' 228/9.10.2001) περιέλαβε θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας και έργων Ολυμπιακής Υποδομής. Συναφώς με το άρθρο 56Α του ν. 2725/1999 (ΦΕΚ Α' 121/17.6.1999) καθορίστηκαν θέματα αδειών λειτουργίας **αθλητικών εγκαταστάσεων** και με τον ν. 3254/2004 (ΦΕΚ Α' 137/22.7.2004) οι άδειες λειτουργίας των **Ολυμπιακών εγκαταστάσεων**, ενώ και ο ν. 3342/2005 (ΦΕΚ Α' 131/6.6.2005) ρύθμιζε ζητήματα βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής αξιοποίησης Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, αδειοδότησης, χρήσεων και λειτουργίας τους.

Με την υπουργική απόφαση 28492/11.5.2009 (ΦΕΚ Β' 931/18.5.2009) καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις και οι τεχνικές προδιαγραφές για την κατασκευή και λειτουργία **παιδικών χαρών** των Δήμων, τα όργανα και η διαδικασία αδειοδότησης και ελέγχου τους, η διαδικασία συντήρησής τους, όπως και με τις υπουργικές αποφάσεις 27934/11.7.2014 (ΦΕΚ Β' 2029/25.7.2014) και 15693/18.4.2013 (ΦΕΚ Β' 1096/2.5.2013) ρυθμίστηκαν θέματα οργάνωσης και λειτουργίας των **παιδικών χαρών** των ΟΤΑ της χώρας. Το Βασιλικό διάταγμα της 15-17ης Μαΐου 1956 (ΦΕΚ Α' 123/17.5.1956) Περί κανονισμού Θεάτρων - Κινηματογράφων κ.λπ. και συγκεκριμένα, τα άρθρα 150 αφορούν τη **λειτουργία κινηματογράφων και θεάτρων σε ανοικτούς χώρους** και το άρθρο 153 τη διαμόρφωση του πρασίνου στους χώρους αυτούς.

Περαιτέρω, με τον ν. **2508/1997** (ΦΕΚ Α' 124/13.6.1997) «Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις», καθορίστηκαν ιδίως τα ακόλουθα: Άρθρα 8-13 (περιοχές

αναπλάσεων, διαδικασία, φορείς, προγράμματα, μελέτες, χρηματοδοτικά μέσα και ειδικά κίνητρα αναπλάσεων, πολεοδομικές επεμβάσεις σε περιοχές αναπλάσεων), Άρθρο 14 (ανασυγκρότηση υποβαθμισμένων περιοχών), Άρθρο 15 (πολεοδομική αναμόρφωση προβληματικών περιοχών εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως ή οικισμών προ του 1923), Άρθρο 16 (εξασφάλιση σημαντικών κοινόχρηστων χώρων σε παλαιά σχέδια πόλεως), Άρθρο 17 (κατάθεση αποζημίωσης ρυμοτομουμένων από τρίτους), Άρθρα 20-21 (εισφορά σε γη και εισφορά σε χρήμα), Άρθρο 22 (Ζώνες Ειδικής Ενίσχυσης), και Άρθρο 29 (αποστάσεις, επεκτάσεις, χώροι πρασίνου κοιμητηρίων κ.ά.). Σχετικές και οι διατάξεις των άρθρων 10-14 του ν. 3212/2003 (ΦΕΚ Α' 308/31.12.2003) «Άδεια δόμησης, πολεοδομικές και άλλες διατάξεις θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων» και του ν. 4277/2014 (ΦΕΚ Α' 156/1.8.2014, δ/σφ. Α' 165/26.8.2014) «Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής και άλλες διατάξεις» (Νέο ΡΣΑ), ιδίως οι ακόλουθες διατάξεις του: Άρθρα 1 παρ. 3 περ. γ' και 3 περ. γ' (βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Αττικής), Άρθρο 5 παρ. 1-3 (ανάδειξη των ορεινών όγκων της Αττικής ως «αδιάκοπης συνέχειας πρασίνου» - «πράσινου τόξου», πρόβλεψη δικτύου κοινοχρήστων χώρων πρασίνου για τη δημιουργία ευνοϊκών μικροκλιματικών συνθηκών, πολιτική αναπλάσεων), Άρθρο 6 (ένταξη αστικών παρεμβάσεων σε δίκτυα πρασίνου), Άρθρο 7 (προστασία ζωτικού χώρου για την ποιότητα ζωής των κατοίκων, διατήρηση οικολογικής ισορροπίας), Άρθρο 17 (διαμόρφωση δικτύου κοινοχρήστων χώρων πρασίνου εντός του αστικού ιστού), Άρθρο 18 (πρόγραμμα προστασίας και διαχείρισης ορεινών όγκων, καθορισμός ζωνών προστασίας και χρήσεων γης, υπερτοπικοί πόλοι αναψυχής, προστασία ευαίσθητων υγροτοπικών και παράκτιων οικοσυστημάτων, ανάδειξη σημαντικών βιοτόπων και τοπίων, περιαστικά μητροπολιτικά πάρκα πρασίνου, ενοποίηση χώρων αναψυχής και πρασίνου), Άρθρο 19 (οργάνωση και ανασυγκρότηση του αστικού χώρου, ενσωμάτωση αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων, ιστορικών κέντρων, μνημείων, τοπίων, ευαίσθητων περιοχών, ρεμάτων, ακτών, φυσικών σχηματισμών, μητροπολιτικών πάρκων, χώρων πολιτισμού και αθλητισμού, φυτεύσεις, απομάκρυνση υπαίθριων καταλήψεων, καταγραφή, αξιολόγηση και προστασία περιοχών και στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος που μπορούν να αποτελέσουν δίκτυο κοινοχρήστων χώρων πρασίνου και συνδέουν κοινόχρηστους ελεύθερους χώρους μητροπολιτικού ή υπερτοπικού επιπέδου, δασικού ή μη χαρακτήρα, με μικρότερους, δημοτικού ή συνοικιακού επιπέδου, κοινόχρηστους ή ιδιωτικούς ελεύθερους χώρους, μελέτες σχεδιασμού πλέγματος πρασίνου σε ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης και διαχείρισης δημόσιου χώρου), και Άρθρο 22 (Στρατηγικό Πρόγραμμα Προστασίας και Διαχείρισης του Αττικού Τοπίου, τοπία προτεραιότητας, ένταξη προστατευόμενων περιοχών και στοιχείων του τοπίου στο δίκτυο πρασίνου και πολιτιστικών διαδρομών της Αττικής).

Ο **ν. 1515/1985** (ΦΕΚ Α' 18/18.2.1985) «Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας» (ΡΣΑ) αφορά επίσης την περιοχή της Αττικής και συγκεκριμένα, οι διατάξεις του που παρέμειναν σε ισχύ μετά τον ν. 4277/2014. Με την **ΥΑ ΠΕΧΩΔΕ 255/45/1988** (ΦΕΚ Δ' 80/4.2.1988) «Έγκριση Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Αθηναίων ν. Αττικής», κυρίως οι διατάξεις του που αναφέρονται στην αύξηση της επιφάνειας πρασίνου στην κεντρική περιοχή του Δήμου της Αθήνας, στη δημιουργία δικτύου χώρων πρασίνου και

αναψυχής και στη διασύνδεση ελεύθερων και ακάλυπτων χώρων πρασίνου από το κέντρο προς το περιφερειακό πράσινο και τους ορεινούς όγκους. Και με το **προεδρικό διάταγμα 59/2018** (ΦΕΚ Α' 114/29.6.2018) ιδίως το άρθρο 7 αυτού καθορίστηκαν χρήσεις γης σε ελεύθερους χώρους και σε χώρους αστικού πρασίνου.

Με τον **ν. 4067/2012** (ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, δ/σφ. ΦΕΚ Α' 99/27.4.2012) «Νέος Οικοδομικός Κανονισμός», άρθρο 6 καθορίστηκαν οι επιτρεπόμενες κατασκευές και εγκαταστάσεις σε εκτάσεις κοινοχρήστων χώρων ν. 998/1979 μετά από έγκριση της δασικής υπηρεσίας, ενώ και το Βασιλικό διάταγμα της 24ης Σεπτεμβρίου 1958 (ΦΕΚ Α' 171/20.10.1958) «Περί κωδικοποιήσεως εις ενιαίον κείμενον Νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων», στο άρθρο 13 ρυθμίζει τα σχετικά με το τέλος χρήσεως πεζοδρομίων, πλατειών και λοιπών κοινοχρήστων χώρων.

Περαιτέρω με τον **ν. 392/1976** (ΦΕΚ Α' 27/31.7.1976) και συγκεκριμένα με το άρθρο 10 παρ. 2 καθορίστηκαν θέματα απαγόρευσης **εγκατάστασης σκηνών** και **στάθμευσης τροχοσπίτων** σε αρχαιολογικούς χώρους, αιγιαλούς, παραλίες, παρυφές δημοσίων δασών και κοινοχρήστους χώρους και με τον ν. 1337/1983 (ΦΕΚ Α' 33/14.3.1983), ιδίως με τις διατάξεις του των άρθρων 15 παρ. 2, 16 παρ. 2 και 17 τα περί **υποχρεωτικής κατεδάφισης** κτισμάτων σε κοινόχρηστους χώρους (οδούς, πλατείες κ.ά.), σε δασικές ή αναδασωτέες εκτάσεις, σε αρχαιολογικούς χώρους και σε ρέματα και περί των επιτρεπόμενων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους πρασίνου και του άρθρου 40 παρ. 2 σχετικά με τις άδειες κοπής δέντρων εντός εγκεκριμένων ρυμοτομικών σχεδίων και Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), που δεν προστατεύονται από τη δασική νομοθεσία και οι προβλεπόμενες κυρώσεις.

Κατά το **άρθρο 58 ν. 998/1979** (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 36 ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014) ορίστηκε ότι δεν επιτρέπεται η μεταβολή του κύριου προορισμού και η αναίρεση της λειτουργίας των **πάρκων ή αλσών** ως και των δασών της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 69 του νδ/τος 86/1969, όπως ισχύει, καθώς και ότι η ως άνω απαγόρευση **ισχύει επίσης για κοινόχρηστους χώρους πρασίνου** που περιβάλλονται από τον οικιστικό ιστό χωρίς να έχουν ενταχθεί σε σχέδιο πόλης, φέρουν δασική βλάστηση, φυσικώς ή τεχνητώς δημιουργηθείσα και λειτουργούν **εκ των πραγμάτων ως πάρκα και άλση**. Στις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας υπάγονται και **τμήματα πάρκου ή άλσους**, τα οποία φέρουν μη δασική βλάστηση συνδέονται όμως οργανικά με το σύνολο του πάρκου ή άλσους υπό την έννοια ότι συμβάλλουν στη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του συνόλου. Επίσης ορίστηκε με τις διατάξεις αυτές ότι αποφάσεις κήρυξης εκτάσεων ως **δασωτέων ή αναδασωτέων** που αφορούν πάρκα και άλση αίρονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης κατόπιν σχετικής εισήγησης της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας μετά τη δημιουργία ή αναδημιουργία της δασικής βλάστησης (παρ. 5), ενώ έργα απαραίτητα για τη λειτουργία των δασών της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 69 του νδ/τος 86/1969, όπως ισχύει, **των πάρκων και αλσών που συντηρούν και εμπλουτίζουν τη βλάστηση**, βελτιώνουν την αισθητική του τοπίου, εξασφαλίζουν την άνετη, ασφαλή κίνηση και εξυπηρέτηση των επισκεπτών και διευκολύνουν τη σωματική

άσκηση, την αναψυχή και την πνευματική ανάταση του ανθρώπου δεν συνιστούν μεταβολή της κατά προορισμό χρήσης των εν λόγω δασών, πάρκων και αλσών καθώς και ότι ο τυχόν αναδασωτέος χαρακτήρας των ως άνω εκτάσεων δεν εμποδίζει την ανάπτυξη των έργων αυτών.

Με το άρθρο 59 του ν. 998/1979 καθορίζονται τα σχετικά με τις **επιτρεπτές επεμβάσεις σε πάρκα και άλση** και συναφώς, με την υπουργική απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας 133384/6587/2015 καθορίστηκαν οι Προδιαγραφές σύνταξης των **μελετών διαχείρισης πάρκων και αλσών** (ΦΕΚ Β' 2828/23.12.2015), ενώ με την υπουργική απόφαση 125837/726/3.6.2013 (ΦΕΚ Β' 1528/21.6.2013) καθορίστηκαν οι Προδιαγραφές σύνταξης των μελετών διαχείρισης των εν γένει **κοινοχρήστων χώρων πρασίνου**. Αναλυτικά ο ν. 998/1979 ρυθμίζει ως εξής: Με το άρθρο 3 παρ. 4 περί επεκτάσεως της δασικής προστασίας στα εντός πόλεων και οικιστικών περιοχών πάρκα και άλση και στο **περιαστικό πράσινο**, με το άρθρο 4 παρ. 2 για τα κριτήρια προσδιορισμού των δασών και δασικών εκτάσεων σε σχέση με τους χώρους ανθρώπινης εγκατάστασης και δραστηριότητας, άρθρο 5 παρ. 2: σχετικά με τη μέριμνα για την ανάπτυξη, βελτίωση, αναδάσωση και προστασία πάρκων, αλσών και δενδροστοιχιών κ.λπ., άρθρο 6 (υπολογισμός αξίας δασών και δασικών εκτάσεων), άρθρο 41 παρ. 4 όσον αφορά την αναδάσωση **πάρκων, αλσών ή δασών αναψυχής** εντός πόλεων ή οικιστικών περιοχών, άρθρο 58: σχετικά με τα πάρκα και άλση, την απαγόρευση μεταβολής προορισμού τους και αναιρέσης της λειτουργίας τους κ.λπ., άρθρο 59: για τις **επιτρεπτές επεμβάσεις** στα πάρκα και άλση), άρθρο 60 παρ. 1: σχετικά με την απαγόρευση πολεοδομικής επέκτασης εντός δάσους ή δασικής έκτασης, και άρθρο 78 παρ. 10 για την παροχή νομοθετικής εξουσιοδότησης για τον καθορισμό προδιαγραφών σύνταξης μελετών διαχείρισης πάρκων και αλσών (επισημαίνεται ότι τα άρθρα 58, 59 και 60 του ν. 998/1979, όπως αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 36 ν. 4280/2014, ρυθμίζουν τα θέματα που αποτελούσαν αντικείμενο του πρώην άρθρου 49 παρ. 1 του ν. 998/1979 περί πάρκων και αλσών). Συναφείς διατάξεις προβλέπει και ο ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014) «Περιβαλλοντική αναβάθμιση και ιδιωτική πολεοδόμηση - Βιώσιμη ανάπτυξη οικισμών Ρυθμίσεις δασικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» ιδίως άρθρα 32 παρ. 4, 36 και 42 παρ. 10 καθώς και ο ν. 5079/2023 (ΦΕΚ Α' 215/22.12.2023) και δη το άρθρο 114 παρ. 1 για την παράταση ως 31/12/2025 της διαδικασίας ένταξης πάρκων και αλσών στις επιτρεπτές επεμβάσεις που προβλέπει για αυτά η δασική νομοθεσία κατ' άρθρο 52 ν. 4280/14.

Ο ν. 4389/2016 (ΦΕΚ Α' 94/27.5.2016) και συγκεκριμένα το άρθρο 238 αυτού περιέλαβε διατάξεις σχετικές με τους **ελεύθερους χώρους** και το **αστικό πράσινο**, ενώ και ο **Δασικός Κώδικας** (νομοθετικό διάταγμα 68/1969, ΦΕΚ Α' 7/1.1.1969) με το άρθρο 62 παρ. 2 ρυθμίζει τη δασική περιποίηση και εκμετάλλευση δασών και μεμονωμένων δένδρων προοριζομένων για τον εξωραϊσμό ιερών, ιστορικών και καλλιτεχνικών χώρων, ήτοι άλση, πάρκα κ.λπ. και τα προστατευτικά δάση, με το άρθρο 69 παρ. 1 περ. ε' τη διαχείριση και την **αναδάσωση περιαστικών δασών**, άρθρο 187 (έκτακτοι δασοφύλακες δημοσίων δασών, επόπτες πρασίνου), άρθρο 203 (φιλοδασικά σωματεία), άρθρο 204 (φιλοδασικές επιτροπές). Με το προεδρικό διάταγμα 437/1981 (ΦΕΚ Α' 120/5.5.1981) ρυθμίζονται θέματα δασοτεχνικών έργων, με την υπουργική απόφαση

66102/970/23.2.1995 (ΦΕΚ Β' 170/14.3.1995, δ/σφ. ΦΕΚ Β' 330/28.4.1995) η δημιουργία χώρων διημέρευσης και **υπαίθριας αναψυχής** και με τον ν. 3889/2010 (ΦΕΚ Α' 182/14.10.2010): με το άρθρο 13 παρ. 1 εδάφ. δεύτερο η εξαίρεση πάρκων και αλσών από τον δασικό χάρτη και με το άρθρο 23 παρ. 3 η **εφαρμογή της δασικής νομοθεσίας** για την προστασία πάρκων και αλσών.

Με την υπουργική απόφαση οικ. 52716/20.11.2001 (ΦΕΚ Β' 1663/13.12.2001) προβλέπονται οι **κατασκευές και εγκαταστάσεις στους κοινόχρηστους χώρους** του οικισμού για τις οποίες δεν απαιτείται άδεια οικοδομής (περ. γ': απαλλαγή από την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής αδείας για εγκαταστάσεις στήριξης και αναρρίχησης φυτών, σιντριβάνια, ανθοδόχες λίμνες με τους απαραίτητους χώρους, δεξαμενές άντλησης κ.λπ. σε κοινόχρηστους χώρους). Σημαντικά θέματα αφορά και η Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 69/2017 σχετικά με την υπαγωγή «**εν τοις πράγμασι**» **χώρων αστικού πρασίνου** στη δασική νομοθεσία καθώς και η Εγκύκλιος ΥΠΕΚΑ 117840/1514/8.4.2011 (ΑΔΑ: 4ΑΓΕ0-Β) όσον αφορά την προστασία και διαχείριση **κοινόχρηστων χώρων πρασίνου**.

Σύμφωνα με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, όπως θεσπίστηκε με την ΥΑ 367126/22.11.2022 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), οι **φυτεύσεις δένδρων και θάμνων** σε κοινόχρηστους χώρους πόλεων και οικισμών συμβάλλουν στη δημιουργία χώρων αναψυχής, όπως **πάρκων και αλσών**, σε ελεύθερες εκτάσεις για την περιβαλλοντική ανάδειξη των τεχνικών έργων στο αστικό περιβάλλον, την αισθητική αναβάθμιση του αστικού οδικού δικτύου με τη φύτευση των κεντρικών και παράπλευρων νησίδων και τη μετατροπή κάθε μικρής διαθέσιμης επιφάνειας σε χώρο πρασίνου. Επισημαίνεται ότι στις πόλεις και τους οικισμούς της χώρας πρέπει να εξαντλείται, στο μέτρο του εφικτού, η δυνατότητα φύτευσης δέντρων, γιατί έτσι βελτιώνεται το μικροκλίμα της περιοχής, δημιουργούνται χώροι σκιάς και γίνεται μεγαλύτερη εκμετάλλευση των ευεργετικών επιδράσεων του πρασίνου από τους κατοίκους. Ειδικά για τις φυτεύσεις **πωδών και βολβωδών φυτών** ρυθμίζει η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-07-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Σε κοινόχρηστους χώρους εντός πόλεων και οικισμών που προορίζονται για την κίνηση, στάση και δραστηριότητα πεζών, όπως άλση, δασικές εκτάσεις και γενικότερα χώροι πρασίνου, παράκτιο μέτωπο και οργανωμένες παραλίες κολύμβησης εντός ορίων οικισμού, πάρκα, πλατείες, πεζόδρομοι, οδοί ήπιας κυκλοφορίας, πεζοδρόμια, εν γένει στάσεις και αποβάθρες μέσων μαζικής μεταφοράς, νησίδες, διαβάσεις πεζών (σηματοδοτούμενες ή μη), παιδικές χαρές κ.λπ., οι κάθε λογής φυτεύσεις πρέπει να γίνονται με τέτοιο τρόπο, ώστε: α) το ριζικό σύστημα να μην δημιουργεί καταστροφές στην υπόβαση και στην επιφάνεια βάδισης, β) να εξασφαλίζεται επαρκής χώρος για τη ζώνη ελεύθερης όδευσης πεζών, και γ) να είναι εύκολες στη συντήρηση και να ικανοποιούν τους βιοκλιματικούς και αισθητικούς τους ρόλους (άρθρο 20 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

4.2 Φυτεύσεις σε οδικά δίκτυα

Ειδικά στον **οδικό χώρο** η φύτευση οφείλει να ακολουθεί έναν συνολικό σχεδιασμό δημιουργίας «**πράσινων διαδρομών**» και δικτύων πρασίνου

στον ευρύτερο οικιστικό ιστό και να εξυπηρετεί κατά το δυνατόν στόχους και κριτήρια, όπως η βάδιση υπό σκιά, η περιορισμένη άρδευση και η τακτική συντήρηση (κλάδεμα κ.ά.). Όλη η βλάστηση, συμπεριλαμβανομένων των ριζών, πρέπει να απομακρύνεται κατά την προετοιμασία της υπόβασης της υποδομής. Κάθε νέα ανάπτυξη βλάστησης προϋποθέτει επεξεργασία του υποστρώματος με αποστειρωτική μεμβράνη ή με ασβέστη για την προστασία και τον έλεγχο του εδάφους στην «περιοχή προστασίας του ριζικού συστήματος» (προστατευόμενη περιοχή του ριζικού συστήματος ορίζεται η επιφάνεια εδάφους κάτω από την κόμη του δένδρου με επιπλέον ακτίνα 1,50 μ. σε δένδρα με κυλινδρική ανάπτυξη κόμης και επιπλέον 5,00 μ. προς όλες τις κατευθύνσεις). Για την προστασία των υποδομών πρέπει να γίνεται τοποθέτηση ριζικών φραγμών κατά μήκος της άκρης κάθε υποδομής που γειτνιάζει με χώρο πρασίνου ή λάκκο δένδρου (π.χ. μια βαθιά ασπίδα από βαμβάκι με πάχος 30 εκ.) (άρθρο 20 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

Η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) αφορά, μεταξύ άλλων, **φυτεύσεις σε οδικά δίκτυα**, οι οποίες συμβάλλουν στην αρμονική ένταξη μίας οδού στο περιβάλλον και αποτελούν παράγοντα ευχάριστης και ασφαλούς οδήγησης. Αναλυτικά οι φυτεύσεις σε οδικά δίκτυα επιτελούν τις ακόλουθες λειτουργίες: 1. **Τεχνικές λειτουργίες:** α) σταθεροποίηση των πρανών και προστασία τους από διαβρώσεις και κατολισθήσεις, οριοθέτηση απαλλοτριωμένων ζωνών με φύτευση στα όριά τους, γ) περιορισμός λιθοπτώσεων στο κατάστρωμα της οδού από βραχώδη πρανή, δ) οπτική καθοδήγηση της κυκλοφορίας, ε) αποφυγή θάμβωσης σε περίπτωση οδών με διαχωρισμένο οδόστρωμα, στ) προστασία από πλάγιους ανέμους, ζ) οπτική και ηχητική απομόνωση παροδίων κατοικιών και εγκαταστάσεων από την οδική κυκλοφορία (λειτουργία ηχοπετάσματος, κουρτίνας περιορισμού διάχυσης φωτισμού κ.λπ.), 2. **Αισθητικές λειτουργίες:** α) Μερική αποκατάσταση φυτοκάλυψης που αποφιλώθηκε κατά την κατασκευή του έργου, β) βελτίωση της ενταξιμότητας του έργου στο φυσικό περιβάλλον, γ) δημιουργία συμμετρικών φυσικών μορφών, αναμόρφωση ή/και αναβάθμιση των χαρακτηριστικών του τοπίου, και 3. **Περιβαλλοντικές λειτουργίες:** Εξασφάλιση ενδιαιτημάτων για την ορνιθοπανίδα, β) συμβολή στην ανάπτυξη της μελισσοκομίας, και γ) βελτίωση του τοπικού μικροκλίματος.

Ειδικά με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) καθορίστηκαν οι απαιτήσεις για τις εργασίες **επένδυσης πρανών** χωματουργικών έργων και **πλήρωσης νησίδων** με φυτική γη, όπου ως «**φυτική γη**» νοείται η επιφανειακή στρώση εδαφικού υλικού, ελαφρού, αργιλοαμμώδους σύστασης, που ευνοεί την ανάπτυξη των φυτών. Σκοπός των εν λόγω εργασιών είναι η **εξασφάλιση υποδομών για φυτεύσεις** και συνθηκών **φυσικής επαναβλάστησης** για τη βελτίωση της ένταξης τεχνικών έργων (οδοποιίας, σιδηροδρομικών κ.ά.) στο φυσικό περιβάλλον. Οι εργασίες βελτίωσης του εδάφους για την ανάπτυξη των φυτών (προσθήκη κηπευτικού χώματος κ.λπ. επεμβάσεις) εντάσσονται στις φυτοτεχνικές εργασίες (όπου και εξετάζονται αναλυτικά στο πλαίσιο του παρόντος Παραδοτέου), οι οποίες καλύπτονται από τις οικείες Τεχνικές Προδιαγραφές Έργων Πρασίνου της ενότητας με κωδικούς ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10. Ειδικά δε ως «**κηπευτικό χώμα**» νοείται η **υψηλής ποιότητας φυτική γη** περιεκτικότητας σε άμμο έως 35%, άργιλο 5-10%, οργανικά συστατικά

και ουδέτερο Ph που είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη **καλλωπιστικών φυτών**.

Η **φυτική γη** προέρχεται κατά κανόνα από τα προϊόντα αφαίρεσης των επιφανειακών στρώσεων του εδαφικού υλικού στη ζώνη εκτέλεσης των εργασιών. Κατ' εξαίρεση μπορούν να χρησιμοποιηθούν προϊόντα δανειοθαλάμων κατά τα οριζόμενα στην ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-06-00, εάν αυτό προβλέπεται από τη φυτοτεχνική μελέτη του έργου (ΦΤΜΕ). Από τα ανωτέρω προϊόντα επιφανειακών εκσκαφών πρέπει να επιλέγονται υλικά απαλλαγμένα από υπολείμματα αποξηλωθέντων - εκκριζωθέντων φυτών (αδρομερής καθαρισμός), ευμεγέθεις λίθους (άνω των 5 cm), μπάζα, απορρίμματα και λοιπούς βλαπτικούς παράγοντες για την ανάπτυξη βλάστησης. Τα υλικά αυτά πρέπει να συγκεντρώνονται σε σωρούς και να φυλάσσονται μέχρι την ενσωμάτωσή τους στο έργο (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Οι σωροί πρέπει να προστατεύονται με στρώση γαιωδών προϊόντων εκσκαφών ή φύλλα πολυαιθυλενίου και γενικά πρέπει να προτιμώνται **εδαφικά υλικά αργιλοαμμώδους σύστασης**. Κριτήριο καταλληλότητας του επιφανειακού εδαφικού στρώματος της ζώνης των εκσκαφών προς χρήση ως φυτική γη είναι κατ' αρχήν η ύπαρξη φυσικής βλάστησης. **Άγωνα εδάφη** είναι κατά τεκμήριο ακατάλληλα προς χρήση ως φυτική γη, αν δεν εμποτιστούν ή δεν βελτιωθούν κατάλληλα. Αν η αρμόδια αρχή έχει αμφιβολία ως προς την καταλληλότητα του διαθέσιμου στο έργο υλικού, μπορεί να απαιτήσει τη **διενέργεια εδαφολογικής ανάλυσης** ή γνωμάτευση γεωπόνου. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται έγκριση της αρμόδιας αρχής για τη χρησιμοποίηση του επιφανειακού στρώματος του εδάφους ως φυτικής γης (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Όπου προβλέπεται εφαρμογή **τεχνητής φύτευσης**, όπως συνηθίζεται στις **νησίδες των οδών** με διαιρεμένο κατάστρωμα, η αντίστοιχη φυτοτεχνική μελέτη πρέπει να καθορίζει τις απαιτήσεις: α) επεξεργασίας (πχ. κοσκίνισμα) της διαθέσιμης από τις εκσκαφές (ή της λαμβανόμενης από τον δανειοθάλαμο) φυτικής γης, β) εμπλουτισμού του διαθέσιμου υλικού με οργανοχημικές προσμίξεις και βελτίωσης των χαρακτηριστικών του από φυτοτεχνικής άποψης, ώστε να εξασφαλίζονται οι συνθήκες ανάπτυξης και συντήρησης του προβλεπόμενου/επιλεχθέντος φυτικού υλικού. Όλα δε τα ανωτέρω πρέπει να καθορίζονται μετά από εργαστηριακούς εδαφολογικούς ελέγχους (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Τα πρανή, επί των οποίων θα στρωθεί η φυτική γη, πρέπει να έχουν τραχεία επιφάνεια για την εξασφάλιση επαρκούς πρόσφυσης. Όταν οι κλίσεις είναι έντονες πρέπει να εφαρμόζονται οι τεχνικές ενίσχυσης/σταθεροποίησης με χρήση γεωσυνθετικών, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη ΦΤΜΕ. Λοιπές επιφάνειες, επί των οποίων προβλέπεται η διάστρωση φυτικής γης, διαμορφώνονται κατά περίπτωση σύμφωνα με τη σχετική μελέτη. Ειδικότερα, σε περίπτωση εφαρμογής επί **αναβαθμών βραχωδών ορυγμάτων**, οι επιφάνειες υποδοχής των φυτικών πρέπει να διαμορφώνονται με **κοιλότητες και μικρούς λάκκους** για τη μείωση της απόπλυσης του υλικού πριν από την ανάπτυξη του ριζικού συστήματος της νέας βλάστησης. Σε περίπτωση εφαρμογής επί ερεισμάτων οδών, μη υπερυψωμένων νησίδων και γενικά επί διαπερατών αμμοχαλικωδών

υποστρωμάτων, συνιστάται η παρεμβολή φίλτρου από αδιαπέραστο αργιλικό υλικό για την αποφυγή της απόπλυσης των λεπτόκοκκων υλικών της φυτικής γης και της εισχώρησης αυτών στις υποκείμενες στρώσεις. Οι επιφάνειες επί των οποίων θα στρωθεί η φυτική γη, εξαιρουμένων των πρανών ορυγμάτων ή επιχωμάτων, εάν έχουν συμπυκνωθεί κατά την εκτέλεση προηγούμενων εργασιών (π.χ. από τη διέλευση μηχανημάτων ή οχημάτων), πρέπει να αναμοχλεύονται (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Επί των πρανών επιχωμάτων φυτικής γης με **κλίσεις έως 1:1** πρέπει να διαστρώνεται φυτική γη σε πάχος 0,30 μ. κάθετα προς την επιφάνεια του πρανούς, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη ΦΤΜΕ. Η στρώση πρέπει να συμπυκνώνεται ελαφρά με ρυμουλκούμενο μεταλλικό κύλινδρο ή άλλο πρόσφορο μέσο. Γενικά, δεν πρέπει να τοποθετείται φυτική γη σε πρανή επιχωμάτων με κλίση μεγαλύτερη από 1:1 χωρίς εφαρμογή γεωσυνθετικών ή/και δημιουργία αναβαθμών, τέτοιες δε περιπτώσεις πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ειδικής φυτοτεχνικής μελέτης. Όταν το **ύψος του πρανούς επιχώματος** υπερβαίνει τα 6,00 μ., η διάστρωση των φυτικών γαιών, εφόσον προβλέπονται, πρέπει να εκτελείται κατά ζώνες ύψους έως 6,00 μ. παράλληλα με την άνοδο του επιχώματος ή ανά τμήμα μεταξύ των αναβαθμών επιχώματος εάν προβλέπεται η διαμόρφωσή τους από τη ΦΤΜΕ. Τα πρανή ορυγμάτων με κλίση έως 1:1 (προϋπόθεση για την επίστρωση φυτικής γης), είναι συνήθως γαιώδη έως ημιβραχώδη και ευνοούν τη φυσική επαναβλάστηση επί του ίδιου του εδαφικού υλικού. Στις περιπτώσεις αυτές, κατά κανόνα, δεν τοποθετείται φυτική γη (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Το **πάχος της στρώσης εντός νησίδων** πρέπει να είναι κατ' ελάχιστον 0,40 μ. και σύμφωνα με τη μελέτη κατά περίπτωση. Αν προβλέπεται προσθήκη κηπευτικού χώματος η τελική στάθμη προσαρμόζεται κατάλληλα σε σχέση με τη στέψη των στηθαίων. Κατά τη διάστρωση της φυτικής γης εφιστάται η προσοχή για την αποφυγή ρύπανσης από διαρροές καυσίμων ή λιπαντικών από τον χρησιμοποιούμενο μηχανολογικό εξοπλισμό. Δεν πρέπει να γίνεται διάστρωση κατά τη διάρκεια βροχόπτωσης ή όταν το υπόστρωμα είναι υπέρμετρα υγρό. Τα πρανή και οι λοιπές επιφάνειες, επί των οποίων έχει διαστρωθεί φυτική γη, πρέπει να προστατεύονται από εναποθέσεις άχρηστων υλικών και από τη δράση των ομβρίων υδάτων. Μέχρι την ολοκλήρωση της κατασκευής των προβλεπομένων έργων αποχέτευσης - αποστράγγισης (τριγωνικές τάφροι, βαθμιδωτά ρείθρα κ.λπ.), λαμβάνονται **μέτρα αποφυγής της απόπλυσης των πρανών** από συγκεντρωμένα όμβρια ύδατα, π.χ. με τη διάνοιξη προσωρινών τάφρων υδροσυλλογής ή τη διάταξη σειραδίων υλικών στο φρύδι του πρανούς. Η φυσική επαναβλάστηση των πρανών περιορίζει τα φαινόμενα διάβρωσης της επιφάνειας από τις βροχοπτώσεις. Μέχρι την εκτέλεση των φυτικών εργασιών (αν προβλέπεται) ή εντός του συμβατικού χρόνου συντήρησης του έργου, ο Ανάδοχος πρέπει να αντικαθιστά τυχόν ζημιές και απώλειες υλικού των επενδεδυμένων με φυτική γη πρανών (π.χ. αποκατάσταση νεροφαγωμάτων, καθαρισμός από απορρίμματα ή άχρηστα υλικά που έχουν αποθεθεί κ.λπ. (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Όσον αφορά τα κριτήρια αποδοχής περαιωμένης σχετικής εργασίας, ελέγχεται ότι καλύφθηκαν πλήρως οι προβλεπόμενες από τη ΦΤΜΕ

επιφάνειες πρανών και νησιδών με υλικό, το οποίο μακροσκοπικά εμφανίζει την υφή φυτικής γης (πρέπει να είναι εμφανής η τοπική φυσική επαναβλάστηση). Επίσης ελέγχεται η κατάσταση της επιφάνειας των επιστρώσεων. Πλημμελής διάστρωση, νεροφαγώματα, αποπλύσεις υλικού, απόρριψη απορριμμάτων ή άχρηστων υλικών επί των επιφανειών δεν γίνονται αποδεκτά, σε περίπτωση δε που διαπιστωθούν, ο Ανάδοχος οφείλει να λάβει όλα τα απαιτούμενα διορθωτικά μέτρα χωρίς πρόσθετη αποζημίωση. Δειγματοληπτικός έλεγχος πάχους στρώσεων διενεργείται σε θέσεις της επιλογής της υπηρεσίας, ο δε ανάδοχος πρέπει να διαθέτει προσωπικό για τη διενέργεια των δοκιμαστικών τομών. Αποκλίσεις στο συμβατικό πάχος πέραν του -20% σε οποιαδήποτε θέση δεν γίνονται αποδεκτές, ο δε μέσος όρος του πάχους όλων των δειγματοληψιών πρέπει να είναι τουλάχιστον 95% του ονομαστικού. Τα προϊόντα των δοκιμαστικών τομών ελέγχονται και εργαστηριακά, εφόσον προβλέπεται από την ΦΤΜΕ και τα συμβατικά Τεύχη του έργου, για τον προσδιορισμό των εδαφολογικών χαρακτηριστικών των υλικών των στρώσεων. Οι έλεγχοι αυτοί γίνονται στις περιπτώσεις βελτίωσης - εμπλουτισμού διαθέσιμων προϊόντων ή προϊόντων δανειοθαλάμων, με συχνότητα δείγματος ανά 500 κ.μ. φυτικής γης. Αν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση της κατασκευής με τα ανωτέρω, η Επίβλεψη έχει τη δυνατότητα να αποδεχτεί την κατασκευή υπό όρους και να ορίσει διορθωτικά μέτρα που θα λάβει ο Ανάδοχος χωρίς ιδιαίτερη αποζημίωσή του για τον λόγο αυτό (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Η επιμέτρηση επένδυσης πρανών με φυτική γη γίνεται σε τετραγωνικά μέτρα (τ.μ.), εφόσον το πάχος της επένδυσης είναι σταθερό, σύμφωνα με την υπό εξέταση Προδιαγραφή και με βάση τα αναπτύγματα των επενδυμένων πρανών των διατομών της οδού (αναλυτικός υπολογισμός). Όταν το πάχος της επένδυσης μεταβάλλεται, η επιμέτρηση γίνεται σε κυβικά μέτρα (κ.μ.) επένδυσης σε φυτική γη. Τα στοιχεία των διατομών εκτέλεσης λαμβάνονται με τοπογραφικές μεθόδους παρουσία εκπροσώπου της αρμόδιας αρχής. Στις επιμετρούμενες ποσότητες περιλαμβάνονται: 1. Η προετοιμασία της προς επένδυση επιφάνειας. 2. Η διαλογή των προϊόντων εκσκαφής που είναι κατάλληλα για την επένδυση των πρανών, η συγκέντρωσή τους σε σωρούς, η προστασία τους μέχρι την ενσωμάτωσή τους στο έργο και οι πλάγιες μεταφορές εντός της ζώνης εκτέλεσης των εργασιών. 3. Η διάστρωση και μόρφωση της επιφάνειας της φυτικής γης. 4. Η πραγματοποίηση όλων των απαιτούμενων δοκιμών, ελέγχων κ.λπ. για την πλήρη και έντεχνη εκτέλεση των εργασιών και η εφαρμογή των τυχόν διορθωτικών μέτρων (εργασία και υλικά) εάν διαπιστωθούν μη συμμορφώσεις. 5. Η πραγματοποίηση όλων των απαιτούμενων δοκιμών, ελέγχων κ.λπ. για την πλήρη και έντεχνη εκτέλεση των εργασιών και η εφαρμογή των τυχόν διορθωτικών μέτρων. 6. Η συντήρηση της στρώσης μέχρι την παρέλευση του συμβατικού χρόνου συντήρησης του έργου. 7. Η προσκόμιση και διάστρωση συμπληρωματικής ποσότητας φυτικής γης, αν παραστεί ανάγκη εντός του χρόνου συντήρησης και η λήψη διορθωτικών μέτρων σε περίπτωση διαπίστωσης μη συμμόρφωσης κατά την παραλαβή των εργασιών. 8. Η προμήθεια των απαραίτητων αναλώσιμων ή μη υλικών, η μεταφορά, η προσωρινή αποθήκευση, η ενσωμάτωση και η χρήση τους στο έργο, η φθορά και απομείωση των υλικών και η απόσβεση και οι σταλίες του εξοπλισμού. 9. Η διάθεση και απασχόληση του απαιτούμενου προσωπικού, εξοπλισμού και μέσων για την εκτέλεση των εργασιών. 10. Η συγκέντρωση των πάσης φύσεως απορριμμάτων που προκύπτουν κατά την

εκτέλεση των εργασιών και η μεταφορά τους προς οριστική απόθεση. Δεν περιλαμβάνονται: Η απόληψη κατάλληλου υλικού από δανειοθαλάμους και η μεταφορά του στις θέσεις διάστρωσης ξαθώς και οι εργασίες εμπλουτισμού - βελτίωσης των διαθέσιμων υλικών σύμφωνα με την ενότητα 4 της προδιαγραφής. Για την πλήρωση νησίδων και λοιπών επιφανειών με φυτική γη, η επιμέτρηση γίνεται σε κυβικά μέτρα (κ.μ.) τοποθετηθείσας φυτικής γης σύμφωνα με την προδιαγραφή και την ΦΤΜΕ. Προς τούτο λαμβάνονται διατομές πριν και μετά τη διάστρωση του υλικού με τοπογραφικές μεθόδους. Για την επιμέτρηση του μεταφορικού έργου ισχύουν τα προβλεπόμενα στα συμβατικά Τεύχη (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-02-07-05-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

4.3 Φυτεύσεις και διαμορφώσεις σε πεζοδρόμια

Σχετικά με τα πεζοδρόμια το άρθρο 367 του προεδρικού διατάγματος της 14/7/1999 (ΦΕΚ Δ' 580/27.7.1999) «Κώδικας βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας», στο οποίο κωδικοποιήθηκε το άρθρο 24 της απόφασης 3046/304/30.1-3.2.1989, ορίζει ότι τα πεζοδρόμια των κοινοχρήστων χώρων κατασκευάζονται, ανακατασκευάζονται, επισκευάζονται και συντηρούνται με σκοπό να διασφαλίζεται η συνεχής, ασφαλής και χωρίς εμπόδια κυκλοφορία των πεζών σε όλη την επιφάνειά τους και η χρήση τους από άτομα με ειδικές ανάγκες, εφόσον επιτρέπεται από τη μορφολογία του εδάφους. Υπόχρεοι για την κατασκευή, επισκευή και συντήρηση των πεζοδρομίων και των τεχνικών έργων που τα αποτελούν (κράσπεδα, ρείθρα, υπόστρωμα και επίστρωση ή επικάλυψη) είναι οι ιδιοκτήτες των παροδίων ακινήτων, μπροστά στα οποία βρίσκονται.

Σε περίπτωση καταστροφής, αχρήστευσης και εκσκαφής από το Δημόσιο ή τον οικείο ΟΤΑ των πεζοδρομίων που υπάρχουν πριν από είκοσι (20) τουλάχιστον χρόνια, στο πλαίσιο γενικής ανακατασκευής ή αναδιαρρύθμισης των οδών και πλατειών, ώστε να ικανοποιούν καλύτερα τις ανάγκες του οικισμού, η δαπάνη αποκατάστασης, επισκευής ή ανακατασκευής των πεζοδρομίων βαρύνει τους παρόδιους ιδιοκτήτες. Σε κάθε άλλη περίπτωση καταστροφής ή αχρήστευσης ή εκσκαφής των πεζοδρομίων από την εκτέλεση εργασιών, υπόχρεος για την αποκατάσταση, επισκευή ή ανακατασκευή τους είναι ο φορέας εκτέλεσης των εργασιών αυτών, εκτός αν εκτελούνται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση αυτού τούτου του παρόδιου ακινήτου, οπότε υπόχρεος είναι αποκλειστικά ο ιδιοκτήτης του. Η κατασκευή, ανακατασκευή ή επισκευή των πεζοδρομίων μπορεί να γίνεται από τον οικείο ΟΤΑ σε βάρος και για λογαριασμό είτε των ιδιοκτητών των παροδίων ακινήτων είτε φορέων εκτέλεσης έργων, εφόσον αυτά δεν έχουν κατασκευασθεί ή επισκευασθεί ακόμα ή δεν έχουν τηρηθεί οι προδιαγραφές που ισχύουν για την κατασκευή ή επισκευή τους.

Σε κάθε περίπτωση στις **προδιαγραφές των πεζοδρομίων** καθορίζονται οι διαστάσεις, το είδος κατασκευής και το είδος των υλικών των κρασπέδων, των ρείθρων, του υποστρώματος και της επίστρωσης ή της επικάλυψής τους. Επίσης καθορίζονται το είδος της φυτείας, οι διαστάσεις και τα άλλα στοιχεία των τμημάτων των πεζοδρομίων που διατίθενται για φύτευσή τους. Τα Πεζοδρόμια κατασκευάζονται σύμφωνα με προδιαγραφές που καθορίζονται με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου. Σε οικισμούς που έχουν χαρακτηρισθεί «παραδοσιακοί», η πιο πάνω απόφαση εκδίδεται με σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας ΕΠΑΕ. Σε οικισμούς με πληθυσμό πάνω από 20.000

κατοίκους και εφόσον τα πεζοδρόμια αποτελούν σημαντικό στοιχείο διαμόρφωσης των πολεοδομικών ή κυκλοφοριακών συνθηκών ορισμένης οδού, πλατείας ή περιοχής, οι προδιαγραφές κατασκευής στο σύνολο ή σε μέρος τους καθορίζονται με απόφαση του αρμόδιου περιφερειάρχη κατά τη διαδικασία του άρθρου 154. Σε οικισμούς στους οποίους δεν έχουν καθορισθεί οι πιο πάνω προδιαγραφές τα πεζοδρόμια κατασκευάζονται σύμφωνα με τις οδηγίες του οικείου δήμου που περιλαμβάνονται στην άδεια της παρ. 4α του παρόντος άρθρου.

Σε κάθε περίπτωση οι επιφάνειες των πεζοδρομίων έχουν **αντιολισθηρή διαμόρφωση** και είναι προσπελάσιμες από τις αναπηρικές πολυθρόνες, με κεκλιμένα επίπεδα (**ράμπες**) πλάτους τουλάχιστον 0,80 μ. που κατασκευάζονται σε κατάλληλες θέσεις, εφόσον αυτό επιτρέπεται από τη μορφολογία του εδάφους. Η **κλίση** κατά μήκος των πεζοδρομίων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 12%. Για την αποφυγή μεγαλύτερης κλίσης κατασκευάζονται σε κατάλληλες θέσεις βαθμίδες σε όλο το πλάτος του πεζοδρομίου μέγιστου ύψους 0,15 μ. Έξω από τη ρυμοτομική γραμμή απαγορεύεται να κατασκευάζονται βαθμίδες για την εξυπηρέτηση των κτηρίων. Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατή η κατασκευή τους, ύστερα από άδεια του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, αν μετά την ανέγερση του κτηρίου έχει μεταβληθεί η υψομετρική στάθμη του δρόμου. Η κατασκευή αυτή πρέπει να εξασφαλίζει την ασφάλεια της κυκλοφορίας των πεζών και των αναπηρικών πολυθρόνων στην επιφάνεια που απομένει. Σε καμία όμως περίπτωση δεν επιτρέπεται στα πεζοδρόμια η κατασκευή σκαλοπατιών που κατέρχονται προς το κτήριο, για εξυπηρέτησή του, αλλά επιβάλλεται τα σκαλοπάτια αυτά να αρχίζουν 1 μ. μέσα από τη ρυμοτομική γραμμή ή από την οικοδομική γραμμή **σε περίπτωση ύπαρξης προκηπίου**, που είναι σε συνέχεια του πεζοδρομίου και χρησιμοποιείται από το κοινό. Οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή και σε υφιστάμενες κλίμακες ή βαθμίδες κλιμάκων. Κλίμακες ή βαθμίδες κλιμάκων που αντίκεινται στις διατάξεις αυτές είναι επικίνδυνες από άποψη κυκλοφορίας, η δε άρση του κινδύνου γίνεται με εφαρμογή των διατάξεων του κεφ. Γ' Μέρους IV (περί επικινδύνων οικοδομών) από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία.

Φύτευση πεζοδρομίων: Κατά τη διαμόρφωση των πεζοδρομίων για τη φύτευση δένδρων, θάμνων κ.λπ. **οπωσδήποτε αφήνεται ελεύθερη δίοδος**, πλάτους **τουλάχιστον 0,60 μ.** για τη διέλευση των πεζών. Ειδικά σε πεζοδρόμιο πλάτους μεγαλύτερου ή ίσου του 1,50 μ. η ελεύθερη δίοδος πρέπει να έχει πλάτος 0,80 μ. Ο **κορμός των δένδρων** τοποθετείται τουλάχιστον 0,50 μ. εσώτερα από την ακμή του κρασπέδου. Όπου η ρυμοτομική γραμμή συμπίπτει με την οικοδομική, ανάλογα με το ριζικό σύστημα των δένδρων, πρέπει να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή βλάβης των κτηρίων και των δομικών κατασκευών. Ειδικά σχετικά με την **προσπέλαση προς εισόδους - εξόδους κτηρίων**, το άρθρο 364 του πδ/τος της 14/7/1999 (ΦΕΚ Δ' 580/1999, στο οποίο κωδικοποιήθηκε το άρθρο 21 της απόφασης 3046/304/30.1-3.2.1989), καθορίζει ότι όπου η είσοδος ή η έξοδος κτηρίου ή δομικού έργου βρίσκεται σε αίθριο ή απέχει από την πλησιέστερη σε αυτή είσοδο του οικοπέδου περισσότερο από 30 μ. μετρούμενα κατά μήκος φυσικής όδευσης, **απαιτείται δίοδος** προσπέλασης πεζών και τροχοφόρων προς αυτή την είσοδο ή έξοδο, με τα ακόλουθα

χαρακτηριστικά: α) Ελεύθερο πλάτος στη στενότερη θέση της τουλάχιστον 3,50 μ., β) Ελεύθερο ύψος κάτω από οποιοδήποτε στοιχείο τουλάχιστον 3 μ., γ) Όπου δεν είναι ευθύγραμμη, ακτίνα καμπυλότητας της εξωτερικής περιμέτρου της τουλάχιστον 3,50 μ., δ) Μέγιστη κλίση προς το οριζόντιο επίπεδο 7% σε τμήμα μήκους 5 μ. από την είσοδο στο οικόπεδο και 17% για το υπόλοιπο τμήμα της. 2. Οι διατάξεις της παρ. 1 εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των διατάξεων για τις **ράμπες** (κεκλιμένα επίπεδα κυκλοφορίας πεζών), για τις οποίες προβλέπεται ειδικότερα στο άρθρο 357 ΚΒΠΝ ότι στις θέσεις που από τις διατάξεις του άρθρου 260 δεν επιβάλλονται μικρότερες κλίσεις για τις ράμπες πεζών, οι μέγιστες επιτρεπόμενες κλίσεις είναι: α) Μέγιστη επιτρεπόμενη κλίση 10% στα κτήρια με χρήση υγείας ή κοινωνικής πρόνοιας (κατηγορία Ε'). β) Μέγιστη επιτρεπόμενη κλίση 12,5% (1:8) σε όλα τα άλλα κτήρια. Οι ράμπες πρέπει να είναι ευθύγραμμες. Αλλαγές κατεύθυνσης επιτρέπονται μόνο με παρεμβολή οριζόντιου τμήματος. Όταν η ράμπα έχει κλίση μεγαλύτερη από 6% πρέπει να παρεμβάλλονται οριζόντια τμήματα μήκους 1,50 μ.: α) Σε τέτοια θέση, ώστε κλάδος ράμπας να μην έχει υψομετρική διαφορά μεταξύ αρχής και τέλους μεγαλύτερη από 1,80 μ., β) μεταξύ οποιασδήποτε πόρτας και της αρχής ή του τέλους της ράμπας. Κατ' εξαίρεση σε χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων επιτρέπεται οι ράμπες των πεζών (τα πεζοδρόμια) **να ακολουθούν** την οποιαδήποτε μορφή και κλίση που έχουν **οι αντίστοιχες ράμπες αυτοκινήτων**. Η κλίση για κάθε κλάδο ράμπας μεταξύ διαδοχικών οριζόντιων τμημάτων πρέπει να είναι σταθερή, ενώ ράμπες και συνεχόμενα οριζόντια τμήματα πρέπει να έχουν επιφάνεια επίπεδη, ομαλή, συνεχή και μη ολισθηρή. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν είναι υποχρεωτικές για ράμπες ειδικών κτηρίων που εξυπηρετούν αποκλειστικά κτήρια αποθήκευσης (κατηγορία Κ') ή βιομηχανικές ή βιοτεχνικές δραστηριότητες (κατηγορία 1), εφόσον δεν έχουν υπολογιστεί για τη διαφυγή ατόμων σε περίπτωση κινδύνου. Σε περίπτωση που από τις διατάξεις του άρθρου 260 επιβάλλεται η κατασκευή ράμπας για τη σύνδεση της στάθμης του πεζοδρομίου με τη στάθμη του ανελκυστήρα, επιβάλλεται για μήκος ράμπας πάνω από 10 μ. και η ύπαρξη οριζόντιου πλατύσκαλου ελάχιστου μήκους 1,60 μ.

Κάτω από τα πεζοδρόμια απαγορεύεται η κατασκευή ή η τοποθέτηση δεξαμενών για οποιονδήποτε σκοπό (αποθήκευση, συγκέντρωση υγρών κ.λπ.). Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται μόνο η τοποθέτηση εγκαταστάσεων των αρμόδιων φορέων για τη **σύνδεση των κτηρίων με τα δίκτυα** ηλεκτρισμού, ύδρευσης, αποχέτευσης, τηλεφώνου, φωταερίου ή φυσικού αερίου πόλης καθώς και σωληνώσεων απορροής στους κοινόχρηστους χώρους των βρόχινων νερών των κτηρίων. Για την κατασκευή ή ανακατασκευή και για την εκσκαφή των πεζοδρομίων **απαιτείται άδεια** του οικείου δήμου, στην οποία αναφέρονται οι αντίστοιχες προδιαγραφές ή αν δεν υπάρχουν, οι σχετικές οδηγίες. **Οι δαπάνες** κατασκευής, ανακατασκευής, επισκευής ή συντήρησης των πεζοδρομίων που γίνονται από τον οικείο ΟΤΑ ή το Δημόσιο, εισπράττονται από τους παρόδους ιδιοκτήτες ή τους φορείς εκτέλεσης εργασιών, που είναι υπόχρεοι ανάλογα με την περίπτωση σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για την είσπραξη των δημόσιων εσόδων. Στις περιπτώσεις αυτές, η δαπάνη που αναλογεί σε κάθε παρόδιο ακίνητο, υπολογίζεται από τον οικείο ΟΤΑ ή από το Δημόσιο με βάση το μήκος του προσώπου που έχει στη ρυμοτομική

γραμμή και την τιμή του τρέχοντος μέτρου που έχει η σχετική δαπάνη. Τυχόν ενστάσεις κατά των καταλογιστικών πράξεων υποβάλλονται στην αρχή που τις εξέδωσε, μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από την κοινοποίησή τους στους υπόχρεους ιδιοκτήτες. Για τις ενστάσεις αυτές αποφασίζει το οικείο δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο ύστερα από εισήγηση της τεχνικής υπηρεσίας του ΟΤΑ ή της τεχνικής υπηρεσίας δήμων και κοινοτήτων (ΤΥΔΚ) του νομού αν δεν υπάρχει τεχνική υπηρεσία.

5. Φύτευση σε ακάλυπτους χώρους κτηρίων

5.1 Γενικά

Οι υποχρεωτικά ακάλυπτοι χώροι του οικοπέδου προσαρμόζονται στη μορφολογία του εδάφους του οικοδομικού τετραγώνου και τουλάχιστον κατά τα 2/3 τους παραμένουν χωρίς επίστρωση **και φυτεύονται**, όπως προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις. Φυτεύσεις επιτρέπονται και στις ελάχιστες αποστάσεις Δ ή δ του υποχρεωτικού **ακαλύπτου χώρου** του κτηρίου. Σε κτήρια, στα οποία δεν είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί φύτευση μέχρι τα 2/3 του υποχρεωτικού ακαλύπτου χώρου, δύναται: α) αφενός αυτή να μειωθεί στο 1/2 του υποχρεωτικού ακαλύπτου υπό την προϋπόθεση ότι θα φυτευτεί στο δώμα διπλάσια επιφάνεια από την υπολειπόμενη επιφάνεια των 2/3 του υποχρεωτικού ακαλύπτου που δεν προβλέπεται να υλοποιηθεί και β) αφετέρου κατ' εξαίρεση, να συμμετέχουν στον υπολογισμό της φύτευσης και οι διάδρομοι διέλευσης των οχημάτων, εφόσον επιστρώνονται από διάτρητες πλάκες. Σχετικά με τη φύτευση **φυτών εσωτερικού χώρου** προβλέπουν οι ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-06-00 και ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-10-00, αντίστοιχα (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022). Ειδικά για τα **πρατήρια υγρών καυσίμων** ο υποχρεωτικός χώρος φύτευσης ορίζεται στο 1/4 του ως άνω αναφερομένου (άρθρο 17 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει⁸).

5.2 Στοιχεία που συμμετέχουν στον υπολογισμό της φύτευσης

Στον **υπολογισμό της φύτευσης** συμμετέχουν οι ασκεπείς κατασκευές για την υποδοχή στοιχείων νερού και οι πισίνες σε οποιοδήποτε επίπεδο καθώς και κατασκευές που επιβάλλονται μετά την ανεύρεση μνημείων για την προστασία και ανάδειξή τους, ύστερα από έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού. Κάθε επιφάνεια που φυτεύεται σε ελάχιστο πάχος εδάφους σαράντα (40) εκατοστών συμμετέχει στον υπολογισμό της απαιτούμενης φύτευσης. Στις παραπάνω επιφάνειες συμπεριλαμβάνονται φυτεμένα στεγασμένα κεκλιμένα επίπεδα - ράμπες, φυτεμένοι ενιαίοι χώροι στάθμευσης και υπαίθριοι χώροι, φυτεμένες εσοχές στο σώμα του κτηρίου, φυτεμένα δώματα ορόφων (που προκύπτουν από υποχώρηση ορόφων) και φυτεμένοι ανοικτοί εξώστες σε οποιοδήποτε επίπεδο (άρθρο 17 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

⁸ Το άρθρο 17 του ν. 4067/2012 (ΝΟΚ) (ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012) έχει τροποποιηθεί με τα άρθρα 20 παρ. 30 ν. 4258/2014 (ΦΕΚ Α' 94/14.4.2014), 28 παρ. 7 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014), 7 παρ. 18-22 ν. 4315/2014 (ΦΕΚ Α' 269/24.12.2014), 7 παρ. 2 ν. 4664/2020 (ΦΕΚ Α' 32/14.2.2020), 108 ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α' 245/9.12.2020), 122 παρ. 19-27 ν. 4819/2021 (ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021), 84 παρ. 1-5 και 87 ν. 5106/2024 (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024).

Οι επιφάνειες κάτω από **πέργκολες, στέγαστρα και προστεγάσματα** δύνανται να συμμετέχουν στον υπολογισμό της φύτευσης, εφόσον φυτεύονται στο επίπεδο εδάφους. Για τους **υπαίθριους χώρους στάθμευσης** ο υπολογισμός των 2/3 της υποχρεωτικής φύτευσης λαμβάνεται επί του απομειούμενου κατά δέκα (10) ποσοστιαίες μονάδες υποχρεωτικά ακαλύπτου χώρου του οικοπέδου. Το **αίθριο** δύνανται να συμμετέχει στον υπολογισμό του υποχρεωτικώς ακαλύπτου χώρου και εφόσον φυτεύεται σε ελάχιστο πάχος εδάφους 40 εκατοστών, σε οποιοδήποτε επίπεδο, συμμετέχει στον υπολογισμό της φύτευσης κατά το ποσοστό που φυτεύεται. **Στεγασμένα κεκλιμένα επίπεδα - ράμπες** τα οποία έχουν φυτευτεί πάνω από την πλάκα τους, σε ελάχιστο πάχος εδάφους σαράντα (40) εκατοστών, προσμετρώνται στον υπολογισμό της φύτευσης. Παρομοίως, η επιφάνεια κάθε **διαμπερούς ανοίγματος** και η επιφάνεια κατακόρυφων φρεατίων που λειτουργούν ως **φωταγωγοί** ή ως αγωγοί κυκλοφορίας του αέρα, που φυτεύονται σε ελάχιστο πάχος εδάφους σαράντα (40) εκατοστών, σε οποιοδήποτε επίπεδο, συμμετέχουν στον υπολογισμό της φύτευσης (άρθρο 17 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

5.3 Επιλογή είδους φυτών

Σύμφωνα περαιτέρω με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, όπως θεσπίστηκε με την ΥΑ 367126/22.11.2022 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), **η επιλογή του είδους των φυτών**, η κατανομή τους στις προς φύτευση επιφάνειες, η πυκνότητα της φύτευσης και ο φυτευτικός κάναβος αποτελούν αντικείμενο της φυτοτεχνικής μελέτης του έργου (ΦΤΜΕ), στην οποία πρέπει επίσης να καθορίζονται όλοι οι παράγοντες που αλληλεπιδρούν και καθορίζουν την επιτυχία των φυτεύσεων, π.χ. το εδαφικό υλικό, η άρδευση, η διαχείριση των φυτών κ.λπ.

5.4 Προκήπια

Τα προκήπια είναι υποχρεωτικοί ακάλυπτοι χώροι. Διαμορφώνονται ανάλογα με τη χρήση του κτηρίου και περιλαμβάνουν πάντοτε δένδρα, φυτά ή και υδάτινες κατασκευές, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κτηριοδομικού Κανονισμού. Κάτω από την επιφάνειά τους και επί της επιφάνειάς τους επιτρέπονται οι κατασκευές και διαμορφώσεις που αναφέρονται αναλυτικά στον ν. 4067/2012 (άρθρο 17 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει⁹) και συγκεκριμένα οι εξής: α) Εγκαταστάσεις των οργανισμών κοινής ωφέλειας. β) Δεξαμενές νερού και λυμάτων και δίκτυα για την εξυπηρέτηση του κτηρίου. γ) Δεξαμενές υγρών και αερίων καυσίμων πρατηρίων καυσίμων σε αποστάσεις που ορίζονται από τους ισχύοντες σχετικούς κανονισμούς. δ) Διαπλατύνσεις των θεμελίων εφόσον το πάνω μέρος τους βρίσκεται σε βάθος μεγαλύτερο από σαράντα (40) εκατοστά από

⁹ Το άρθρο 17 του ν. 4067/2012 (ΝΟΚ) (ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012) έχει τροποποιηθεί με τα άρθρα 20 παρ. 30 ν. 4258/2014 (ΦΕΚ Α' 94/14.4.2014), 28 παρ. 7 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014), 7 παρ. 18-22 ν. 4315/2014 (ΦΕΚ Α' 269/24.12.2014), 7 παρ. 2 ν. 4664/2020 (ΦΕΚ Α' 32/14.2.2020), 108 ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α' 245/9.12.2020), 122 παρ. 19-27 ν. 4819/2021 (ΦΕΚ Α' 129/23.7.2021), 84 παρ. 1-5 και 87 ν. 5106/2024 (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024).

τη στάθμη του οριστικά διαμορφωμένου εδάφους. ε) Υποσταθμός ηλεκτρικού ρεύματος που κατασκευάζεται από τη ΔΕΗ ΑΕ με στάθμη της πλάκας επικάλυψης ενός (1,00) μ. τουλάχιστον κάτω από τη στάθμη της οδού και του πέριξ εδάφους.

Σχετικά με τα προκήπια ρυθμίζει και το άρθρο 365 του προεδρικού διατάγματος της 14/7/1999 (ΦΕΚ Δ' 580/27.7.1999) «Κώδικας βασικής πολεοδομικής νομοθεσίας», το οποίο ορίζει ότι κάτω από την επιφάνεια των προκηπίων δεν επιτρέπονται κατασκευές και εγκαταστάσεις, με εξαίρεση τις ακόλουθες: α) Διαπλατύνσεις των θεμελίων, σύμφωνα με τους όρους της παρ. 4γββ' του άρθρου 348. β) Δεξαμενές νερού και δίκτυα για την εξυπηρέτηση του κτηρίου. γ) Βόθροι σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 369. δ) Εγκαταστάσεις των οργανισμών κοινής ωφέλειας σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 256. ε) Υποσταθμοί ηλεκτρικού ρεύματος που κατασκευάζονται από τη ΔΕΗ σε απόσταση 2 μ. από τη ρυμοτομική γραμμή και με στάθμη της πλάκας επικάλυψης 1 μ. τουλάχιστον κάτω από τη στάθμη της οδού και του πέριξ εδάφους. Ειδικά κάτω από την επιφάνεια των προκηπίων οικοπέδων που βλέπουν στο βασικό οδικό δίκτυο, εφόσον αυτό έχει καθοριστεί, επιτρέπονται μόνον οι κατασκευές των παραπάνω περ. α', δ' και ε' καθώς και η διέλευση των δικτύων για την εξυπηρέτηση του κτηρίου.

5.5 Φυτεμένα δώματα

Η κατασκευή φυτεμένων επιφανειών στα δώματα, στις στέγες και στους υπαίθριους χώρους, νέων νομίμως υφισταμένων κτηρίων και κτηρίων των περ. δ', ε' και στ' της παρ. 2 του άρθρου 23 του ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209) επιτρέπεται, εφόσον δεν αντίκειται σε ειδικότερους όρους δόμησης που ισχύουν. Το υπόστρωμα ανάπτυξης των φυτών με τη διαστρωμάτωση των εξειδικευμένων υλικών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα σαράντα (40) εκατοστά πάνω από την άνω επιφάνεια της μόνωσης του δώματος και της στέγης και της επικάλυψής της. Η βλάστηση που αναπτύσσεται επάνω σε αυτό, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα τρία (3,00) μ. (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει¹⁰).

Το είδος της βλάστησης, το υπόστρωμα ανάπτυξης των φυτών, το σύστημα της πολυεπίπεδης διαστρωμάτωσης των εξειδικευμένων υλικών και το αρδευτικό σύστημα περιγράφεται σε τεχνική έκθεση σύμφωνα με τους ορισμούς του νόμου. Δεν επιτρέπεται η κατασκευή φυτεμένων επιφανειών επάνω στις απολήξεις των κλιμακοστασίων και τα φρεάτια των ανελκυστήρων (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει). Η κατασκευή φυτεμένων επιφανειών στα δώματα, στις στέγες και στους υπαίθριους χώρους των κτηρίων πρέπει να μην προσβάλλει την **αισθητική του κτηρίου** και να εναρμονίζεται με τις υπόλοιπες κατασκευές που προβλέπονται σε αυτά, βάσει του άρθρου 19 του ν. 4067/2012. Ειδικά για τις στέγες πρέπει η φυτεμένη επιφάνεια να ακολουθεί την κλίση τους, ώστε να μην αλλοιώνεται η μορφή του κτηρίου. Οι φυτεμένες επιφάνειες στα δώματα, τις στέγες και τους υπαίθριους χώρους των κτηρίων δεν αίρουν

¹⁰ Το άρθρο 18 του ν. 4067/2012 - ΝΟΚ (ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012) τροποποιήθηκε με τα άρθρα 109 ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α' 245/9.12.2020) και 132 παρ. 2 ν. 5106/2024 (ΦΕΚ Α' 63/1.5.2024).

την υποχρέωση της παρ. 2 του άρθρου 17 για υποχρεωτική φύτευση των ακαλύπτων χώρων του κτηρίου (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

Για την κατασκευή φυτεμένων επιφανειών στα δώματα, στις στέγες και στους υπαίθριους χώρους κτηρίων που κατασκευάζονται με άδειες δόμησης, ακολουθούνται οι καθοριζόμενες διαδικασίες πληρότητας και ελέγχου του ν. 4030/2011 (ΦΕΚ Α' 249), όπως ισχύει, με την πρόσθετη υποβολή τεχνικής έκθεσης κατασκευής Φυτεμένης Επιφάνειας δώματος ή στέγης ή υπαίθριου χώρου. Η κατασκευή της φυτεμένης επιφάνειας συσχετίζεται με τις επί μέρους μελέτες του κτηρίου. Η ανωτέρω τεχνική έκθεση συντάσσεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες προδιαγραφές και κατευθυντήριες οδηγίες (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

Για την κατασκευή φυτεμένων επιφανειών στα δώματα, στις στέγες και στους υπαίθριους χώρους υφισταμένων κτηρίων, κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 4067/2012, δεν απαιτείται οικοδομική άδεια ή έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 2 περ. ιη' του ν. 4495/2019 (ΦΕΚ Α' 167/3.11.2017), όπως ισχύει, **έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας** απαιτείται, μεταξύ άλλων, για την κατασκευή φυτεμένων δωματίων και φυτεμένων επιφανειών, εφόσον ο προϋπολογισμός τους δεν υπερβαίνει τις είκοσι πέντε χιλιάδες (25.000,00) ευρώ. Για τις εργασίες αυτές οι οποίες εκτελούνται είτε συνδυαστικά είτε μεμονωμένα και εφόσον ο συνολικός προϋπολογισμός τους υπερβαίνει τις είκοσι πέντε χιλιάδες ευρώ (25.000) υπολογιζόμενος σύμφωνα με το Παράρτημα Β' του ν. 4495/2017, ανά οριζόντια ή κάθετη ιδιοκτησία απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας σύμφωνα με την περ. θ' της παρ. 1 του ως άνω άρθρου. Έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας απαιτείται και για την εκτέλεση εργασιών, αν τούτο προβλέπεται σε ειδικότερες διατάξεις, καθώς και για τη νομιμοποίηση οποιασδήποτε εργασίας που προϋποθέτει την έκδοση σχετικής διοικητικής πράξης (άρθρο 29 παρ. 2 ν. 4495/2019). Για την κατασκευή φυτεμένων επιφανειών στα κτήρια της παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 4030/2011 απαιτείται σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής. Για τα κηρυγμένα διατηρητέα κτήρια ή νεώτερα μνημεία απαιτείται επιπροσθέτως η σύμφωνη γνώμη του φορέα προστασίας τους (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

Σε κάθε υπηρεσία δόμησης τηρείται ειδικό **«Μητρώο Φυτεμένων Επιφανειών»** που ενημερώνεται με τις κατά τα άνω υποβαλλόμενες γνωστοποιήσεις. Το περιεχόμενο του φακέλου των δικαιολογητικών και οι επιμέρους προδιαγραφές σχεδίων και τεχνικής έκθεσης, που υποβάλλονται στην αρμόδια υπηρεσία για την κατασκευή Φυτεμένης Επιφάνειας, ο τρόπος διενέργειας και η περιοδικότητα των ελέγχων τήρησης των όρων του παρόντος, το ύψος των προστίμων υπέρ του Πράσινου Ταμείου σε περίπτωση μη υλοποίησης της ως άνω τεχνικής έκθεσης, καθώς και κάθε άλλο συναφές ζήτημα προσδιορίζονται με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 18 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

5.6 Διαχείριση αποβλήτων

Για την κατασκευή κάθε εργασίας δόμησης και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου του κτηρίου τηρούνται τα προβλεπόμενα από τη σχετική νομοθεσία μέτρα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις, όπως εκάστοτε ισχύει (άρθρο 17 ν. 4067/2012 - ΝΟΚ, ΦΕΚ Α' 79/9.4.2012, όπως ισχύει).

6. Τεχνικές προδιαγραφές φυτεύσεων

6.1 Γενικά

Με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, όπως θεσπίστηκε με την ΥΑ 367126/22.11.2022 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), καθορίστηκαν οι τεχνικές προδιαγραφές των φυτεύσεων δένδρων και θάμνων, ώστε να εξασφαλίζονται οι καλύτερες δυνατές συνθήκες επιτυχούς εγκατάστασης, ανάπτυξης και βιωσιμότητας των φυτών. Η εν λόγω ΕΛΟΤ αναφέρεται στην πλειονότητα των φυτικών ειδών που έχουν κοινή μεταχείριση κατά τη φύτευση, τυχόν δε διαφορετικός απαιτούμενος χειρισμός πρέπει να καθορίζεται από την οικεία φυτοτεχνική μελέτη του έργου.

Η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 εφαρμόζεται στην περίπτωση φυτεύσεων σε **οδικά δίκτυα** και σε **κοινόχρηστους χώρους** πόλεων και οικισμών καθώς και σε φυτεύσεις που συντελούνται για την **αποκατάσταση λατομικών περιοχών** και για τη συντέλεση **αναδασώσεων** μετά από δασικές πυρκαγιές, αποψίλωση ή υποβάθμιση ή καταστροφή από άλλη αιτία δασών, δασικών εκτάσεων και χώρων αστικού πρασίνου επί των οποίων εφαρμόζεται η δασική νομοθεσία. Η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 αφορά και εργασίες εγκατάστασης φυτών, ήτοι τη δημιουργία πέρα από την ίδια τη φύτευση, των προϋποθέσεων ενεργοποίησης όλων των βιολογικών διεργασιών που βοηθούν την **προσαρμογή του φυτού** στο νέο του περιβάλλον, όπως κυρίως το ξεπέρασμα του κλονισμού της μεταφύτευσης, την ανάπτυξη των ριζών του στο νέο έδαφος, την ανάπτυξη της κόμης του, την προσαρμογή στις μικροκλιματικές και εφαιδικές συνθήκες κ.λπ.

Κατά την πραγματοποίηση των φυτεύσεων δεν επιτρέπονται γενικά αποκλίσεις από τις προβλέψεις της φυτοτεχνικής μελέτης του έργου (ΦΤΜΕ) παρά μόνον μικρές τοπικές αλλαγές, εφόσον στη θέση φύτευσης το έδαφος είναι βραχώδες ή επικρατούν εδαφικές συνθήκες που δεν ευνοούν την ανάπτυξη των φυτών ή διαπιστωθεί η ύπαρξη υπογείων δικτύων ή κατασκευών που δεν είχαν ληφθεί υπόψη κατά την εκπόνηση της ΦΤΜΕ, οι δε σχετικές αλλαγές εγκρίνονται ή υποδεικνύονται από τον γεωπόνο της αρμόδιας αρχής. Τα προς απόρριψη υλικά περισυλλέγονται και μεταφέρονται στις προβλεπόμενες για τα **άχρηστα υλικά** θέσεις του εργοταξίου προς οριστική διάθεση. Σε κάθε περίπτωση έχουν εφαρμογή οι **περιβαλλοντικοί όροι του έργου** (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, βλ. ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

6.2 Φυτευτική περίοδος - Συνθήκες φύτευσης - Φυτώρια

Σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 51 του Δασικού Κώδικα (νδ/γμα 86/1969, ΦΕΚ Α' 7, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 45 παρ. 1 ν. 4280/2014, ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014), επιτρέπεται η ίδρυση **δασικών φυτωρίων** για την παραγωγή και διάθεση των αποθεμάτων, αντί τιμήματος,

δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού για δασοπονικούς σκοπούς από τις Δασικές Υπηρεσίες, καθώς και η **ίδρυση δασικών φυτωρίων** για παραγωγή και εμπορία δασικού πολλαπλασιαστικού υλικού για δασοπονικούς και μη σκοπούς από φυσικά ή νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου κατόπιν άδειας της Διεύθυνσης Αναδασώσεων και Ορεινής Υδρονομίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ως «**δασικό πολλαπλασιαστικό υλικό**» νοούνται όλα τα δασικά είδη και τα υβρίδιά τους. Οι παραβάτες των διατάξεων του παρόντος άρθρου τιμωρούνται με τις ποινές του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Οι ως άνω διατάξεις του Δασικού Κώδικα εξειδικεύτηκαν με την ΚΥΑ 131759/3479/2015 (ΦΕΚ Β' 2564/27.11.2015) σχετικά με την «**Ίδρυση Δασικών Φυτωρίων**», όπως τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 163478/2903 (Β' 4357/13.12.2017)¹¹.

Αναλυτικά, σύμφωνα με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), όλοι οι χειρισμοί των φυτών, από την εξαγωγή τους από το **φυτώριο** μέχρι και τη φύτευσή τους, απαιτούν τη λήψη προσεκτικών και χρονικά περιορισμένων μέτρων, ώστε τα φυτά να υποστούν το μικρότερο δυνατό κλονισμό που μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις όχι μόνο στην κανονική τους ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια αλλά και στην επιβίωσή τους.

Ως **φυτευτική περίοδος** νοείται κατά κανόνα, το χρονικό διάστημα από τα μέσα Νοεμβρίου έως τα τέλη Μαρτίου, οπότε είναι και η ιδανική περίοδος φύτευσης για τα περισσότερα είδη σύμφωνα και με τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην Ελλάδα. Ειδικά η φύτευση φυλλοβόλων και γυμνόριζων φυτών πρέπει να πραγματοποιείται αποκλειστικά εντός της φυτευτικής περιόδου και σε κάθε περίπτωση μετά την πτώση των φύλλων και πριν την έκπτυξη της νέας βλάστησης. Η φυτευτική περίοδος των ανεπτυγμένων σε φυτοδοχεία φυτών ή των φυτών με μπάλα χώματος (φυλλοβόλων και αειθαλών) μπορεί να επεκτείνεται από τα μέσα Σεπτεμβρίου έως τα μέσα Ιουνίου.

Είδη των οποίων η αντοχή είναι περιορισμένη, πρέπει να φυτεύονται όταν οι θερμοκρασίες ανέβουν πάνω από την κρίσιμη για αυτά θερμοκρασία. Η φυτευτική περίοδος δύναται να ορίζεται σε διαφορετική εποχή για συγκεκριμένα είδη ή κατηγορίες φυτών, για τα οποία κατά τεκμήριο εφαρμόζεται διαφορετική πρακτική, πχ. για τα φοινικοειδή (Ιούλιος - Αύγουστος), για τα εσπεριδοειδή (Μάρτιος - Μάιος), για τα κωνοφόρα (Νοέμβριος - αρχές Μαρτίου). Οι εργασίες φύτευσης πρέπει να σταματούν όταν επικρατούν πολύ χαμηλές (κάτω των 5 βαθμών Κελσίου) ή πολύ υψηλές (άνω των 32 βαθμών Κελσίου) θερμοκρασίες.

¹¹ Κατ' άρθρο 52 παρ. 20 ν. 4280/2014 (ΦΕΚ Α' 159/8.8.2014), όσα φυτώρια λειτουργούσαν νόμιμα πριν την έναρξη ισχύος του συνέχιζαν τη λειτουργία τους επί μία διετία από την έκδοση της ΚΥΑ 131759/3479/19.11.2015 (ΦΕΚ Β' 2564/27.11.2015), εντός της οποίας όφειλαν να λάβουν την προβλεπόμενη ως άνω άδεια. Μέχρι την ολοκλήρωση των προσωρινών διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης της παρ. 3 του άρθρου 103 του νδ/τος 86/1969 (Δασικός Κώδιξ), όπως ισχύει, η βοσκή ασκείται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο αυτό, όπως ίσχυε πριν την αντικατάστασή του με το άρθρο 60 ν. 4264/2014 (ΦΕΚ Α' 118) ή σύμφωνα με το άρθρο 24 ν. 4061/2012, εφόσον οι εκτάσεις υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του.

Το έδαφος κατά τη φύτευση πρέπει να βρίσκεται στο «ρόγο» του, ώστε να μην καταστραφεί η δομή του. Δεν επιτρέπονται φυτεύσεις σε παγωμένο έδαφος ή σε κορεσμένο από υγρασία ή/και σε ξηρό έδαφος. Σε περίπτωση ξηρού εδάφους, εφόσον υπάρχει δυνατότητα, της φύτευσης πρέπει να προηγείται άρδευση, ώστε κατά τη φύτευση το έδαφος να βρίσκεται στο «ρόγο» του. Στις δε επιφάνειες που πρόκειται να φυτευτούν πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί οι ακόλουθες **προαπαιτούμενες εργασίες**: α) διαμόρφωση του προβλεπόμενου αναγλύφου του εδάφους, β) αποψίλωση, γ) απομάκρυνση μπάζων και ακατάλληλων υλικών, δ) προσθήκη φυτικής γης ή κηπευτικού χώματος, και ε) κατασκευή του προβλεπόμενου αρδευτικού δικτύου.

6.3 Επιλογή ειδών

Στο πλαίσιο των αστικών φυτεύσεων ενδείκνυται γενικά η επιλογή φυτών και δένδρων με κάθετο ριζικό σύστημα, πρέπει δε να αποφεύγονται: α) δέντρα με επιφανειακές ρίζες όπως π.χ. ο ευκάλυπτος, ο πλάτανος, η λεύκα και η ακακία Κωνσταντινουπόλεως, καθώς μπορεί να ανασηκώσουν τις πλακοστρώσεις, β) δένδρα με καρπούς (π.χ. καρποφόρα μουριά), και γ) δένδρα που προσβάλλονται εύκολα από ασθένειες (π.χ. κανάριος φοίνικας) (άρθρο 20 παρ. 3 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022). Επισημαίνεται ότι η αποφυγή των ως άνω ειδών αφορά **μελλοντικές φυτεύσεις** και όχι ήδη υφιστάμενα δέντρα.

Ειδικότερα ενδείκνυται η επιλογή **φυλλοβόλων δένδρων** (που προσφέρουν σκίαση τους θερινούς μήνες και επιτρέπουν την ηλιακή ακτινοβολία τους χειμερινούς), δένδρων με ταχεία ανάπτυξη, με μικρές απαιτήσεις σε νερό και δένδρων ανθεκτικών σε αρρώστιες (π.χ. σφένδαμος, καλλωπιστική μουριά, καλλωπιστική δαμασκηλιά κ.ο.κ.). Τα φυτά που μπορούν να προκαλέσουν γενικότερα άλλα προβλήματα πρέπει να αποφεύγονται (π.χ. φυτά με αγκάθια μπορεί να τρυπήσουν τα ελαστικά των ποδηλάτων ή και τους πεζούς), το δε **κλάδεμα** πρέπει να είναι τακτικό, ώστε να μην αναπτύσσονται κλαδιά που εισχωρούν στην ελεύθερη όδευση πεζών (άρθρο 20 παρ. 4 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

Η **επιλογή δέντρων και φυτών** θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα την καταλληλότητά τους στις συγκεκριμένες τοπικές κλιματικές και λοιπές συνθήκες, την αντοχή τους και τις ανάγκες συντήρησής τους. Η επιλογή ακριβών διακοσμητικών φυτών και φυτών με αυξημένες απαιτήσεις ποτίσματος θα πρέπει να αποφεύγεται. Σε μεγαλύτερα παρτέρια ενδείκνυται η δημιουργία «φυτικών κοινοτήτων» από γηγενή φυτά με κατάλληλους συνδυασμούς, ώστε να δημιουργείται εναλλαγή μεταξύ των ειδών όσον αφορά την εποχή ανθοφορίας και την περίοδο ληθάργου κάθε είδους. Τα φυτά πρέπει να επιλέγονται και να συνδυάζονται σε αναλογίες που προσεγγίζουν αυτές που απαντώνται στο φυσικό περιβάλλον. Ενδείκνυται ανάμειξη των ειδών που περιλαμβάνει είδη γρασιδιού, ξηροφυτικά είδη και χαμηλούς θάμνους (άρθρο 20 παρ. 5 ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΜΕΑΑΠ/124964/1561, ΦΕΚ Β' 6213/7.12.2022).

6.4 Προμήθεια φυτών

Με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) καθορίστηκαν οι απαιτήσεις για την προμήθεια και τους χειρισμούς (μεταφορά, προσωρινή αποθήκευση) των φυτών που προβλέπεται να εγκατασταθούν στο έργο. Η εν λόγω Τεχνική Προδιαγραφή δεν παραπέμπει σε άλλες δημοσιεύσεις χρονολογημένες ή μη.

6.4.1 Κατάταξη των δένδρων: Στο πλαίσιο της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00 καθιερώνεται η ακόλουθη κατάταξη των δένδρων:

1. Ως προς το σχήμα της κόμης τους:

α) **Πλαγιόκλαδο δένδρο, κανονικού μεγέθους** (Branched-Head, standard): Έχει απλό, καθαρό κορμό, με ύψος 1,50-1,80 m και κλώνους που σχηματίζουν ανοικτή κόμη. Φυσικό σχήμα που μπορεί να παραχθεί είτε με εμβολιασμό ψηλά στον κορμό είτε με κλάδεμα των χαμηλότερων πλάγιων βλαστών, μέχρι το επιθυμητό ύψος καθώς το δένδρο αναπτύσσεται (Εικόνα 1).

β) **Πλαγιόκλαδο δένδρο, μισού μεγέθους** (Half standard): Πρόκειται για μικρά τυποποιημένα (Half standard) δένδρα με μικρότερο ύψος και αναλογίες. Έχει έναν καθαρό κορμό 0,75-1,25 m και μικρή κόμη. Το σχήμα συχνά χάνεται με την ενηλικίωση. Μερικά είδη (π.χ. *Laurus nobilis*) μπορούν να διατηρήσουν με κλάδεμα το συγκεκριμένο σχήμα και τις διαστάσεις τους (Εικόνα 2).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

γ) **Δένδρο φτερωτού σχήματος** (Feathered tree): Φυσικό σχήμα των περισσότερων δένδρων σε μικρή ηλικία, με κεντρικό κορμό που καταλήγει σε κυρίαρχο (ηγέτη) βλαστό, καλυμμένο από πλάγιους βλαστούς, σχεδόν από το ύψος του εδάφους. Αν και πολλά είδη χάνουν τους κατώτερους βλαστούς με την ενηλικίωση και διαμορφώνονται σε σχήμα standard, μερικά είδη διατηρούν αυτό το σχήμα και στην ωριμότητα (πχ. πολλά κωνοφόρα) (Εικόνα 3).

δ) **Δένδρο με κεντρικό βλαστό «οδηγό»** (Central leader standard): Ο ψηλός, δυνατός κορμός συνεχίζεται σε όλο το ύψος της κόμης και τελειώνει σε έναν ευδιάκριτο, εξέχοντα «οδηγό» βλαστό. Πολύ κοινό σχήμα στη φύση.

Μπορεί να γίνει με σταδιακή αφαίρεση των κατώτερων βλαστών ενός νεαρού δένδρου με φτερωτό σχήμα, ώστε να μείνει ένας καθαρός κορμός ύψους 1,2-2,0 m (εικόνα 4).

ε) **Συμπαγές δένδρο** (Fastigate tree): Στενά δένδρα σε σχήμα κολώνας σχεδόν από το έδαφος μέχρι την κορυφή. Ο κεντρικός κορμός συνήθως διακλαδίζεται στενά σε δύο ή περισσότερους βλαστούς μέσα στην κόμη. Φυσικό σχήμα που δεν μπορεί να δοθεί τεχνητά, με κλάδεμα και δεν χρειάζεται κλάδεμα για να διατηρηθεί [π.χ. πολλά Κωνοφόρα, όπως το ορθόκλαδο Κυπαρίσσι, το *Populus nigra* var. *italica* - (καβάκι) και το *Fagus sylvatica* (Dawycck)] (Εικόνα 5).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

στ) **Δένδρα με θαμνώδες σχήμα** (Bush): Αναπτύσσονται σε σχήμα θάμνου, με σφαιρική κόμη και πολύ κοντό κορμό. Συνήθως διαμορφώνονται έτσι τα Καρποφόρα δένδρα για να είναι πιο εύκολη η συγκομιδή (Εικόνα 6). Αρκετά είδη φυτών έχουν και θαμνώδη και δενδρώδη μορφή, όπως η Πικροδάφνη (*Nerium oleander*), η Δάνφνη Απόλλωνος (*Laurus nobilis*) κ.ά.

ζ) **Πολύκορμα δένδρα** (multi - stemmed trees): Θυμίζουν μεγάλους θάμνους με πολλούς ευδιάκριτους βλαστούς ή κορμούς που ξεκινούν από τη βάση ή από έναν πολύ κοντό κορμό που μπορεί να είναι λεπτός, κατακόρυφος και καθαρός από βλαστούς (π.χ. οι Σημύδες *Betula* spp.) ή με βλαστούς, ώστε να σχηματίζεται μία συμπαγής μάζα. Το σχήμα μπορεί να ενισχυθεί με κλάδεμα (Εικόνα 7).

η) **Δένδρα με κλαίουσα μορφή** (Weeping - standard): Η κλαίουσα μορφή διαμορφώνεται με εμβολιασμό ψηλά στον κορμό (top - grafting) μίας κλαίουσας ποικιλίας σε υποκείμενα με καθαρό κορμό ή συναντάται στη φύση (π.χ. *Salix alba*). Οι βλαστοί κρέμονται είτε ίσια προς τα κάτω από ένα κεντρικό σημείο είτε πέφτουν προς τα έξω σχηματίζοντας μία «ομπρέλα».

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

θ) **Δένδρα με ειδικά σχήματα** (Toriary): Εξεζητημένα φυτά διαμορφωμένα σε διάφορα αφύσικα σχήματα (ζώων, αντικειμένων κ.λπ.). Απαιτούν πολύ συχνά κουρέματα από ειδικούς για να διατηρήσουν το συγκεκριμένο σχήμα και οπωσδήποτε για περιορισμένο χρόνο. Δεν συνιστώνται για τα δημόσια έργα ως υπερπολυτελή (Εικόνα 9).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

2. Ως προς τον τρόπο παράδοσής τους:

α) **Γυμνόριζα**: Κυρίως φυλλοβόλα φυτά κυρίως μικρής ηλικίας (1-2 ετών). Πλεονεκτούν κατά το ότι είναι φθηνότερα. Αν και η εγκατάστασή τους είναι λίγο πιο δύσκολη στα αρχικά στάδια και η περίοδος φύτευσής τους σχετικά περιορισμένη, παρ' όλα αυτά εγκαθίστανται και αναπτύσσονται καλύτερα. Αναπτύσσονται στο έδαφος μετά από μεταφύτευση από το πολλαπλασιαστήριο. Εξάγονται από το έδαφος χωρίς χώμα την περίοδο του λήθαργου, υπό τις ίδιες συνθήκες που απαιτούνται και για τη φύτευση και φυτεύονται την ίδια φυτευτική περίοδο. Η παραγωγή και διάθεσή τους στην αγορά είναι περιορισμένη σε λίγα είδη (Καρποφόρα, Τριανταφυλλιές, Ακακίες, Σπάρτα κ.λπ.).

β) **Φυτά με μπάλα χώματος**: Φυλλοβόλα και αειθαλή φυτά μεγαλύτερης συνήθως ηλικίας. Αναπτύσσονται στο έδαφος, όπως και τα γυμνόριζα, μετά από μεταφύτευση από το πολλαπλασιαστήριο, για να κοπεί η πασσαλώδης ρίζα και να αναπτύξουν πυκνό, θυσσανώδες ριζικό σύστημα κοντά στον κορμό. Για τον ίδιο λόγο, κάθε χρόνο πρέπει να μεταφυτεύονται ή να ριζοκόβονται. Εξάγονται από το έδαφος με μπάλα χώματος, με ειδικούς χειρισμούς την περίοδο του λήθαργου υπό τις ίδιες συνθήκες που

απαιτούνται και για τη φύτευση. Η μπάλα χώματος συσκευάζεται μέσα σε λινάτσα ή άλλο βιοδιασπώμενο υλικό και δένεται σφικτά με σύρματα ή σχοινιά. Φυτεύονται μέσα στην ίδια φυτευτική περίοδο κατά την οποία εκτελέστηκαν οι εργασίες εξαγωγής τους.

γ) **Φυτά σε φυτοδοχεία:** Φυλλοβόλα και αειθαλή φυτά που έχουν αναπτυχθεί και διατίθενται μέσα σε σακούλες (για φυτά μέχρι 2 ετών) ή σε γλάστρες. Αναπτύσσονται στο φυτοδοχείο μετά από μεταφύτευση από το πολλαπλασιαστήριο και μεταφυτεύονται κάθε χρόνο σε μεγαλύτερη γλάστρα. Στην κατηγορία αυτή κατατάσσονται και τα φυτά που έχουν αναπτυχθεί στο έδαφος και έχουν μεταφυτευθεί με μπάλα σε γλάστρα για τουλάχιστον έξι (6) μήνες. Η πλειονότητα των φυτών αναπτύσσονται σε φυτοδοχεία, επειδή έτσι είναι διαθέσιμα όλες τις εποχές, μεταφέρονται πιο εύκολα και μπορούν να διατηρηθούν για αρκετό διάστημα μέχρι να φυτευτούν.

6.4.2 Εικόνα κόμης δένδρων (υπέργιο τμήμα): Ένα καλά αναπτυγμένο δένδρο διαμορφώνεται όταν είναι νέο σε διάφορες μεγάλες κατηγορίες σχημάτων. Η διαμόρφωση μπορεί να στοχεύει: α) στην παραγωγή ενός καλοσχηματισμένου δένδρου με το φυσικό του σχήμα, και β) στη δημιουργία προκαθορισμένου σχήματος. Τα σχήματα παράγονται και διατηρούνται μόνο με κλάδεμα και διαμόρφωση. Στη φυτωριακή παραγωγή έχουν καθιερωθεί διάφορα πρότυπα σε σχέση με το σχήμα και τις διαστάσεις των δένδρων.

6.4.3 Μορφοφυσιολογία: Αποτελεί τη σχέση που συνδέει τη μορφή ενός φυτού με τη βιολογική του λειτουργία και εξαρτάται από το περιβάλλον, στο οποίο αναπτύσσεται. Ιδιαίτερα στα δένδρα οι καλλιεργητικές επεμβάσεις εξαρτώνται από τη σχέση της δομής και του μεγέθους της κόμης με το ριζικό σύστημα, όπως αυτή εξελίσσεται στη διάρκεια της ζωής του. Στις παραπάνω παραδοχές βασίζονται οι κατηγοριοποιήσεις των φυτών. Οι διαστάσεις ύψους και διαμέτρου είναι οι μεγαλύτερες που μπορεί να φτάσει ένα είδος δένδρου σε ώριμη ηλικία και με ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης.

6.4.4 Απαιτήσεις αποδοχής φυτικού υλικού: Οι συνθήκες και ο τρόπος ανάπτυξης των φυτών στο φυτώριο, κατά τη διάρκεια παραμονής τους εκεί, έχουν καθοριστική σημασία για την επιτυχή εγκατάσταση, επιβίωση και ανάπτυξη τους. Ως εκ τούτου, συνιστάται να ελέγχεται η ποιότητα των φυτών και στο φυτώριο από εκπροσώπους της Αρμόδιας Αρχής και του Αναδόχου, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, ώστε τα φυτά που προορίζονται για το έργο να είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Μελέτης, αλλά και για να μη χαθεί χρόνος για λεπτομερή έλεγχο κατά την παραλαβή τους επί τόπου του έργου.

6.4.5 Φυτοϋγειονομικοί έλεγχοι - Πιστοποίηση: Ο Ανάδοχος έχει υποχρέωση να ενημερώσει την Αρμόδια Αρχή για τα **φυτώρια**, από τα οποία προτίθεται να προμηθευτεί το φυτικό υλικό που προβλέπεται από τη φυτοτεχνική μελέτη του έργου (ΦΤΜΕ). Η παραλαβή των φυτών συνιστάται να διενεργείται στον χώρο παράδοσης και να υπογράφεται Πρωτόκολλο παράδοσης (για ευνόητους λόγους: κακή φόρτωση, μεταφορά κ.λπ.). Σε συμβάσεις στο πλαίσιο των οποίων προβλέπεται και η εγκατάσταση των φυτών, ενδέχεται να υπάρξουν απώλειες φυτών λόγω κακής φύτευσης, ελλιπούς ή ανύπαρκτης συντήρησης, βανδαλισμών κ.λπ. Σε αυτές τις

συμβάσεις και λόγω του βιολογικού αντικειμένου των εργασιών συνιστάται να διενεργείται άμεσα η τμηματική προσωρινή παραλαβή και εντός δύο μηνών η οριστική. Επίσης πρέπει να προβλέπεται στα συμβατικά Τεύχη το ποσοστό αποτυχίας που δικαιολογείται, η αντικατάσταση των φυτών και ο χρόνος συντήρησης των φυτών και να καθορίζονται και να κοστολογούνται οι εργασίες συντήρησης στον προϋπολογισμό της μελέτης. Ειδικά σε περίπτωση που η εγκατάσταση των φυτών υλοποιείται σε χώρους με μεγάλη επισκεψιμότητα συνιστάται να διενεργείται η διοικητική παραλαβή για χρήση ταυτόχρονα με την τμηματική/ολική προσωρινή παραλαβή.

Σύμφωνα με τον **Κανονισμό (ΕΕ) 2016/2031** και ειδικά το άρθρο 65 αυτού, είναι υποχρεωτική η εγγραφή των επαγγελματιών που ασχολούνται με τη διακίνηση φυτικού υλικού, συμπεριλαμβανομένων και των Εργοληπτών Έργων Πρασίνου, στο «Επίσημο Μητρώο Επαγγελματιών» (**Φυτοϋγειονομικό Μητρώο**)¹² που τηρείται στην Περιφέρεια δυνάμει των αριθ. 28 και 29α' της περ. Ββ' της παρ. ΙΙ του άρθρου 186 του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010) («Πρόγραμμα Καλλικράτης») που ορίζουν ότι: «*ΙΙ. Οι Αρμοδιότητες των περιφερειών, αφορούν τους τομείς: ... 28. Η τήρηση Μητρώου εγγραφής παραγωγών, διακινητών, εξαγωγέων, εισαγωγέων φυτών, φυτικών προϊόντων και των ενώσεων αυτών, σε επίπεδο περιφέρειας με βάση το αντίστοιχο μητρώο που τηρείται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. 29α. Η διεξαγωγή ελέγχων και σε συνεργασία με τα Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, επί των εκμεταλλεύσεων, επιχειρήσεων και ενώσεων αυτών, που εμπλέκονται σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγής και εμπορίας φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων αντικειμένων*».

Η διακίνηση των φυτών **δεν είναι ελεύθερη** για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και τη βιοποικιλότητας. Σύμφωνα με την ως άνω νομοθεσία και τις ισχύουσες διατάξεις που απορρέουν από αυτή, για τη διακίνηση αρκετών ειδών φυτών, μεταξύ των οποίων και τα εισαγόμενα, απαιτείται «**φυτοϋγειονομικό διαβατήριο**» ή ισοδύναμο πιστοποιητικό (βλ. κατωτ. στο Παράρτημα της παρούσας ενότητας Υπόδειγμα αίτησης εγγραφής στο Φυτοϋγειονομικό Μητρώο και χορήγησης

¹² Βλ. και Συμφωνία για την Υγεία και τη Φυτοϋγεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) (WTO - Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures», <https://www.minagric.gr/2014/2650-fytoygeia>. Βλ. και τα «Διεθνή Πρότυπα Φυτοϋγειονομικών Μέτρων» (The international standards for phytosanitary measures, ISPMs), https://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/Georgika_Farmaka/Fytoeigionomikos_Elegxos/Fytoeigionomiki_nomothesia/1.0/diethnis_protipa_fyto_ISPMs.pdf Βλ. και τους δέκα (10) Περιφερειακούς Οργανισμούς Φυτοπροστασίας (Regional Plant Protection Organizations (RPPOs), οι οποίοι λειτουργούν στο πλαίσιο της Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας των Φυτών (IPPC/FAO): 1. Asia and Pacific Plant Protection Commission (APPPC), 2. Comunidad Andina (CA), 3. Comité de Sanidad Vegetal del Cono Sur (COSAVE), 4. Caribbean Plant Protection Commission (CPPC) 5. European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO), 6. Inter-African Phytosanitary Council (IAPSC), 7. Near East Plant Protection Organization (NEPPO), 8. North American Plant Protection Organization (NAPPO), 9. Organismo Internacional Regional de Sanidad Agropecuaria (OIRSA), 10. Pacific Plant Protection Organization (PPPO).

Φυτοϋγειονομικού Διαβατηρίου). Ο ενδιαφερόμενος εισαγωγέας γνωστοποιεί νομίμως την εισαγωγή του φυτικού φορτίου στην αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας πριν την αποστολή (βλ. κατωτ. στο Παράρτημα της παρούσας ενότητας Υπόδειγμα αίτησης εισαγωγής φυτικού φορτίου). Συναφώς, ο εξαγωγέας που προγραμματίζει την εξαγωγή προς τρίτη χώρα μιας αποστολής φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων συναφών αγαθών, επικοινωνεί έγκαιρα με την αρμόδια υπηρεσία φυτοϋγειονομικού ελέγχου της τρίτης χώρας (NPPO = National Plant Protection Organization) για να πληροφορηθεί τις ισχύουσες σε αυτήν φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις, κάνοντας χρήση της ιστοσελίδας της «**Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας των Φυτών**» (IPPC = International Plant Protection Convention): <https://www.ippc.int/en/> Ο ενδιαφερόμενος εξαγωγέας γνωστοποιεί την εξαγωγή του φυτικού φορτίου στην αρμόδια υπηρεσία της οικείας Περιφέρειας (βλ. κατωτ. στο Παράρτημα της παρούσας ενότητας Υπόδειγμα αίτησης εξαγωγής φυτικού φορτίου)¹³.

6.4.6 Φυτοϋγειονομικοί κίνδυνοι και έλεγχοι

Αναλυτικά, για όλα τα διακινούμενα προς φύτευση φυτά πρέπει απαραίτητα να έχουν διενεργηθεί οι έλεγχοι που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και δη από τα ακόλουθα νομοθετικά κείμενα:

6.4.6.1 Επιβλαβείς οργανισμοί - Ξενιστές - Οργανισμοί καραντίνας

Ο **Κανονισμός (ΕΕ) 2016/2031** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2016, σχετικά με προστατευτικά μέτρα

13

<https://www.pvaigaiou.gov.gr/%CF%86%CF%85%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CF%87%CE%BF%CF%82/> Σχετ. βλ. και Κανονισμός (ΕΚ) 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Οκτωβρίου 2009 σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309/24.11.2009) και Κανονισμός (ΕΕ) 2017/625 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) 999/2001, (ΕΚ) 396/2005, (ΕΚ) 1069/2009, (ΕΚ) 1107/2009, (ΕΕ) 1151/2012, (ΕΕ) 652/2014, (ΕΕ) 2016/429 και (ΕΕ) 2016/2031, των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) 1/2005 και (ΕΚ) 1099/2009 και των οδηγιών του Συμβουλίου 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ και 2008/120/ΕΚ και για την κατάργηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) 854/2004 και (ΕΚ) 882/2004, των οδηγιών του Συμβουλίου 89/608/ΕΟΚ, 89/662/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ, 91/496/ΕΟΚ, 96/23/ΕΚ, 96/93/ΕΚ & 97/78/ΕΚ και της απόφασης 92/438/ΕΟΚ του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) (ΕΕ L 95/1/7.4.2017). Βλ. και National Reference Laboratories according to article 100 of Regulation (EU) 2017/625, revised catalogue June 2019, https://www.minagric.gr/images/stories/docs/agrotis/ergastiriakos_elegxos/LIST_OF_NATIONAL_REFERENCE_LABORATORIES_DRAFT_D_11072019.pdf

κατά των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) αριθ. 228/2013, (ΕΕ) αριθ. 652/2014 και (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 και την κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 69/464/ΕΟΚ, 74/647/ΕΟΚ, 93/85/ΕΟΚ, 98/57/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ, 2006/91/ΕΚ και 2007/33/ΕΚ (ΕΕ L 317/4/23.11.2016)» θέσπισε βασικούς κανόνες για τον προσδιορισμό των **φυτοϋγειονομικών κινδύνων** που εγκυμονεί κάθε είδος, στέλεχος ή βιότυπος παθογόνων παραγόντων, ζώων ή παρασιτικών φυτών που είναι επιβλαβή για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα («**επιβλαβείς οργανισμοί**»), καθώς και μέτρα για τη μείωση των εν λόγω κινδύνων σε αποδεκτό επίπεδο (άρθρο 1). Κατά τις διατάξεις του ως «**φύτευση**» νοείται κάθε εργασία για την τοποθέτηση φυτών σε μέσο ανάπτυξης, ή με εμβολιασμό ή με παρόμοιες ενέργειες, προκειμένου να διασφαλιστεί η επακόλουθη ανάπτυξη, αναπαραγωγή ή πολλαπλασιασμός τους, ενώ ως «**φυτά προς φύτευση**» νοούνται τα φυτά που προορίζονται να παραμείνουν φυτευμένα, να φυτευτούν ή να αναφυτευτούν (άρθρο 2). Ο Κανονισμός αυτός απαγόρευσε την εισοδο, τη διακίνηση, τη διατήρηση, τον πολλαπλασιασμό ή την απελευθέρωση στην επικράτεια της Ένωσης των ενωσιακών επιβλαβών οργανισμών καραντίνας και καθιέρωσε την κατάρτιση με ευθύνη της Επιτροπής καταλόγου των ενωσιακών επιβλαβών οργανισμών καραντίνας (άρθρο 5) και την ευθύνη κάθε κράτους μέλους που διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν ότι υπάρχει άμεσος κίνδυνος εισόδου ενωσιακού επιβλαβούς οργανισμού καραντίνας στην επικράτεια της Ένωσης ή σε τμήμα αυτής στο οποίο ο εν λόγω επιβλαβής οργανισμός δεν έχει ακόμη γνωστή παρουσία να το γνωστοποιεί αμέσως και εγγράφως στην Επιτροπή και στα λοιπά κράτη μέλη (άρθρο 9).

Ο Κανονισμός καθορίζει περαιτέρω τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται σε περίπτωση συνδρομής των προβλεπόμενων στις διατάξεις του, σειρά σχεδίων δράσης, τα σχετικά με την **αναγνώριση προστατευομένων ζωνών**, με τους ενωσιακούς ρυθμιζόμενους επιβλαβείς οργανισμούς μη καραντίνας, με την απαγόρευση εισόδου και διακίνησης ενωσιακών ρυθμιζόμενων επιβλαβών οργανισμών μη καραντίνας **σε φυτά προς φύτευση** (άρθρο 27), ενώ ιδιαίτερα σημαντικές για το φυτικό κεφάλαιο της Ένωσης είναι και οι διατάξεις του άρθρου 40 του Κανονισμού, που καθορίζουν τη γενική **απαγόρευση εισόδου στην Ένωση** ορισμένων φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων εφόσον κατάγονται από όλες ή ορισμένες τρίτες χώρες ή εδάφη. Επισημαίνεται ότι η Επιτροπή καταρτίζει με εκτελεστικές πράξεις κατάλογο που περιέχει τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα και άλλα αντικείμενα τα οποία απαγορεύεται να εισέρχονται στην επικράτεια της Ένωσης, μαζί με τις τρίτες χώρες, ομάδες τρίτων χωρών ή συγκεκριμένες περιοχές τρίτων χωρών στις οποίες εφαρμόζεται η απαγόρευση. Παρομοίως ορίζεται ότι σε περίπτωση που φυτό, φυτικό προϊόν ή άλλο αντικείμενο, το οποίο κατάγεται ή αποστέλλεται από τρίτη χώρα, εγκυμονεί κίνδυνο σχετικά με επιβλαβή οργανισμό μη αποδεκτού επιπέδου λόγω της πιθανότητας να είναι **ξενιστής ενωσιακού επιβλαβούς οργανισμού καραντίνας**, και αν ο κίνδυνος δεν μπορεί να μειωθεί σε αποδεκτό επίπεδο με την εφαρμογή ενός ή περισσότερων από τα μέτρα που ορίζονται στο παράρτημα ΙΙ τμήμα 1 σημεία 2) και 3), η Επιτροπή τροποποιεί δεόντως την εκτελεστική πράξη της που αναφέρεται στην παρ. 2 του άρθρου 40, ώστε να συμπεριλάβει το εν λόγω φυτό, φυτικό προϊόν ή άλλο αντικείμενο και τις σχετικές τρίτες χώρες ομάδες τρίτων χωρών ή

συγκεκριμένες περιοχές τρίτων χωρών. Καθιερώνεται επίσης υποχρέωση των κρατών μελών να γνωστοποιούν, μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος γνωστοποίησης που αναφέρεται στο άρθρο 103, στην Επιτροπή και στα άλλα κράτη μέλη τις περιπτώσεις φυτών, φυτικών προϊόντων ή άλλων αντικειμένων που εισήλθαν στην επικράτεια της Ένωσης κατά παράβαση των διατάξεων του Κανονισμού, η δε σχετική γνωστοποίηση γίνεται και προς την τρίτη χώρα από την οποία τα φυτά, τα φυτικά προϊόντα ή άλλα αντικείμενα εισήλθαν στην επικράτεια της Ένωσης.

Η **Διεθνής Σύμβαση Προστασίας των Φυτών** του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) (IPPC: International Plant Protection Convention) έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με τον **ν. 3495/2006** (ΦΕΚ Α' 215/12.10.2006) «Κύρωση του νέου αναθεωρημένου κειμένου της Διεθνούς Σύμβασης Προστασίας Φυτών»¹⁴. Με τις διατάξεις της τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται για την ίδρυση επίσημου **εθνικού οργανισμού προστασίας φυτών**, ο οποίος θα έχει την υποχρέωση: α) έκδοσης πιστοποιητικών που αφορούν τους φυτοϋγειονομικούς κανονισμούς του συμβαλλόμενου μέρους που κάνει την εισαγωγή για αποστολές φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων ρυθμιζόμενων ειδών, β) επίβλεψης των αναπτυσσόμενων φυτών, τόσο στις περιοχές υπό καλλιέργεια (μεταξύ άλλων σε αγρούς, φυτείες, φυτώρια, κήπους, θερμοκήπια και εργαστήρια), όσο και την άγρια χλωρίδα, και των φυτών και φυτικών προϊόντων που είναι σε αποθήκευση ή υπό μεταφορά, ιδίως με σκοπό την καταγραφή της εμφάνισης, του ξεσπάσματος και της διάδοσης επιβλαβών οργανισμών, και τον έλεγχο τους, γ) επιθεώρησης αποστολών φυτών και φυτικών προϊόντων σε διεθνή κυκλοφορία και, όπου αρμόζει, επιθεώρηση άλλων ρυθμιζόμενων ειδών, ιδίως με σκοπό την πρόληψη της εισαγωγής και/ή διάδοσης επιβλαβών οργανισμών, δ) αποπαρασίτωσης ή απολύμανσης αποστολών φυτών, φυτικών προϊόντων και άλλων ρυθμιζόμενων ειδών σε διεθνή κυκλοφορία, ώστε να πληρούνται οι φυτοϋγειονομικές προδιαγραφές, ε) προστασίας υπό κίνδυνο περιοχών και τον προσδιορισμό, τη διατήρηση και εποπτεία περιοχών άνευ επιβλαβών οργανισμών και περιοχών χαμηλής επικράτησης επιβλαβών οργανισμών, στ) διενέργειας αναλύσεων κινδύνου επιβλαβών οργανισμών, ζ) εξασφάλισης, μέσω κατάλληλων διαδικασιών, ότι η φυτοϋγειονομική ασφάλεια αποστολών μετά την πιστοποίηση σε σχέση με τη σύνθεση, την υποκατάσταση και την επαναπαρασίτωση διατηρείται πριν την εξαγωγή, και η) εκπαίδευσης και εξέλιξης προσωπικού (άρθρο IV).

Ορίζεται περαιτέρω με τις διατάξεις της Σύμβασης ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος φροντίζει για τη φυτοϋγειονομική πιστοποίηση με σκοπό να διασφαλίσει ότι τα εξαγόμενα φυτά, φυτικά προϊόντα και άλλα ρυθμιζόμενα είδη και οι αποστολές τους συμμορφώνονται με τη δήλωση πιστοποίησης που προβλέπει η Σύμβαση καθώς και ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος θα

¹⁴ <https://www.ippc.int/en/> , <https://prri.net/el/scientific-topics/environmental-risk-assessment/environmental-risk-assessment-ippc#:~:text=%CE%97%20%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82%20%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%A0%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CF%84%CF%89%CE%BD,action%20to%20prevent%20and%20to%20control%20the%20%80%A6>

φροντίσει για την έκδοση φυτοϋγειονομικών πιστοποιητικών (άρθρο V). Πέραν αυτών με τις διατάξεις της Σύμβασης τα μέρη δεσμεύονται να δημιουργήσουν την Επιτροπή Φυτοϋγειονομικών Μέτρων εντός του πλαισίου του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), ενώ περαιτέρω θεσπίζονται προστατευτικά μέτρα, μέτρα ελέγχου των εξαγωγών, διεθνής συνεργασία κ.ά.

6.4.6.2 Αντιμετώπιση χωροκατακτητικών ξένων ειδών

Με τον **Κανονισμό (ΕΕ) 1143/2014** (ΕΕ L του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, καθορίστηκαν διατάξεις για την πρόληψη, την ελαχιστοποίηση και τον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων της εισαγωγής και εξάπλωσης -εκούσιας ή ακούσιας- χωροκατακτητικών ξένων ειδών στη βιοποικιλότητα στο εσωτερικό της Ένωσης. Ως «**χωροκατακτητικά ξένα είδη**» νοούνται κατά τις διατάξεις του ξένα είδη, των οποίων η εισαγωγή ή εξάπλωση έχει διαπιστωθεί ότι απειλεί ή επηρεάζει δυσμενώς τη βιοποικιλότητα και τις σχετικές οικοσυστημικές υπηρεσίες (άρθρο 2). Χωροκατακτητικά ξένα είδη εγγράφονται στον ενωσιακό κατάλογο μόνον εάν πληρούν όλα τα ακόλουθα κριτήρια: α) διαπιστώνεται βάσει των διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων ότι είναι ξένα προς την επικράτεια της Ένωσης, εξαιρουμένων των εξόχως απόκεντρων περιοχών της, β) διαπιστώνεται βάσει των διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων ότι είναι ικανά να εγκαταστήσουν βιώσιμο πληθυσμό και να εξαπλωθούν στο περιβάλλον υπό τις παρούσες συνθήκες και υπό προβλέψιμες συνθήκες κλιματικής αλλαγής σε μία βιογεωγραφική περιοχή η οποία ανήκει σε περισσότερα από δύο κράτη μέλη ή σε μία θαλάσσια υποπεριοχή, εξαιρουμένων των εξόχως απόκεντρων περιοχών τους, γ) διαπιστώνεται, βάσει διαθέσιμων επιστημονικών στοιχείων, ότι είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και στις σχετικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, και ενδέχεται επίσης να έχουν δυσμενή αντίκτυπο στην υγεία του ανθρώπου ή στην οικονομία, δ) καταδεικνύεται μέσω εκτίμησης κινδύνου που έχει διενεργηθεί δυνάμει του άρθρου 5 παρ. 1 ότι απαιτείται δράση σε ενωσιακό επίπεδο για την αποτροπή της εισαγωγής, της εγκατάστασης και της εξάπλωσής τους, ε) αναμένεται ότι η συμπερίληψη στον κατάλογο θα αποτρέψει, θα ελαχιστοποιήσει ή θα μετριάσει αποτελεσματικά τις δυσμενείς επιπτώσεις τους (άρθρο 4 παρ. 3). Για τους σκοπούς αυτούς διενεργείται για το σύνολο του τρέχοντος και του δυνητικού εύρους εξάπλωσης των χωροκατακτητικών ξένων ειδών εκτίμηση κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη τα εξής στοιχεία: α) περιγραφή των χωροκατακτητικών ξένων ειδών με την ταξινομική τους ταυτότητα, το ιστορικό τους, το φυσικό και το δυνητικό εύρος εξάπλωσής τους, β) περιγραφή των προτύπων και της δυναμικής αναπαραγωγής και εξάπλωσής τους, συμπεριλαμβανομένης εκτίμησης του κατά πόσον υφίστανται οι περιβαλλοντικές συνθήκες που απαιτούνται για την αναπαραγωγή και εξάπλωσή τους, γ) περιγραφή των πιθανών διαδρομών εισαγωγής και εξάπλωσης των ειδών αυτών, εκούσιας και ακούσιας, συμπεριλαμβανομένων κατά περίπτωση των εμπορευμάτων με τα οποία συνδέονται κατά κανόνα τα εν λόγω είδη, δ) ενδελεχή εκτίμηση του κινδύνου εισαγωγής, εγκατάστασης και εξάπλωσης στις σχετικές βιογεωγραφικές περιοχές υπό τις παρούσες συνθήκες και υπό προβλέψιμες συνθήκες κλιματικής αλλαγής, ε) περιγραφή της τρέχουσας κατανομής του χωροκατακτητικού ξένου είδους, συμπεριλαμβανομένου του κατά πόσον το εν λόγω είδος είναι ήδη παρόν

στην Ένωση ή σε γειτονικές χώρες και πρόβλεψη της πιθανής μελλοντικής κατανομής του, στ) περιγραφή των δυσμενών επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα και στις σχετικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στα ιθαγενή είδη, στις προστατευόμενες περιοχές, στους απειλούμενους οικοτόπους καθώς επίσης στην υγεία του ανθρώπου, στην ασφάλεια και στην οικονομία, με εκτίμηση της πιθανότητας μελλοντικών επιπτώσεων λαμβανομένης υπόψη της διαθέσιμης επιστημονικής γνώσης, ζ) εκτίμηση του δυνητικού κόστους των ζημιών, η) περιγραφή των γνωστών χρήσεων και των κοινωνικοοικονομικών οφελών που προκύπτουν από αυτές τις χρήσεις περιγραφή των δυσμενών επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα και στις σχετικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στα ιθαγενή είδη, στις προστατευόμενες περιοχές, στους απειλούμενους οικοτόπους καθώς επίσης στην υγεία του ανθρώπου, στην ασφάλεια και στην οικονομία, με εκτίμηση της πιθανότητας μελλοντικών επιπτώσεων λαμβανομένης υπόψη της διαθέσιμης επιστημονικής γνώσης, ζ) εκτίμηση του δυνητικού κόστους των ζημιών, η) περιγραφή των γνωστών χρήσεων και των κοινωνικοοικονομικών οφελών που προκύπτουν από αυτές τις χρήσεις (άρθρο 5).

Ο ως άνω Κανονισμός προβλέπει αναλυτικά **μέτρα πρόληψης** της εισαγωγής ή εξάπλωσης των ξένων χωροκατακτητικών ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος, προϋποθέσεις διατήρησης και αδειών έρευνας, σύστημα επιτήρησης και ελέγχων, σχέδια δράσης και διαχειριστικά μέτρα, μέτρα εκτάκτου ανάγκης και αποκατάστασης, υποβολή εκθέσεων, κυρώσεις κ.λπ.

Συναφώς, ο **Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2016/145** της Επιτροπής της 4ης Φεβρουαρίου 2016 καθόρισε κανόνες και διατυπώσεις για την έγκριση της μορφής του εγγράφου που χρησιμοποιείται ως αποδεικτικό στοιχείο για την άδεια που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών και επιτρέπει σε ορισμένες εγκαταστάσεις να διεξάγουν ορισμένες δραστηριότητες σχετικά με χωροκατακτητικά ξένα είδη ενωσιακού ενδιαφέροντος σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, ενώ σχετική είναι και η **Ανακοίνωση της Επιτροπής** στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Προς τη χάραξη στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα **χωροκατακτητικά είδη**» [SEC(2008) 2887 και SEC(2008) 2886]. Στην εθνική έννομη τάξη, η ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΕΔ/115162/3055/2021 (ΦΕΚ Β' 5697/7.12.2021) καθόρισε μέτρα για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014, ενώ και με την ΥΑ οικ. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/68189/22.6.2023 (ΦΕΚ Β' 4144/23.6.2023) θεσπίστηκε «Σχέδιο δράσης για τις διαδρομές εισαγωγής των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών στην Ελλάδα».

6.4.6.3 Χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού

Οι διατάξεις του **ν. 1564/1985** (ΦΕΚ Α' 164/26.9.1985) «Οργάνωση παραγωγής και εμπορίας του πολλαπλασιαστικού υλικού φυτικών ειδών» εφαρμόζονται για το πολλαπλασιαστικό υλικό όλων των καλλιεργούμενων φυτικών ειδών πλην των δασικών. Το πολλαπλασιαστικό υλικό διακρίνεται στις εξής ομάδες: α) Σπόρων φυτών μεγάλης καλλιέργειας και λειμωνίων φυτών. β) Σπόρων κηπευτικών και καλλωπιστικών φυτών, ανθέων, θαμνωδών και δενδρωδών καλλιέργειών. γ) Κονδύλων, βολβών και

ριζωμάτων. δ) Σποροφύτων, φυταρίων που πολλαπλασιάζονται αγενώς, σποροφύτων εμβολιασμένων και μοσχευμάτων εμβολιασμένων ή μη. ε) Μιγμάτων και κατατάσσεται στις εξής κατηγορίες: α) Υλικού καλλιτερευτού. β) Προβασικού πολλαπλασιαστικού υλικού. γ) Βασικού πολλαπλασιαστικού υλικού. δ) Πιστοποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού. ε) Εμπορικού πολλαπλασιαστικού υλικού (άρθρο 3). Περαιτέρω με τον ν. 1564/1985 καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις παραγωγής για εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού από φυσικά ή νομικά πρόσωπα εφόσον διαθέτουν: α) άδεια λειτουργίας σποροπαραγωγικής ή φυτωριακής επιχείρησης, και β) έχουν υποβάλει δήλωση για τον έλεγχο και την πιστοποίηση του υπό αναπαραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού (άρθρο 4). Σε περίπτωση που η προς αναπαραγωγή ποικιλία ανήκει σε είδος που συμπεριλαμβάνεται στους προβλεπόμενους τεχνικούς κανονισμούς ελέγχου και πιστοποίησης, η χρησιμοποίησή της για παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού με σκοπό την εμπορία επιτρέπεται εφόσον: α) έχει εγγραφεί στον εθνικό κατάλογο ποικιλιών καλλιεργούμενων φυτικών ειδών ή β) εμπίπτει σε μια από τις παρακάτω περιπτώσεις με την προϋπόθεση ότι υπάρχει έγκριση από την αρμόδια κεντρική υπηρεσία: αα) έχει υποβληθεί αίτηση εγγραφής της στον εθνικό κατάλογο, ββ) έχει εγγραφεί στους κοινούς καταλόγους ποικιλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, γγ) έχει εγγραφεί στους κοινούς καταλόγους ποικιλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δδ) έχει εγγραφεί στον εθνικό κατάλογο τρίτου κράτους (άρθρο 4).

Ως «**καλλιεργητές πολλαπλασιαστικού υλικού**» νοούνται δημόσιες υπηρεσίες ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα που παράγουν πολλαπλασιαστικό υλικό για λογαριασμό σποροπαραγωγικών και φυτωριακών επιχειρήσεων. Η σύμβαση ανάθεσης της παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού μεταξύ σποροπαραγωγικών και φυτωριακών επιχειρήσεων και καλλιεργητών περιέχει τους απαραίτητους όρους και τις προϋποθέσεις για την εξασφάλιση του αμιγούς της ποικιλίας και της φυτοϋγείας των καλλιεργειών παραγωγής πολλαπλασιαστικού υλικού (άρθρο 11). Με το άρθρο 12 καθορίζονται για λόγους κοινής ωφέλειας οι περιοχές που μπορούν να εγκατασταθούν οι φυτωριακές και σποροπαραγωγικές καλλιέργειες και η ακτίνα ζώνης προστασίας γύρω από τις εκτάσεις που θα χρησιμοποιηθούν των περιοχών αυτών. Με τις ίδιες αποφάσεις ορίζονται απαγορεύσεις και περιορισμοί για την καλλιέργεια των ειδών και ποικιλιών των φυτικών ειδών, των οποίων η παρουσία στην ακτίνα της ζώνης προστασίας αποβαίνει σε βάρος του αμιγούς της ποικιλίας και του τύπου καθώς και της υγιεινής κατάστασης του πολλαπλασιαστικού υλικού με τη σταυρογονιμοποίηση ή τη διάδοση μολυσματικών ασθενειών.

Τα εγχώρια αβελτίωτα καλλιεργούμενα φυτικά και εκτρεφόμενα ζωικά είδη, οι φυλές, οι ποικιλίες και οι τύποι τους, που έχουν διαμορφωθεί και σταθεροποιηθεί στο χώρο και το χρόνο χωρίς επέμβαση της γενετικής επιστήμης, οι αντίστοιχες άγριες μορφές των ειδών αυτών και οι βιότοποι αναπαραγωγής τους αποτελούν πολύτιμα στοιχεία του περιβάλλοντος και προστατεύονται από το κράτος με μέριμνα των αρμόδιων υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας (άρθρο 14). Το άρθρο 15 προβλέπει τα σχετικά με την εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού, προέλευσης εσωτερικού ή εξωτερικού, η οποία επιτρέπεται από οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εφόσον έχει άδεια επιχείρησης εμπορίας του υλικού αυτού. Η άδεια επιχείρησης εμπορίας πολλαπλασιαστικού υλικού ισχύει για πέντε (5) χρόνια και μετά τη

λήξη της μπορεί να ανανεώνεται ανά πενταετία εφόσον συνεχίζουν να υφίστανται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγησή της. Το πολλαπλασιαστικό υλικό, που διατίθεται στην εμπορία ή για οποιοδήποτε λόγο διακινείται, υπόκειται σε ελέγχους για τη διαπίστωση της τήρησης της κείμενης νομοθεσίας. Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται αυτεπάγγελτα ή ύστερα από αίτηση οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον ιδίως στους ακόλουθους χώρους: α) Στις αποθήκες και στα καταστήματα χονδρικής και λιανικής πώλησης. β) Στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και συσκευασίας. γ) Στους σιδηροδρομικούς και λοιπούς σταθμούς, στους λιμένες και αερολιμένες και στα τελωνεία κατά το στάδιο του τελωνισμού (άρθρο 16), ενώ προβλέπονται και σχετικές κυρώσεις (άρθρο 25).

Ειδικότερα, με το **πδ/γμα 22/2001** (ΦΕΚ Α' 21/7.2.2001) καθορίστηκαν τα αρμόδια όργανα και οι υπηρεσίες για την εφαρμογή του άρθρου 25 του ν. 1564/1985» (επιβολή κυρώσεων), ενώ και με την **ΚΥΑ 295194/22.4.2009** (ΦΕΚ Β' 756/24.4.2009) καθορίστηκαν συμπληρωματικά μέτρα για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 834/07 και (ΕΚ) 889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν».

6.4.6.4 Βιοασφάλεια - Προστασία βιοποικιλότητας και γενετικών πόρων

Σημαντικές διατάξεις σχετικά με την **προστασία της βιολογικής ποικιλότητας**, τη **βιοασφάλεια**, τους **γενετικούς πόρους** και τη **χλωρίδα** καθορίζονται και με τον ν. 2204/1994 (ΦΕΚ Α' 59/1994) «Κύρωση Σύμβασης για τη βιολογική ποικιλότητα», τον ν. 2055/1992 (ΦΕΚ Α' 105/1992) «Κύρωση Σύμβασης διεθνούς εμπορίας ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν (Σύμβαση CITES), τον ν. 1335/1983 (ΦΕΚ Α' 32/1983) «Κύρωση Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης», τον ν. 1126/1981 (ΦΕΚ Α' 32/1981) «Περί κυρώσεως της εις Παρισίους την 23ην Νοεμβρίου 1972 υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς», τον ν. 3233/2004 (ΦΕΚ Α' 51/18.2.2004) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια στη Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα», τον ν. 4617/2019 (ΦΕΚ Α' 88/10.6.2019) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια σχετικά με την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους», ο ν. 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160/16.10.1986) «Για την προστασία του περιβάλλοντος».

Ειδικά με το **προεδρικό διάταγμα 67/1981** (ΦΕΚ Α' 23/30.1.1981) «Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδος και άγριας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της ερεύννης επ' αυτών» καθορίστηκαν ειδικά, αυστηρά μέτρα προστασίας για τα **είδη της αυτοφυούς χλωρίδας** και άγριας πανίδας (ενδημικά είδη, αμφίβολα ενδημικά είδη, μη ενδημικά - σπάνια και κινδυνεύοντα είδη), τα οποία επιβάλλεται να τηρούνται απαρέγκλιτα κατά την εφαρμογή από τις υπηρεσίες των διατάξεων της σύμβασης CITES αναφορικά με τα είδη αυτά¹⁵.

¹⁵ Βλ. «Προστατευόμενα είδη στην Ελλάδα βάσει του ΠΔ 67/1981», <http://votaniki.gr/prostasia/prostateuomena-eidi-kai-dentra/prostateyomena-eidi-stin-ellada-vasi-toy-pd-67-1981/>, Συμφωνία για την Υγεία και τη Φυτοϋγεία

6.4.6.5 Γενετικά τροποποιημένοι οργανισμοί (ΓΤΟ)

Με τον **Κανονισμό (ΕΚ) 2003/1829** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (ΕΕ L 268/1/18.10.2003) επισημαίνονται οι κίνδυνοι για το περιβάλλον και την υγεία των ανθρώπων και των ζώων από την απελευθέρωση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών και ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι σε περίπτωση ΓΤΟ προορισμένων να χρησιμοποιηθούν ως **σπόροι σποράς ή ως άλλο φυτικό πολλαπλασιαστικό υλικό** που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, η Αρχή θα πρέπει υποχρεωτικά να αναθέτει την **εκτίμηση περιβαλλοντικού κινδύνου** σε μία εθνική αρμόδια αρχή.

Συναφώς, με την **οδηγία 2001/18/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2001 καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις και τα μέτρα προστασίας από τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον (ΕΕ L 106/1/17.4.2001) και προβλέπεται ότι σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης, τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε να λαμβάνονται όλα τα δέοντα μέτρα, προκειμένου να αποφεύγονται οι αρνητικές επιπτώσεις για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, οι οποίες μπορεί να οφείλονται στη σκόπιμη ελευθέρωση ή τη διάθεση ΓΤΟ στην αγορά. Περαιτέρω, με την **οδηγία 2015/412/ΕΕ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2015 παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια **γενετικά τροποποιημένων οργανισμών** (ΓΤΟ) στην επικράτειά τους (ΕΕ L 68/1/13.3.2015) και με την **ΚΥΑ 2775/128098/29.11.2017** (ΦΕΚ Β' 4287/8.12.2017) καθορίστηκαν μέτρα και όροι για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/18 για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον, σε συμμόρφωση προς την οδηγία (ΕΕ) 2015/412¹⁶.

Αξιοσημείωτη είναι για τα υπό εξέταση θέματα η απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) επί της υποθέσεως C-236/2001 απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, Monsanto Agricoltura Italia SpA κ.λπ. κατά Presidenza del Consiglio dei Ministri κ.λπ. Το δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι κατά το άρθρο 2 σημεία 1 και 2 της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 1990 για την σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) στο περιβάλλον (ΕΕ L 117), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ως «**γενετικά τροποποιημένος οργανισμός (ΓΤΟ)**» νοείται ο οργανισμός, στον οποίο το γενετικό υλικό έχει υποστεί αλλαγές κατά τρόπο διάφορο των φυσιολογικών διαδικασιών σύζευξης ή/και φυσικού ανασυνδυασμού. Έγινε συναφώς δεκτό ότι κανένα προϊόν που περιέχει γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς δεν μπορεί να ελευθερωθεί στο περιβάλλον της Κοινότητας χωρίς προηγούμενη έγγραφη συγκατάθεση

του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) (WTO - Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures», <https://www.minagric.gr/2014/2650-fytoygeia>

¹⁶ Βλ. και Συμφωνία για την Υγεία και τη Φυτοϋγεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), ό.π.

της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους, σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο. Κατά την απόφαση, το ζήτημα της κανονικότητας της εφαρμογής της απλοποιημένης διαδικασίας της διάθεσης στην αγορά νέων τροφίμων, που προβλεπόταν από το άρθρο 5 του Κανονισμού 258/1997, δεν επηρεάζει την εξουσία των κρατών μελών να λαμβάνουν μέτρα που εμπίπτουν στο άρθρο 12 του εν λόγω Κανονισμού. Τα μέτρα αυτά δεν μπορούσαν να ληφθούν παρά μόνον, αν το κράτος μέλος **προέβαινε προηγουμένως** σε μία όσο το δυνατόν **πλήρη αξιολόγηση των κινδύνων** λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης, αξιολόγηση την οποία εν όψει της **αρχής της πρόληψης**, η θέση σε εφαρμογή αυτών των μέτρων επέβαλλε, προκειμένου να διασφαλιστεί σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 πρώτη περίπτωση του Κανονισμού 258/97, ότι τα νέα μεταλλαγμένα τρόφιμα δεν ενείχαν κινδύνους για τον καταναλωτή¹⁷.

6.4.6.6 Βιολογική καλλιέργεια

Σχετικά με τη **βιολογική καλλιέργεια** εφαρμοστέες είναι ιδίως οι διατάξεις του **Κανονισμού (ΕΚ) 2007/834** του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91 (ΕΕ L 189/1/20.7.2007), της **ΚΥΑ 295194/22.4.2009** (ΦΕΚ Β' 756/24.4.2009) «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 834/07 και (ΕΚ) 889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν» και της **ΥΑ 2543/103240/3.10.2017** (ΦΕΚ Β' 3529/9.10.2017) «Καθορισμός των αναγκαίων συμπληρωματικών μέτρων για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 189 της 20.7.2007, σ. 1) και των Κανονισμών 889/2008 (ΕΕ L 250 της 18.9.2008, σ. 1) και 1235/2008 (ΕΕ L 334 της 12.12.2008, σ. 25) της Επιτροπής, σχετικά με τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, την επισήμανση και τον έλεγχο των βιολογικών προϊόντων φυτικής, ζωικής παραγωγής και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και τους όρους εισαγωγής βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες».

6.4.6.7 Προστασία υδάτων και εδαφών από τη νιτρορρύπανση, τη βιομηχανική δραστηριότητα και τα γεωργικά απόβλητα

Με την **οδηγία 91/676/ΕΟΚ** του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375/1/31.12.1991) καθορίστηκε ότι προκειμένου να εξασφαλίσουν ένα γενικό επίπεδο προστασίας όλων των υδάτων από τη ρύπανση, εντός δύο ετών από την κοινοποίηση της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη θεσπίζουν έναν ή περισσότερους **κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής**, που θα εφαρμόζονται προαιρετικά από τους γεωργούς και καταρτίζουν, όπου απαιτείται, πρόγραμμα προώθησης της εφαρμογής τους, το οποίο εμπεριέχει και πρόβλεψη για την επιμόρφωση και ενημέρωση των γεωργών, καθώς και ότι τα κράτη μέλη υποβάλλουν στην Επιτροπή λεπτομέρειες των κωδικών ορθής γεωργικής πρακτικής, η δε Επιτροπή συμπεριλαμβάνει πληροφορίες για τους κώδικες αυτούς στην προβλεπόμενη έκθεσή της (άρθρο 4). Ακολούθως, με την **ΚΥΑ οικ. 147070/21.11.2014**

¹⁷ Σ. Παυλάκη, «Περιβαλλοντική ευθύνη - Εθνικό, ενωσιακό και διεθνές νομοθετικό πλαίσιο και εφαρμογή», https://dasarxeio.com/2019/04/17/66887/#_ftn2

(ΦΕΚ Β' 3224/2.12.2014) προσδιορίστηκαν τα ύδατα που υφίστανται νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (Κατάλογος ευπρόσβλητων ζωνών), σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2, αντίστοιχα, του άρθρου 4 της ΚΥΑ 16190/1335/1997, με τον προσδιορισμό επιπλέον υδάτινων αποδεκτών που υφίστανται ή ενδέχεται να υποστούν νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης από τις χερσαίες περιοχές που χαρακτηρίζονται με την παρούσα ως ευπρόσβλητες ζώνες, ώστε να επιτυγχάνεται πιο ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά η προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος. Συναφώς, με την **ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΓΡΕΓΥ/38552/265/25.4.2019** (ΦΕΚ Β' 1496/3.5.2019) θεσπίστηκε «Πρόγραμμα Δράσης περιοχών που έχουν χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητες ζώνες από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΚΥΑ οικ. 19652/1906/1999 σε συμμόρφωση με την οδηγία 91/676/ΕΟΚ για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης, του Συμβουλίου της 12ης Δεκεμβρίου 1991 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει»

Με την **Οδηγία 278/1986** θεσπίστηκαν μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος και ιδίως του εδάφους κατά τη χρησιμοποίηση της **ιλύος καθαρισμού λυμάτων στη γεωργία** (ΕΕ L 181/6/4.7.1986) και συνακόλουθα η **ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΑ/41828/630/18.4.2023** (ΦΕΚ Β' 2692/21.4.2023) καθόρισε μέτρα, όρους και διαδικασίες για τη χρησιμοποίηση επεξεργασμένης ιλύος στη γεωργία και στην αποκατάσταση του εδάφους σε συμμόρφωση με την Οδηγία 86/278/ΕΟΚ.

Η **ΚΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΕΔ/46424/1134/13.5.2021** (ΦΕΚ Β' 2185/26.5.2021) έθεσε ένα πλαίσιο κανόνων, μέτρων και διαδικασιών για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης του περιβάλλοντος από βιομηχανικές δραστηριότητες σε συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας 2010/75/ΕΕ περί βιομηχανικών εκπομπών, ενώ η **ΚΥΑ Η.Π. 24944/1159/14.6.2006** (ΦΕΚ Β' 791/30.6.2006) "Έγκριση Γενικών Τεχνικών Προδιαγραφών για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 5 (παρ. Β) της υπ' αριθμ. 13588/725 κοινή υπουργική απόφαση "Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων κ.λπ." (ΦΕΚ Β' 383) και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 7 (παρ. 1) της οδηγίας 91/156/ΕΚ του Συμβουλίου της 18ης Μαρτίου 1991"».

6.4.7 Αναγνώριση ειδών

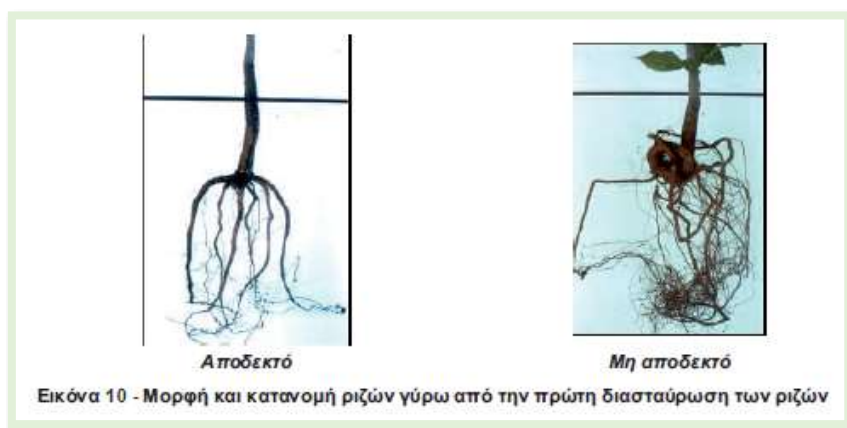
Στις μελέτες και στα συμβατικά Τεύχη πρέπει να χρησιμοποιούνται οι ισχύουσες νεότερες βοτανολογικές ονομασίες και να αποφεύγονται τα συνώνυμα ή άλλες αδόκιμες ονομασίες. Τα κοινά ονόματα των φυτών αναφέρονται μόνο διευκρινιστικά, ώστε να αποφεύγεται η σύγχυση λόγω συνωνυμιών. Κάθε είδος πρέπει να επισημαίνεται με ευανάγνωστη ετικέτα, στην οποία να αναγράφονται η λατινική και η κοινή ονομασία. Οι ετικέτες πρέπει να είναι ανθεκτικές, αδιάβροχες, γραμμένες με ανεξίτηλο μελάνι ή ανάγλυφες και αναρτημένες με ασφάλεια σε όλα τα φυτά ή στα δέματα φυτών κατά την παράδοση. Προκειμένου για φυτά σπορείου ή μονοετή, οι πινακίδες μπορούν να τοποθετούνται κατά ομάδες φυτών του ιδίου είδους - ποικιλίας σε ευδιάκριτα σημεία, αρκεί κάθε ομάδα να έχει τοποθετηθεί χωριστά από τις άλλες (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) (σχετ. και πδ/γμα 67/1981, ΦΕΚ Α' 23/30.1.1981 «Περί

προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδος και αγρίας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της ερεΰνης επ' αυτών»).

6.4.8 Απαιτούμενα μορφολογικά χαρακτηριστικά των φυτών

Όλα τα φυτά πρέπει να δέχονται στο φυτώριο τις κατάλληλες καλλιεργητικές φροντίδες (αρδεύσεις, λιπάνσεις¹⁸, κλαδέματα, κορυφολογήματα, βοτανίσματα, φυτοπροστασία κ.λπ.), ώστε να έχουν τα ποιοτικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται από την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Ριζικό σύστημα - μπάλα: Ο κορμός, ο λαιμός και οι μεγάλες ρίζες πρέπει να μην εμφανίζουν στενώσεις λόγω στραγγαλισμού του φυτού. Δεν πρέπει να υπάρχουν μπερδεμένες ρίζες μεγαλύτερες από το 1/5 της διαμέτρου του κορμού γύρω από την πρώτη διασταύρωση των ριζών. Για να διαπιστωθεί αυτό μπορεί να αφαιρεθεί λίγο χώμα κοντά από τον λαιμό (Εικόνα 10).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Το φυτό πρέπει να είναι καλά ριζωμένο μέσα στο εδαφικό μίγμα ή υπόστρωμα. Όταν αφαιρείται το φυτοδοχείο, η μπάλα πρέπει να μένει συμπαγής και ανέπαφη. Όταν το φυτό αναστηκώνεται από τον κορμό, ο κορμός και η μπάλα πρέπει να μετακινούνται ως ενιαίο σώμα. Ο κορμός όταν στρώνεται πρέπει να λυγίζει φυσιολογικά και όχι να υποχωρεί σχηματίζοντας γωνία στην επιφάνεια της μπάλας ή κάτω από αυτή (Εικόνα 11).

¹⁸ Σχετικά με λιπάνσεις φυτών μετά τη φύτευση, βλ. ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αναλυτικά στην ενότητα «Αστικά Εδάφη».

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00,
ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Οι ανώτερες ρίζες πρέπει να βρίσκονται τουλάχιστον 2,5 cm κάτω από την επιφάνεια του εδάφους (επιπόλαιες ρίζες υποδεικνύουν ότι το φυτό έμεινε για πολύ χρόνο στην ίδια γλάστρα λόγω αργής ανάπτυξης, ενώ χρειαζόταν μεταφύτευση). Ο σταυρός (το σημείο του κορμού από όπου διακλαδίζονται οι ανώτερες ρίζες) πρέπει να είναι στην επιφάνεια της μπάλας ή μέχρι 2,5 cm κάτω από αυτή (Εικόνα 12).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Στο ανώτερο μισό τμήμα της μπάλας δεν πρέπει να υπάρχουν μεγάλες και «κυκλικές» ρίζες. Συγκεκριμένα, δεν πρέπει να υπάρχουν ρίζες με διάμετρο μεγαλύτερη από το 1/10 της διαμέτρου του κορμού που να κυκλώνουν περισσότερο από το 1/3 της διαμέτρου του κορμού. Επίσης δεν πρέπει να υπάρχει μεγάλη μάζα συνωστισμένων ριζών στο κάτω τμήμα της μπάλας (Εικόνα 13).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Η σχέση μεταξύ διαμέτρου κορμού, ύψους φυτού και μεγέθους φυτοδοχείου πρέπει να είναι σύμφωνη με τους πίνακες της παρ. 4.3.7 της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) «Διαστάσεις - Αναλογίες φυτών». Επί πλέον η μπάλα πρέπει: α) Να είναι συμπαγής και ακέραια, β) να μην έχει στοές από έντομα εδάφους. Η προσβολή από έντομα εδάφους μπορεί να διαπιστωθεί και από την ύπαρξη χαλαρού μείγματος ή υποστρώματος στην επιφάνεια της γλάστρας, γ) να μην υπάρχουν μυκήλια ή καρποφορίες μυκήτων, δ) να μην υπάρχουν ζιζάνια ή υπολείμματα ζιζανίων που δείχνουν πλημμελή συντήρηση. Ατέλειες ριζών μπορεί να υπάρχουν σε όλα τα φυτά (δένδρα), ανεξάρτητα από τη μέθοδο παραγωγής τους. Οι ατέλειες στις κύριες ρίζες κοντά στον κορμό είναι δύσκολο να διορθωθούν και μπορεί να έχουν σημαντική επίπτωση στη δυνατότητα των φυτών να επιζήσουν και να αναπτυχθούν. Οι ρίζες των φυτών που έχουν παραμορφωθεί στα πρώτα στάδια της ανάπτυξής τους στο φυτώριο, μπορεί να καταδικάσουν ένα φυτό σε πρόωρο θάνατο. Οι ατέλειες αυτές είναι δύσκολο να διαπιστωθούν, εκτός εάν ελέγχονται όλα τα στάδια της παραγωγής τους στο φυτώριο. Οι συνέπειες των παραμορφώσεων της ρίζας μπορεί να μην γίνουν αντιληπτές μέχρι τα φυτά να αναπτυχθούν αρκετά. Στις εικόνες που ακολουθούν επισημαίνονται οι συνήθεις ατέλειες των ριζών:

Εικόνα 14 - Ρίζες που κυκλώνουν την περιφέρεια και το πάνω τμήμα της μπάλας

Εικόνα 15 - Σημάδι για την ύπαρξη «κυκλικών» ριζών αποτελούν οι ρωγμές (μπλε βέλη) στην επιφάνεια της ριζόμπαλας

Εικόνα 16 - Ρίζες που κυκλώνουν την περιφέρεια και το πάνω τμήμα της μπάλας

Εικόνα 17 - Μεγάλος αριθμός ριζών στην περιφέρεια της ριζόμπαλας

Εικόνα 18 - Μεγάλες ρίζες που εξέρχονται της μπάλας

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κόμη: Η μορφή και το σχήμα της κόμης είναι τυπική για τα νεαρά φυτά κάθε είδους ή ποικιλίας. Η κόμη δεν μπορεί να αποκλίνει από το τυπικό σχήμα του είδους ή να είναι παραμορφωμένη από τον άνεμο, κακό κλάδεμα, παράσιτα ή άλλες αιτίες. Σε περίπτωση που ένα συγκεκριμένο είδος ή ποικιλίας διαμορφώνεται σε περισσότερα από ένα σχήματα, το σχήμα πρέπει να είναι εκείνο που αναφέρεται στη μελέτη (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Κεντρικός «οδηγός» βλαστός: Τα δένδρα σε σχήμα φτερωτό (feathered), συμπαγές (fastigiate) και με κεντρικό βλαστό - οδηγό (central leader standard) πρέπει να έχουν ένα απλό, ευθυτενή κεντρικό κορμό με προοδευτικά μειούμενη διάμετρο, που καταλήγει σε κυρίαρχο «οδηγό» βλαστό στην κορυφή του δένδρου χωρίς ανταγωνιστικούς «οδηγούς» βλαστούς. Μπορεί να υπάρχει διπλός «οδηγός» βλαστός στο ανώτερο 10% του ύψους του δένδρου. Αν ο αρχικός «οδηγός» βλαστός έχει καταστραφεί ένας νέος βλαστός με διάμετρο τουλάχιστον $\frac{1}{2}$ της διαμέτρου του αρχικού «οδηγού» μπορεί να τον αντικαθιστά. Στα αναπτυγμένα δένδρα σε σχήμα Standard ή Half- standard, η τομή του κυρίαρχου βλαστού πρέπει να γίνει στο καθορισμένο ύψος για το κάθε είδος (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Κύριοι βλαστοί - Διακλάδωση: Οι βλαστοί πρέπει να είναι κατανομημένοι κανονικά γύρω και κατά μήκος του κεντρικού κορμού σε αποστάσεις

τουλάχιστον 15 cm μεταξύ τους, σχηματίζοντας μια γενικά συμμετρική κόμη, τυπική για κάθε είδος/ποικιλία (Εικόνα 19):

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Η διάμετρος των πλάγιων βλαστών δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερη από τα 2/3 της διαμέτρου του κορμού, μετρούμενων 2,5 cm πάνω από τη διακλάδωσή τους (Εικόνες 20, 21):

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

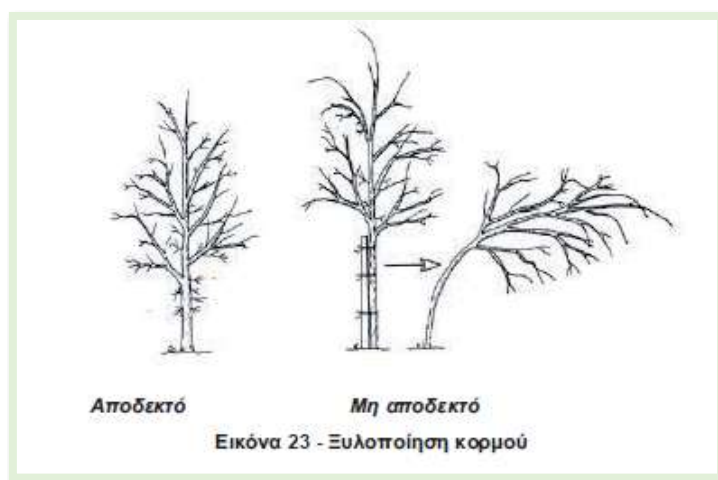
(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00,
ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Οι διακλαδώσεις δεν πρέπει να περιέχουν φλοιό. Στις διακλαδώσεις δεν πρέπει να έχει εγκλωβιστεί και συμπιεστεί ο φλοιός στην εσωτερική πλευρά μεταξύ των βλαστών, όπως π.χ. αυτός στην παρακάτω φωτογραφία μεταξύ των δύο μπλε τόξων. Οι κλάδοι που περιέχουν φλοιό είναι χαλαρά συνδεδεμένοι στον κύριο κορμό και μπορεί να σπάσουν εύκολα (Εικόνα 22).

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κορμός: Η προοδευτικά μειούμενη διάμετρος του κορμού, η ωριμότητα λη ο βαθμός ξυλοποίησής του πρέπει να είναι τέτοια, ώστε ο κορμός να παραμένει ίσιος και κατακόρυφος χωρίς υποστύλωση (προκειμένου για δένδρα με διάμετρο κορμού μεγαλύτερη από 3,75 cm) (Εικόνα 23):

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Φύλλωμα: Η κόμη των φυτών (δένδρα - θάμνοι) πρέπει να είναι συμμετρική, καλά ισορροπημένη, χωρίς μεγάλα κενά και να μην έχει πέσει το φύλλωμα από το εσωτερικό του φυτού ή το κατώτερο μέρος του, να μην υπάρχει πρώιμα ή όψιμα αναπτυγμένη βλάστηση και η βλάστηση να είναι η τυπική (πυκνότητα, χρώμα, σχήμα κ.λπ. φύλλων) για κάθε είδος/ποικιλία ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022.

Για πλαγιόκλαδα φυτά κανονικού και μισού μεγέθους (standard και half-standard), το ποσοστό της κόμης, δηλαδή ο λόγος της απόστασης από τη βάση του φυλλώματος μέχρι την κορυφή δια του συνολικού ύψους του δένδρου, πρέπει να είναι τουλάχιστον 50%. Για δένδρα που παραλαμβάνονται με σχήμα φτερωτό (feathered), συμπαγές (fastigiate) ή με κεντρικό οδηγό βλαστό (central leader standard) το ποσοστό κόμης πρέπει να είναι τουλάχιστον 80%. Για δένδρα διαμορφωμένα σε άλλα σχήματα το ποσοστό κόμης πρέπει να είναι τυπικό για κάθε είδος/ποικιλία (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Θάμνοι: Το σχήμα και η μορφή της κόμης των θάμνων (συμπαγές ή ελεύθερο, όρθιο, σφαιρικό, έρπον κ.λπ.), πρέπει να είναι τα τυπικά για κάθε είδος/ποικιλία. Πρέπει επίσης να έχουν γίνει τα απαραίτητα κορυφολογήματα ή κλαδέματα, ώστε οι θάμνοι να είναι συμπαγείς (ανάλογα με το είδος), συμμετρικοί και καλά διακλαδισμένοι σε ύψος έως 10 cm πάνω από το έδαφος με ισομεγέθεις κύριους βλαστούς. Ο ελάχιστος αριθμός κύριων βλαστών, το ύψος και η διάμετρος κόμης για κάθε είδος/ποικιλία και κατηγορία, πρέπει να είναι σύμφωνα με τους Πίνακες φυτών (βλ. Παράρτημα Α') (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

6.4.9 Διαστάσεις - Αναλογίες φυτών: Στους παρακάτω Πίνακες καθορίζονται τα συνιστώμενα μεγέθη και αναλογίες των διαφόρων μερών του φυτού:

Πίνακας 1 - Γυμνόριζα: Σχέση μεταξύ διαμέτρου κορμού, ύψους φυτών και ανοίγματος ριζών

ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ (cm)	ΜΕΣΟ ΥΨΟΣ (m)	ΑΝΟΙΓΜΑ ΡΙΖΩΝ (cm)
1,25	1,5-1,8	30
1,8	1,8-2,5	40
2,50	2,5-3,0	45
3,0	2,5-3,0	50
4,0	3,0-3,6	55
4,5	3,0-3,6	60
5,0	3,6-4,2	70
6,0	3,6-4,2	80
7,5	4,2-4,8	95

Πίνακας 2 - Σχέση μεγέθους φυτοδοχείου προς τη διάμετρο του κορμού

ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ ΦΥΤΟΔΟΧΕΙΟΥ (cm)	ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ (cm)
20	3,125 – 5,00
24	3,75 – 6,25
30	6,25 – 7,50
36	6,25 – 8,75
42	7,50 – 10,00
48	8,75 – 12,50
60	10,00 – 12,5

Πίνακας 3 - Σχέση μεταξύ διαμέτρου κορμού και ύψους δένδρου

ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ (cm)	ΜΕΣΟ ΥΨΟΣ (cm)
1,5	1,5-1,8
2,0	1,8-2,5
2,5	2,5-3,0
3,0	2,5-3,0
4,0	3,0-3,6
4,5	3,0-3,6
5,0	3,6-4,2
6,0	3,6-4,2
8,0	4,2-4,8
9,0	4,2-4,8
10,0	4,8-5,5
13,0	> 5,5

Πίνακας 4 - Σχέση διαμέτρου κορμού – διαστάσεων μπάλας – ύψους δένδρων

Διάμετρος κορμού cm	Ελάχιστη διάμετρος μπάλας σε δένδρα σιάς αναπτυγμένα στο έδαφος cm	Ελάχιστη χωρητικότητα γλάστρας lt	Ελάχιστο ύψος δένδρων standart m	Ελάχιστο ύψος σε δένδρα αργής ανάπτυξης m	Μέγιστο ύψος δένδρου m
2,5	16	19	18,3	15,2	46,5
5,0	24	76	30,5	24,4	74,3
7,5	32	170	36,5	29,0	88,3
10,0	42	360	42,7	32,0	97,5
12,5	54	360			

Πίνακας 5 - Σχέση διαμέτρου και βάθους ριζόμπαλας

ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ ΡΙΖΟΜΠΑΛΑΣ cm	ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΜΠΑΛΑΣ
μικρότερο από 50	μεγαλύτερο από το 75% της διαμέτρου
50 – 75	μεγαλύτερο από το 66% της διαμέτρου
76-120	μεγαλύτερο από το 60% της διαμέτρου

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

6.4.10 Διαδικασίες χειρισμού των φυτών

Φόρτωση: Η φόρτωση των φυτών πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη φροντίδα και επιμέλεια, χειρωνακτικά ή με μηχανικά μέσα ή με συνδυασμό τους. Τα φυτά που φορτώνονται πρέπει να τοποθετούνται έτσι, ώστε να μην προκληθούν ζημιές κατά τη μεταφορά τους. Για αυτόν τον λόγο, τα μεγαλύτερα φυτά ή τα φυτά με ευαίσθητη κόμη πρέπει να τυλίγονται προηγουμένως με ευθύνη του φυτωριούχου, με προστατευτικό κάλυμμα. Σε μεγαλύτερα μεγέθη φυτών μπορεί να χρησιμοποιηθεί μικρός φορτωτής ή γερανός (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Μεταφορά: Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα φυτά κατά τη μεταφορά τους από το φυτώριο στο εργοτάξιο, είναι η αφυδάτωση για αυτό πρέπει απαραίτητα να μεταφέρονται μόνο με κλειστά φορτηγά αυτοκίνητα (με τέντα). Η μεταφορά με ανοικτό φορτηγό, ακόμη και αν τα φυτά είναι καλυμμένα, δεν επιτρέπεται. Επίσης πρέπει να αποφεύγονται οι επανειλημμένες φορτώσεις και εκφορτώσεις και η παραμονή των κλειστών φορτηγών στον ήλιο με ζεστό καιρό, για να μην καταπονούνται τα φυτά. Τα φυτά πρέπει να έχουν ποτιστεί από την προηγούμενη μέρα της μεταφοράς τους αλλά να μην είναι βρεγμένα κατά τη μεταφορά, για να μην «ανάψουν». Όταν επικρατούν υψηλές θερμοκρασίες ενδείκνυται να γίνεται η μεταφορά των φυτών με ειδικά μεταφορικά μέσα που διαθέτουν κλιματισμό. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η μεταφορά μεγάλου μεγέθους φυτών με γερανοφόρο όχημα ανοικτού τύπου, αφού προηγουμένως έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ασφαλή μεταφορά τους (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Εκφόρτωση: Η εκφόρτωση των φυτών από το μεταφορικό μέσο στον χώρο παράδοσης ή στο προσωρινό χώρο αποθήκευσης, πρέπει να γίνονται προσεκτικά και με επιμέλεια, χειρωνακτικά ή με μηχανικά μέσα ή με συνδυασμό τους. Σε μεγαλύτερα μεγέθη φυτών μπορεί να χρησιμοποιηθεί μικρός φορτωτής ή γερανός (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Προσωρινή αποθήκευση: Η συγκέντρωση - προσωρινή αποθήκευση των φυτών στο εργοτάξιο συνιστάται να αποφεύγεται και όταν πρόκειται για μικρές ποσότητες φυτών, η φύτευση πρέπει να γίνεται άμεσα (την ίδια ημέρα). Για μεγαλύτερες όμως ποσότητες η συγκέντρωση προσωρινή αποθήκευση είναι αναπόφευκτη. Οι χώροι συγκέντρωσης - προσωρινής αποθήκευσης πρέπει να είναι κοντά στο εργοτάξιο, εύκολα προσπελάσιμοι, περιφραγμένοι και κατά το δυνατόν απάνεμοι και σκιεροί. Τα φυτά πρέπει να τοποθετούνται σε όρθια θέση, σε πρασιές, ώστε να είναι εύκολη η προσέγγιση και παρακολούθησή τους κατά είδος ή ποικιλία. Αμέσως μετά την εκφόρτωση, τα γυμνόριζα πρέπει να «στρωματώνονται», χωρίς να αφαιρεθούν τα περιτυλίγματά τους, σε άμμο ή τύρφη ή άλλο αδρανές υλικό, για να διατηρείται η υγρασία τους. Η κάλυψη με πλαστικά φύλλα δεν επιτρέπεται γιατί αναπτύσσεται θερμότητα. Όλο το διάστημα της παραμονής τους στο χώρο προσωρινής αποθήκευσης τα φυτά πρέπει να δέχονται τις καθιερωμένες φροντίδες στη φυτωριακή πρακτική (Αρδεύσεις, ψεκασμοί,

βοτανίσματα, λιπάνσεις¹⁹ κ.λπ.) (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

6.4.11 Κριτήρια αποδοχής φυτών προς φύτευση

Ο οριστικός ποσοτικός και ποιοτικός έλεγχος και η παραλαβή των φυτών γίνεται στο εργοτάξιο μετά την οριστική τακτοποίησή τους κατά είδος, μέγεθος κ.λπ. ή αν δεν προβλέπεται προσωρινή παραμονή τους στο εργοτάξιο, στον τόπο του έργου, ώστε να απομακρύνονται φυτά που μπορεί να έχουν υποστεί βλάβες από κακούς χειρισμούς κατά τη φόρτωση και τη μεταφορά. Η Αρμόδια Αρχή έχει το δικαίωμα να απορρίψει τα φυτά που δεν ανταποκρίνονται στις προβλέψεις της Φυτοτεχνικής Μελέτης και στους όρους της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) ή έχουν υποστεί βλάβη κατά τη διάρκεια της μεταφοράς και να απαιτήσει την απομάκρυνσή τους από το έργο. Η αποδοχή του φυτικού υλικού από την Αρμόδια Αρχή κατά την παράδοση στο έργο, δεν πρέπει να νοείται ότι απαλλάσσει τον Ανάδοχο από τις υποχρεώσεις του για τον ορθό χειρισμό των φυτών κατά τη διάρκεια των εργασιών φύτευσης και εγκατάστασης.

Όλα τα φυτά πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικά του είδους ή της ποικιλίας τους, όπως προσδιορίζονται με το επίσημο λατινικό του όνομα στους πίνακες φυτών ή τα σχέδια της Μελέτης. Η καλή υγεία και η ευρωστία των φυτών φαίνονται στα παρακάτω σημεία που πρέπει να εξετάζονται κατά την παραλαβή των προσκομιζομένων στο έργο φυτών: α) τα φυτά πρέπει να είναι ελεύθερα από συμπτώματα προσβολών από έντομα, παθογόνα, νηματώδεις ή άλλους επιβλαβείς οργανισμούς, β) κατά την επιθεώρηση της κόμης, του κορμού και των ριζών πρέπει να διαπιστώνονται τα εξής χαρακτηριστικά: i) **Φύλλα**: Το μέγεθος, το χρώμα και η εμφάνιση των φύλλων να είναι το τυπικό για κάθε εποχή και στάδιο βλάστησης κάθε είδους/ποικιλίας. Τα φύλλα να μην είναι «σταματημένα», κακοσχηματισμένα, παραμορφωμένα, σχισμένα, αποχρωματισμένα (χλωρωτικά ή με νεκρωτικές κηλίδες ή με εμφάνιση με οποιονδήποτε τρόπο μη τυπική. ii) **Κλώνοι**: Η ανάπτυξη των κλώνων (μήκος και διάμετρος) να είναι η τυπική για την ηλικία/μέγεθος κάθε είδους/ποικιλίας. Τα φυτά δεν πρέπει να έχουν βλαστούς νεκρούς, σπασμένους, παραμορφωμένους ή διάφορες άλλες ζημιές, iii) **Κορμός**: Πρέπει να είναι κατακόρυφος, ίσιος, χωρίς πληγές (εκτός από σωστές τομές κλαδέματος), σχισμές, νεκρωτικές ή καμένες από τον ήλιο περιοχές, καρποφορίες μυκήτων, κομμιώσεις, ίχνη από ξυλοφάγα έντομα, γδαρσίματα, καρκινώματα και στραγγαλισμούς από υλικά υποστήλωσης. iv) **Ρίζες**: Το ριζικό σύστημα πρέπει να είναι ελεύθερο από προσβολές από έμβιους (έντομα, παθογόνα κ.λπ.) και μη έμβιους παράγοντες (τοξικότητα από ζιζανιοκτόνα, αλατότητα, υπερβολική άρδευση κ.λπ.). Η κατανομή των ριζών πρέπει να είναι ομοιόμορφη σε όλο το έδαφος ή το υπόστρωμα και η ανάπτυξή τους είναι τυπική για κάθε είδος/ποικιλία (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Υγρασία: Κατά τον έλεγχο και την παραλαβή των φυτών ολόκληρη η μπάλα πρέπει να είναι υγρή. Η κόμη δεν πρέπει να εμφανίζει ίχνη υδατικής καταπόνησης, όπως μάρανση, συρρικνωμένα ή ξερά φύλλα και βλαστούς.

¹⁹ Σχετικά με λιπάνσεις φυτών μετά τη φύτευση, βλ. ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αναλυτικά στην ενότητα «Αστικά Εδάφη».

Οι ρίζες δεν πρέπει να έχουν κανένα σύμπτωμα υπερβολικής υγρασίας, όπως φτωχή ανάπτυξη, κακό χρωματισμό, παραμόρφωση, κακώσεις ή άσχημη μυρωδιά (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Ομοιομορφία: Πρέπει να ελέγχεται η ομοιομορφία των φυτών κατά είδος/ποικιλία και κατηγορία ως προς τις διαστάσεις, την πυκνότητα και το σχήμα της κόμης (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

6.4.12 Επιμέτρηση: Η προμήθεια και ο χειρισμός του φυτικού υλικού επιμετρώνται κατά είδος, ποικιλία και κατηγορία φυτού. Στις ανά τεμάχιο φυτού επιμετρούμενες ποσότητες περιλαμβάνονται: α) η φόρτωση, β) η μεταφορά από το φυτώριο στον χώρο παράδοσης σε απόσταση μέχρι 10 km, γ) η εκφόρτωση και οι τυχόν μεταφορτώσεις σε κοντινές αποστάσεις, δ) η προσωρινή αποθήκευση καθώς και η συντήρηση των φυτών μέχρι τη φύτευσή τους. Η διαμόρφωση ή κατασκευή του χώρου (π.χ. προσωρινό θερμοκήπιο), όταν προβλέπεται, επιμετράται ιδιαίτερα σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στα συμβατικά Τεύχη του έργου (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ ΦΥΤΩΝ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΗΣ Γ.Γ.Υ.

Η τιμή διάθεσης των φυτών εξαρτάται από το είδος, το μέγεθος της μπάλας χώματος, το ύψος, τη διάμετρο του κορμού, τη διάμετρο της κόμης, τον αριθμό των κλάδων και τη δυσκολία πολλαπλασιασμού και ανάπτυξης. Η Γ.Γ.Υ. έχει καταρτίσει τους ακόλουθους Πίνακες κατάταξης των φυτών, οι οποίοι χρησιμοποιούνται ευρύτατα στις Φυτοτεχνικές Μελέτες (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022):

Πίνακας Α.1 - Πίνακας φυτών εσωτερικού χώρου

Κατηγορία φυτών εσωτ. χώρου >			E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΥΨΟΣ m										
1	<i>Aglaonema 'Pataya Beauty'</i>	Αγλαόνημα					0,50-0,60						
2	<i>Aglaonema 'Silver Queen'</i>	Αγλαόνημα		0,30-0,40	0,50-0,60								
3	<i>Beaucarnea 'Branch'</i>	Μπουκαρνέα						0,6		1	1,5		2
4	<i>Beaucarnea 'Stem'</i>	Μπουκαρνέα					0,6						
5	<i>Calathea spp.</i>	Καλαθέα			0,8								
6	<i>Chamaedorea spp.</i>	Χαμαιδορέα					1,5	2					
7	<i>Chrysanthemum lutescens</i>	Αρέκα				1,00-1,20		1,50-2,00					
8	<i>Codiaeum variegatum 'Norma'</i>	Κρότον	0,5	0,8									
9	<i>Cordyline 'Glaucia'</i>	Κορδυλίνη		0,6		0,9							
10	<i>Dieffenbachia spp.</i>	Ντιφενμπάχια		0,7	0,9								
11	<i>Dracaena deremensis</i>	Δράκαινα	0,3	0,6		0,9					2		
12	<i>Dracaena marginata</i>	Δράκαινα	0,5	0,9	1,2	1,5				2			
13	<i>Dracaena massangeana</i>	Δράκαινα	0,3	0,6		0,9	1,2	1,5					
14	<i>Dracaena massangeana 'Branch'</i>	Δράκαινα									2		
15	<i>Dracaena pleomele</i>	Δράκαινα								2			2,5
16	<i>Dracaena 'Stegneri'</i>	Δράκαινα	0,3	0,6		0,9	1,2	1,5					
17	<i>Ficus spp.</i>	Φίκος		1			1,5	2		1,5	2	3	
18	<i>Hedera helix</i>	Κισσός		0,6									
19	<i>Howea spp.</i>	Κένπια			1,5	1,8			2			2,5	
20	<i>Nephrolepis exaltata</i>	Φτέρη	0,3										
21	<i>Parthenocissus spp.</i>	Αμπέλοψη	0,3										
22	<i>Schefflera spp.</i>	Σεφλέρα		0,8	1	1,2	1,5						
23	<i>Scindapsus aureus</i>	Πόθος	0,3										
24	<i>Spathiphyllum spp.</i>	Σπαθίφυλλο	0,6	0,7		0,8		1,5					

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορία φυτών εσωτ. χώρου >			E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΥΨΟΣ m										
25	<i>Syngonium spp.</i>	Συγγόνιο		0,6	0,8	1,2							
26	<i>Yucca spp.</i>	Γιούκα	0,3	0,6	0,9	1,2	1,5						
27	<i>Yucca 'Branch'</i>	Γιούκα										2	

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.2 - Πίνακας Ποωδών – Πολυετών – Αρωματικών φυτών

Κατηγορία ποωδών - πολυετών - αρωματικών φυτών >			Κατηγορία Π1		Κατηγορία Π2	
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m
1	<i>Acanthus mollis</i>	Άκανθα	0,35	0,20	0,80	0,30
2	<i>Agapanthus umbellatus</i>	Αγάπανθος	0,35	0,20	0,80	0,30
3	<i>Agathea coelestis</i>	Φελίσσια	0,35	0,20	0,80	0,30
4	<i>Ajuga reptans</i>	Αγιούγκα	0,35	0,20	0,80	0,30
5	<i>Anthyllis hermanniae</i>	Ανθυλλίς	0,35	0,20	0,80	0,30
6	<i>Armeria</i> spp.	Αρμέρια	0,35	0,20	0,80	0,30
7	<i>Artemisia</i> spp.	Αψιθιά	0,35	0,20	0,80	0,30
8	<i>Aurinia saxatilis</i>	Άλυσσος	0,35	0,20	0,80	0,30
9	<i>Capparis spinosa</i>	Κάππαρη	0,35	0,20	0,80	0,30
10	<i>Cerastium tomentosum</i>	Κεράστιο	0,35	0,20	0,80	0,30
11	<i>Chrysanthemum</i> sp.	Χρυσάνθεμο	0,35	0,20	0,80	0,30
12	<i>Cineraria (Senecio)</i> spp.	Σινεράρια (Συνέκιο)	0,35	0,20	0,80	0,30
13	<i>Cistus</i> spp.	Κίστος (Λαδανιά)	0,35	0,20	0,80	0,30
14	<i>Cordaderia</i> spp.	Γυρένιο	0,35	0,20	0,80	0,30
15	<i>Corydanthus capitatus</i>	Θυμάρι	0,35	0,20	0,80	0,30
16	<i>Dimorphotheca callendulacea</i>	Διμορφοθήκη	0,35	0,20	0,80	0,30
17	<i>Gazania x hybrida</i>	Γκαζάνια	0,35	0,20	0,80	0,30
18	<i>Iris</i> spp.	Ίρις	0,35	0,20	0,80	0,30
19	<i>Lavandula</i> spp.	Λεβάντα	0,35	0,20	0,80	0,30
20	<i>Mentha viridis</i>	Μέντα	0,35	0,20	0,80	0,30
21	<i>Mentha x piperita</i>	Δυόσμος	0,35	0,20	0,80	0,30
22	<i>Origanum dictamnus</i>	Δίκταμος	0,35	0,20	0,80	0,30
23	<i>Origanum majorana</i>	Μαντζουράνα	0,35	0,20	0,80	0,30
24	<i>Origanum vulgare</i>	Ρίγανη	0,35	0,20	0,80	0,30
25	<i>Pelargonium odoratissimum</i>	Αρμπάρόριζα	0,35	0,20	0,80	0,30
26	<i>Pelargonium peltatum</i>	Βαμβακούλα	0,35	0,20	0,80	0,30
27	<i>Pelargonium</i> spp.	Πελαργόνη	0,35	0,20	0,80	0,30
28	<i>Pelargonium zonale</i>	Γεράνη	0,35	0,20	0,80	0,30
29	<i>Salvia officinalis</i>	Σάλβια (Φασκομηλιά)	0,35	0,20	0,80	0,30
30	<i>Salvia</i> spp.	Σάλβια	0,35	0,20	0,80	0,30
31	<i>Santolina officinalis</i>	Λεβαντίνη	0,35	0,20	0,80	0,30
32	<i>Valeriana</i> spp.	Βαλεριάνα	0,35	0,20	0,80	0,30
33	<i>Verbena x hybrida</i>	Βερβένα	0,35	0,20	0,80	0,30
34	<i>Viola odorata</i>	Μενεξές	0,35	0,20	0,80	0,30

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.3 Πίνακας Φυτών Πρανών

Κατηγορία φυτών πρανών >			Κατηγορία Σ1		Κατηγορία Σ2	
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m
1	<i>Cupressus arizonica</i>	Κυπαρίσσι αριζόνικα	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
2	<i>Cupressus macrocarpa</i>	Κυπαρίσσι μακρόκαρπο	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
3	<i>Cupressus sempervirens f. horizontalis</i>	Κυπαρίσσι πλαγιόκλαδο	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
5	<i>Cupressus sempervirens f. sempervirens</i>	Κυπαρίσσι ορθόκλαδο	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
6	<i>Lantana camara</i>	Λαντάνα	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
7	<i>Limoniastrum monopetalum</i>	Λιμονιάστρο	0,90	0,10-0,20	1,50	>0,30-0,40
8	<i>Medicago arborea</i>	Μηδική	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
10	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
11	<i>Phlomis fruticosa</i>	Ασφάκα (Φλομής)	0,90	0,10-0,20	1,50	>0,20-0,30
12	<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκη χαλέπιος	0,90	0,10-0,20	1,50	>0,30-0,40
13	<i>Pinus pinea</i>	Πεύκη (Κουκουναριά)	0,90	0,10-0,20	1,50	>0,30-0,40
14	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ψευδακακία	0,90	0,50-0,60	1,50	0,70-0,80
15	<i>Spartium junceum</i>	Σπάρτο	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40
16	<i>Vitex agnus-castus</i>	Λυγαριά	0,90	0,20-0,30	1,50	>0,30-0,40

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.4 - Πίνακας αναρριχωμένων φυτών κατηγοριών A1, A2, A3

Αναρριχώμενα φυτά >			Κατηγορία A1			Κατηγορία A2			Κατηγορία A3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
1	<i>Bignonia spp.</i>	Βιγνόνια	2	0,40-0,60	~	3	0,60-0,80	~	3	0,60-0,80	~
2	<i>Bougainvillea spp.</i>	Βουκαμβίλλια	~	~	~	2	0,40-0,60	~	3	1,00-1,60	~
3	<i>Clerodendrum thomsoniae</i>	Κλερόδενηδρο				2	0,80-1,00	~	3	1,00-1,50	~
4	<i>Hedera helix</i>	Κισσός	2	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~	10	>2,00	~
5	<i>Jasminum azoricum</i>	Γιασεμί Αζοριών	~	~	~	2	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~
6	<i>Jasminum mesnyi</i>	Γιασεμί κίτρινο	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	5	3	1,50-2,00	5
7	<i>Jasminum nudiflorum</i>	Γιασεμί γυμνανθές	~	~	~	2	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~
8	<i>Jasminum officinale</i>	Γιασεμί Χιώτικο	~	~	~	2	0,80-1,00	~	3	1,00-1,50	~
9	<i>Lonicera spp.</i>	Αιγάκλημα	2	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~	3	1,00-1,25	~
10	<i>Parthenocissus spp.</i>	Αμπέλουνη	3	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~	10	>2,00	~
11	<i>Passiflora spp.</i>	Πασιφλόρα	2	0,60-0,80	~	3	0,80-1,00	~			
12	<i>Plumbago capensis</i>	Πλουμπάγκο	2	0,40-0,60	~	2	0,80-1,00	~	3	1,25-1,50	~
13	<i>Polygonum baldschuanicum</i>	Πολύγωνο	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3			
14	<i>Rosa spp.</i>	Τριανταφυλλιά αναρριχώμενη	~	~	~	2	0,40-0,60	~	3	0,60-0,80	~
15	<i>Trachelospermum jasminoides</i>	Ρυγχόσπερμιο	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3			
16	<i>Wisteria spp.</i>	Γλυτσίνια				2	0,80-1,00	~	3	1,00-1,50	~

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.5 - Πίνακας αναρριχωμένων φυτών κατηγοριών A4, A5, A6

Αναρριχώμενα φυτά >			Κατηγορία A4			Κατηγορία A5			Κατηγορία A6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
1	<i>Bignonia</i> spp.	Βιγνονία									
2	<i>Bougainvillea</i> spp.	Βουκαμβίλλια	10	1,80-2,00	~	18	2,00-2,50	~	30	>2,50	~
3	<i>Clerodendrum thomsoniae</i>	Κλερόδενδρο									
4	<i>Hedera helix</i>	Κισσός									
5	<i>Jasminum azoricum</i>	Γιασεμί Αζορών	8	>1,50	~						
6	<i>Jasminum mesnyi</i>	Γιασεμί κίτρινο	10	2,00-2,50	5						
7	<i>Jasminum nudiflorum</i>	Γιασεμί γυμνανθές	8	>1,50	~						
8	<i>Jasminum officinale</i>	Γιασεμί Χιώτικο	8	>2,00	~						
9	<i>Lonicera</i> spp.	Αιγόκλημα	10	>2,00	~						
10	<i>Parthenocissus</i> spp.	Αμπέλωπη									
11	<i>Passiflora</i> spp.	Πασσιφλόρα									
12	<i>Plumbago capensis</i>	Πλουμπάγκο									
13	<i>Polygonum baldschuanicum</i>	Πολύγωνο									
14	<i>Rosa</i> spp.	Τριανταφυλλιά αναρριχώμενη	5	1,30-1,50	~	10	2,50-3,00	~			
15	<i>Trachelospermum jasminoides</i>	Ρυγχόσπερμο									
16	<i>Wisteria</i> spp.	Γλυτσίνια									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.6 -Πίνακας Θάμνων Κατηγοριών Θ1, Θ2, Θ3

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ1			Κατηγορία Θ2			Κατηγορία Θ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
1	<i>Abelia x grandiflora</i>	Αμπέλια μεγανθής	~		~	~	~	~	3	0,20-0,30	3
2	<i>Abutilon striatum</i>	Αβούτυλο	2	0,40-0,60	3	3	>0,60-0,80	3	5	>0,80	5
3	<i>Arbutus unedo</i>	Κουμαριά	~	~	~	2	0,30-0,40	3	3	0,50-0,60	3
4	<i>Berberis thunbergii</i>	Βερβερίδα	2	0,10-0,20	2	3	0,30-0,40	3	5	>0,40-0,60	5
5	<i>Buddleia</i> spp.	Βουδλέια	2	0,20-0,40	~	3	>0,40-0,50	~	3	>0,50-0,70	3
6	<i>Buxus sempervirens</i>	Πυξός	~	~	~	2	0,20-0,30	3	3	>0,30-0,40	3
7	<i>Caesalpinia gilliesii</i>	Πολγκιανή	~	~	~	~	~	~	2	0,60-0,80	~
8	<i>Calistemon lanceolatus</i>	Καλλιστήμονας	~	~	~	~	~	~	3	0,30-0,50	3
9	<i>Cassia x floribunda</i>	Κάσσια	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3
10	<i>Ceanothus</i> spp.	Κεάνοθος	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3
11	<i>Ceratonie siliqua</i>	Χαρουπιά	2	0,40-0,60	3	2	0,60-0,80	3			
12	<i>Cestrum</i> spp.	Κέστρο	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3	10	1,00-1,30	3
13	<i>Chaenomeles japonica</i>	Τσιντόνια	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3
14	<i>Chimonanthus</i> spp.	Χειμώνανθος	2	0,40-0,60	3	2	0,60-0,80	3			
15	<i>Cistus</i> spp.	Κίστος (Λαδανιά)	2	0,10-0,20	~	2	0,30-0,40	3			
16	<i>Cocculus laurifolius</i>	Κοκκίσκος	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3			
17	<i>Colutea arborescens</i>	Φουστία	~	~	~	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,60	3
18	<i>Cordylone</i> spp.	Κορδελίνη	~	~	~	~	~	~	~	~	~
19	<i>Cotinus coggygria</i>	Χρυσόξυλο	~	~	~	2	0,40-0,50	~	3	0,50-0,70	~
20	<i>Cotoneaster dammeri</i>	Κυδωνίαστρο νταμέρι	2	0,15-0,20	~	2	>0,20-0,30	~	3	>0,30-0,50	~

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ1			Κατηγορία Θ2			Κατηγορία Θ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
21	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Κυδωνίαστρο οριζοντιάδα	2	0,15-0,20	~	2	>0,20-0,30	~	3	>0,30-0,50	~
22	<i>Cotoneaster salicifolius</i>	Κυδωνίαστρο πεόφυλλο	2	0,15-0,20	2	2	0,30-0,40	3	3	0,50-0,80	3
23	<i>Cytisus</i> spp.	Κύπισσος	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3
24	<i>Deutzia scabra</i>	Δεύτσια	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3	10	1,0-1,30	3
25	<i>Duranta plumieri</i>	Δουράντα (πλουμέρια)	~	~	~	3	0,40-0,60	3	8	0,60-0,80	3
26	<i>Elaeagnus</i> spp.	Ελαίαγνος	~	~	~	2	0,40-0,60	3	8	0,60-0,80	3
27	<i>Erica</i> spp.	Ρέικι	~	~	~	2	0,20-0,30	3	3	0,30-0,40	5
28	<i>Escallonia rubra</i>	Εσκαλόνια	~	~	~	~	~	~	3	0,30-0,40	5
29	<i>Eunymus japonicus</i>	Ευώνυμο	2	0,20-0,40	2	3	>0,40-0,60	3	5	>0,60-0,80	5
30	<i>Feijoa sellowiana</i>	Φεϊτζόγια	~	~	~	~	~	~	3	0,30-0,40	~
31	<i>Forsythia x intermedia</i>	Φορσύθια	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	5	10	1,00-1,20	5
32	<i>Hebe (Veronica) speciosa</i>	Βερονίκη	2	0,20-0,30	3	3	>0,30-0,50	3			
33	<i>Hebe (Veronica) x franciscana</i>	Βερονίκη νάνα	~	~	~	2	0,10-0,20	3			
34	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i>	Ιβίσκος σινικόζ	~	~	~	2	0,40-0,60	~	3	0,60-0,80	3
35	<i>Hibiscus syriacus</i>	Ιβίσκος συριακόζ	2	0,40-0,60	~	2	0,60-0,80	3	3	>1,00	3
36	<i>Hippocrepis emerus ssp. emeroideis</i>	Κορονίλα	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	>0,80	3
37	<i>Hypericum</i> spp.	Υπέρικο	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	5
38	<i>Ilex aquifolium</i>	Ιλεξ	~	~	~	~	~	~	~	~	~

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ1			Κατηγορία Θ2			Κατηγορία Θ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
39	<i>Jasminum humile</i>	Γιασεμί θαμνώδες	2	0,60-0,80	3	2	0,80-1,00	3			
40	<i>Juniperus</i> spp.	Γιουνίπερους ορθόκ.				2	0,25	3	3	0,4	3
41	<i>Juniperus</i> spp.	Γιουνίπερους ορίζον.	2	0,20-0,30	2	3	0,30-0,50	3	5	0,50-0,60	3
42	<i>Kerria japonica</i>	Κέρρια	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	0,80-1,00	3
43	<i>Lagerstroemia indica</i>	Λαγκερστρέμια	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	0,80-1,00	3
44	<i>Lantana camara</i>	Λαντάνα	2	0,60-0,80	3	3	>0,80	3			
45	<i>Lantana camara 'Nana'</i>	Λαντάνα νάνα	~	~	~	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	5
46	<i>Lantana montevidensis</i>	Λαντάνα έρπουσα	~	~	~	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	5
47	<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη Απόλλωνα				3	0,40-0,50		3	0,60-0,80	
48	<i>Ligustrum japonicum</i>	Λιγούστρο	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3			
49	<i>Medicago arborea</i>	Μηδική δενδρώδης	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3			
50	<i>Myoporum laetum</i>	Μυόπορο	2	0,60-0,80	3	2	0,80-1,00	3			
51	<i>Myrtus communis</i>	Μυρτιά	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,50	3	3	0,50-0,60	3
52	<i>Nandina domestica</i>	Ναντίνα	~	~	~	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,50	3
53	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη	2	0,40-0,60	2	3	0,60-0,8	3	5	0,8-1,00	5
54	<i>Olea europaea</i>	Ελιά	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	>0,80	5
55	<i>Philadelphus coronatus</i>	Φιλάδελφος	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	5			
56	<i>Phillyrea latifolia</i>	Φιλύθι	~	~	~	2	0,30-0,40		2	0,30-0,40	
57	<i>Phlomis fruticosa</i>	Ασφάκα (Φλομίσ)	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,60	3			

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ1			Κατηγορία Θ2			Κατηγορία Θ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
58	<i>Photinia x fraseri</i>	Φωτίνια	~	~	~	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,60	3
59	<i>Pistacia lentiscus</i>	Σχίνος	~	~	~	2	0,40-0,50	~	3	0,50-0,60	3
60	<i>Pittosporum heterophyllum</i>	Αγγελική μικρόφυλλη	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,50	5	3	0,50-0,60	5
61	<i>Pittosporum tobira</i>	Αγγελική	2	0,20-0,40	2	2	>0,40-0,60	3	3	>0,60-0,80	5
62	<i>Pittosporum tobira 'Wheeler's Dwarf'</i>	Αγγελική νάνα	~	~	~	~	~	~	3	0,10-0,20	>3
63	<i>Polygala myrtifolia</i>	Πολύγαλα	2	0,30-0,40	3	2	0,40-0,50	3	3	0,50-0,60	3
64	<i>Prunus laurocerasus</i>	Δαφνοκέρασος	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3
65	<i>Prunus luzitanica</i>	Προύνος λουζιτανικός	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,60	3	10	0,80-1,00	3
66	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	~	~	~	2	0,60-0,80	~	~	~	~
67	<i>Punica granatum var. nana</i>	Ροδιά νάνα	~	~	~	2	0,20-0,30	~	3	0,30-0,40	3
68	<i>Pyracantha coccinea</i>	Πυράκανθος	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	3	0,80-1	3
69	<i>Quercus coccifera</i>	Πουρνάρι	~	~	~	2	0,20-0,30	3	3	0,30-0,50	3
70	<i>Rhamnus alaternus</i>	Ράμνος	2	0,40-0,60	3	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3
71	<i>Rosa spp.</i>	Τριανταφυλλιά	~	~	~	2	0,40-0,50	~	3	>1,00	3
72	<i>Rosmarinus officinalis</i>	Δενδρολίβανο	2	0,10-0,20	~	2	0,20-0,30	3	3	0,30-0,50	3
73	<i>Rosmarinus officinalis 'Prostratus'</i>	Δενδρολίβανο έρπον	2	0,10-0,20	3	2	0,20-0,30	3	5	0,3-0,4	5
74	<i>Spartium junceum</i>	Σπάρτο	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,8	3			
75	<i>Spiraea x arguta</i>	Σπειραία	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	5	0,80-1,00	5

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ1			Κατηγορία Θ2			Κατηγορία Θ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	Αριθμός κλάδων
76	<i>Spiraea x bumalda 'Anthony Waterer'</i>	Σπειραία νάνα	2	0,20-0,30	3	2	0,30-0,50	3			
77	<i>Syringa vulgaris</i>	Πασχαλιά	2	0,20-0,40	3	3	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3
78	<i>Teucrium fruticans</i>	Τεύκριο	2	0,20-0,40	3	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3
79	<i>Thuja</i> spp.	Τούγια Πυραμιδοειδής	2	0,20-0,30	~	2	0,30-0,40	~	3	0,40-0,60	~
80	<i>Thuja</i> spp.	Τούγια Σφαιρική	~	~	~	~	~	~	2	0,20-0,30	~
81	<i>Viburnum odoratissimum</i>	Βιβούρνο εύοσμο	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	0,80-1,00	5
82	<i>Viburnum opulus</i>	Βιβούρνο χιονόσφαιρα	~	~	~	2	0,30-0,40	3	3	0,40-0,60	3
83	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	Βιβούρνο ρυτιδόφυλλο	2	0,40-0,60	3	3	0,60-0,80	3	10	0,80-1,00	5
84	<i>Viburnum tinus</i>	Βιβούρνο κοινό	2	0,20-0,40	2	3	0,40-0,60	3	5	0,60-0,80	5
85	<i>Vitex agnus-castus</i>	Λυγαριά	2	0,40-0,60	3	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3
86	<i>Weigela</i> spp.	Βείληγλια	2	0,60-0,80	3	3	0,80-1,00	3	3	1,00-1,20	3

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Α.7 - Πίνακας Θάμνων Κατηγοριών Θ4, Θ5, Θ6											
Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ4			Κατηγορία Θ5			Κατηγορία Θ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
1	<i>Abelia x grandiflora</i>	Αμπέλια μεγανθής	5	0,30-0,50	>0,80	10	0,60-0,80	>1			
2	<i>Abutilon striatum</i>	Αβούτυλο									
3	<i>Arbutus unedo</i>	Κουμαριά	10	0,70-0,80	>0,80	18	0,90-1	>1	30	>1	>1,20
4	<i>Berberis thunbergii</i>	Βερβερίδα									
5	<i>Buddleia</i> spp.	Βουδλέια									
6	<i>Buxus sempervirens</i>	Πυξός	5	>0,40-0,50	>0,5						
7	<i>Caesalpinia gilliesii</i>	Ποίικανή	8	0,80-1,00	>1,20						
8	<i>Callistemon lanceolatus</i>	Καλλιστήμονας	5	>0,50-0,70	>0,5	10	0,8-1	0,6-0,8	18	>1	>1,20
9	<i>Cassia x floribunda</i>	Κάσσια	10	1,00-1,30	>1,00						
10	<i>Ceanothus</i> spp.	Κεάνοθος	10	1,00-1,30	>1,00						
11	<i>Ceratania siliqua</i>	Χαρουπιτιά									
12	<i>Cestrum</i> spp.	Κέστρο									
13	<i>Chaenomelless japonica</i>	Ταιντόνια									
14	<i>Chimonanthus</i> spp.	Χειμώνανθος									
15	<i>Cistus</i> spp.	Κίστος (Λαδανιά)									
16	<i>Cocculus laurifolius</i>	Κοκκίακος									
17	<i>Colutea arborescens</i>	Φουστία	10	0,80-1,00	>1,20	18	1,00-1,25	>1,80	30	>1,25	>2,90
18	<i>Cordylone</i> spp.	Κορδελίνη	10	0,80-1,00	~	15	1,25-1,50	~	18	1,80-2,00	~
19	<i>Cotinus coggygria</i>	Χρυσόξυλο									
20	<i>Cotoneaster dammeri</i>	Κυδωνίαστρο νταμέρι									
21	<i>Cotoneaster horizontalis</i>	Κυδωνίαστρο οριζοντιόκλαδο									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >											
Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ4			Κατηγορία Θ5			Κατηγορία Θ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΛ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
22	<i>Cotoneaster salicifolius</i>	Κυδωνίαστρο πέφυλλο	5	0,80-1	0,6-0,80						
23	<i>Cytisus</i> spp.	Κύτισσος	10	>0,80	1,00						
24	<i>Deutzia scabra</i>	Δεύτεσια									
25	<i>Duranta plumieri</i>	Δουράντια (πλουμέρια)									
26	<i>Elaeagnus</i> spp.	Ελαϊαγνος									
27	<i>Erica</i> spp.	Ρείκι	10	>0,80	>1,00						
28	<i>Escallonia rubra</i>	Εσκαλόνια	10	0,40-0,60	>1,20	18	0,80-1,00	>1,80			
29	<i>Euonymus japonicus</i>	Ευώνυμο									
30	<i>Feijoa sellowiana</i>	Φεϊτζόγια	8	0,40-0,60	~	18	0,80-1,00	~	30	1,00-1,25	~
31	<i>Forsythia x intermedia</i>	Φορσύθια									
32	<i>Hebe (Veronica) speciosa</i>	Βερονίκη									
33	<i>Hebe (Veronica) x franciscana</i>	Βερονίκη νάνα									
34	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i>	Ιβίσκος σινικός	10	0,80-1,0	>1,00	18	>1,00	>1,50			
35	<i>Hibiscus syriacus</i>	Ιβίσκος συριακός									
36	<i>Hippocrepis emerus</i> ssp. <i>emeroideis</i>	Κορονίλα									
37	<i>Hypericum</i> spp.	Υπέρικο									
38	<i>Ilex aquifolium</i>	Ιλεξ	8	0,40-0,60	0,80	12	0,60-0,80	>1,00			
39	<i>Jasminum humile</i>	Γιασεμί θαμνώδες									
40	<i>Juniperus</i> spp.	Γιουνίπερους ορθόκ.									
41	<i>Juniperus</i> spp.	Γιουνίπερους οριζον.	18	0,80-1,00	>2,00	30	1,00-1,25	>2,50			

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ4			Κατηγορία Θ5			Κατηγορία Θ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
42	<i>Kerria japonica</i>	Κέρρια	18	>1,00	>1,50						
43	<i>Lagerstroemia indica</i>	Λαγκεστρέμια	18	1,00-1,20	>1,50						
44	<i>Lantana camara</i>	Λαντάνα									
45	<i>Lantana camara 'Nana'</i>	Λαντάνα νάνα									
46	<i>Lantana montevidensis</i>	Λαντάνα έρπουσα									
47	<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη Απόλλωνα	8	0,80-1,00		18	1,50-1,75				
48	<i>Ligustrum japonicum</i>	Λιγούστρο									
49	<i>Medicago arborea</i>	Μηδική δενδρώδης									
50	<i>Myoporum laetum</i>	Μυόπορο									
51	<i>Myrtus communis</i>	Μυρτιά	10	0,60-0,80	>1,00	18	0,80-1,00	>1,50			
52	<i>Nandina domestica</i>	Ναντίνα	7	0,50-0,60	1,00	20	0,80-1,00	>1,50			
53	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη	10	1-1,20	0,8-1	18	1,20-1,40	>1			
54	<i>Olea europaea</i>	Ελιά									
55	<i>Philadelphus coronarius</i>	Φιλάδεφος									
56	<i>Phillyrea latifolia</i>	Φιλύθι	3	>0,70	0,50	10	>0,60	1,00	18	>0,80	>1,50
57	<i>Plomis fruticosa</i>	Ασφάκα (Φλομίσ)									
58	<i>Photinia x fraseri</i>	Φωτίνια	10	0,80-1,00	>1,20	18	1,00-1,25	>1,80	30	>1,25	>2,90
59	<i>Pistacia lentiscus</i>	Σχίνος	10	0,60-0,80	>1,00						
60	<i>Pittosporum heterophyllum</i>	Αγγελική μικρόφυλλη	10	0,60-0,80	>1,00	20	0,80-1,00	>1,50			
61	<i>Pittosporum tobira</i>	Αγγελική	5	0,80-1,00	0,80-1	10	1,00-1,20	>1-1,5	18	1,25-1,50	>1,50

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ4			Κατηγορία Θ5			Κατηγορία Θ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
62	<i>Pittosporum tobira 'Wheeler's Dwarf'</i>	Αγγελική νάνα	5	>0,20-0,40	0,5-0,80	10	>0,40	> 0,8			
63	<i>Polygala myrtifolia</i>	Πολύγαλα	3	0,60-0,80	>1,00						
64	<i>Prunus laurocerasus</i>	Δαφνοκέρασος	10	1,00-1,50	>1,00	18	1,50-2,00	>1,50	30	>2,00	>2,00
65	<i>Prunus luzitanica</i>	Πρόννος λουζιτανικός	18	1,00-1,25	>1,80	30	>1,25	>2,90			
66	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	10	0,80-1,00	>1,00	25	1,50-1,70	>1,50			
67	<i>Punica granatum var. nana</i>	Ροδιά νάνα									
68	<i>Pyracantha coccinea</i>	Πυράκανθος									
69	<i>Quercus coccifera</i>	Πουρνάρι									
70	<i>Rhamnus alaternus</i>	Ράμνος									
71	<i>Rosa spp.</i>	Τριανταφυλλιά									
72	<i>Rosmarinus officinalis</i>	Δενδρολίβανο	5	0,50-0,60	0,5- 0,8	10	0,60-1,00	>0,80			
73	<i>Rosmarinus officinalis 'Prostratus'</i>	Δενδρολίβανο έρπον									
74	<i>Spartium junceum</i>	Σπάρτο									
75	<i>Spiraea x arguta</i>	Σπειραία									
76	<i>Spiraea x bumalda 'Anthony Waterer'</i>	Σπειραία νάνα									
77	<i>Syringa vulgaris</i>	Πασχαλιά	10	1,00-1,30	>1,00						
78	<i>Teucrium fruticans</i>	Τεύκριο									
79	<i>Thujaspp.</i>	Τούγια Πυραμιδοειδής	5	0,6-0,8	0,50-0,80	10	0,8-0,1	>0,80			
80	<i>Thujaspp.</i>	Τούγια Σφαϊρική	10	0,40-0,60	~	18	0,80-1,00	>1,00			

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες θάμνων >			Κατηγορία Θ4			Κατηγορία Θ5			Κατηγορία Θ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΜΗΣ
81	<i>Viburnum odoratissimum</i>	Βιβούρνο εύοσμο	10	0,8-1	0,8-1	18	>1	>1			
82	<i>Viburnum opulus</i>	Βιβούρνο χιονόσφαιρα	10	0,60-0,80	0,8-1						
83	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	Βιβούρνο ρυτιδόφυλλο	10	0,8-1	0,8-1	18	>1	>1			
84	<i>Viburnum tinus</i>	Βιβούρνο κοινό	10	0,8-1	0,8-1	18	>1	>1			
85	<i>Vitex agnus-castus</i>	Λυγαριά									
86	<i>Weigela</i> spp.	Βεγκέλια	10	1,20-1,40	>1,20						

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Πίνακας Α.8 - Πίνακας Δένδρων – Κατηγορίες Δ1, Δ2, Δ3											
Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ1			Κατηγορία Δ2			Κατηγορία Δ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
1	<i>Abies cephalonica</i>	Κεφαλληνιακή ελάτη									
2	<i>Abies nordmanniana</i>	Έλατο Καυκάσου									
3	<i>Acacia dealbata</i>	Ακακία αισχινιλή (Μιμόζα Νικαίας)	2	0,75-1,00		3	1,00-1,25		7	1,25-1,50	
4	<i>Acacia farnesiana</i>	Ακακία φαρνεζιανή	2	1,25-1,50		3	1,50-1,75		7	1,75-2,00	4-6
5	<i>Acacia floribunda</i>	Ακακία πολυανθής	2	1,25-1,50		3	1,50-1,75		7	1,75-2,00	4-6
6	<i>Acacia saligna</i>	Ακακία κυανόφυλλη	2	1,25-1,50		3	1,50-1,75		7	1,75-2,00	4-6
7	<i>Acer</i> spp.	Σφένδαμος				3	1,25-1,50	4-6	7	1,50-1,75	6-8
8	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Ιπποκαστανιά							5	1,50-1,75	6-8
9	<i>Albizia julibrissin</i>	Ακακία Κωνσταντινίου	2	0,75-1,00		3	1,00-1,25		7	1,25-1,5	
10	<i>Albizia lophantha</i>	Ακακία λοφανθής	2	1,25-1,50		3	1,25-1,50		7	1,50-1,75	4-6
11	<i>Bauhinia</i> spp.	Μποχίνα	3	1,25-1,50	6-8	3	1,50-1,75	8-10	7	1,75-2,00	10-12
12	<i>Brachychiton</i> spp.	Βραχυχίτων	3	0,75-1		3	1-1,25	4-6	5	1,25-1,50	6-8
13	<i>Caesalpinia gilliesii</i>	Ποϊγκιανή							3	1,00-1,25	
14	<i>Casuarina</i> spp.	Καζουαρίνα	2	1,25-1,50		3	1,50-2,00	6-8	10	2,00-2,50	10-12
15	<i>Catalpa bignonioides</i>	Κατάλητη	2	1,25-1,50		3	1,50-1,75	8-10	10	1,75-2,00	12-14
16	<i>Cedrus atlantica</i> f. <i>glauca</i>	Κέδρος Άτλαντος							7	1,25-1,50	6-8
17	<i>Cedrus deodara</i>	Κέδρος Ντεοντάρα							7	1,25-1,50	6-8
18	<i>Cedrus libani</i>	Κέδρος Λιβάνου							5	1-1,25	4-6
19	<i>Celtis australis</i>	Κελτίδα	3	1,25-1,50		3	1,50-1,75	6-8	7	1,75-2,00	10-12

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ1			Κατηγορία Δ2			Κατηγορία Δ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
		(Μελιόκοκιά)									
20	<i>Ceratonia siliqua</i>	Χαρουπιά	2	0,75-1,00		3	1,25-1,5		5	1,5-1,75	
21	<i>Cercis siliquastrum</i>	Κουτσουπιά	2	0,75-1		3	1,25-1,50		5	1,5-1,75	
22	<i>Citrus aurantium</i>	Νερατζιά	2	0,75-1		3	1-1,25		7	1,25-1,50	6-8
23	<i>Citrus limon</i>	Λεμονιά	2	0,75-1,00		3	1,00-1,25		7	1,25-1,50	
24	<i>Cornus mas</i>	Κρασιά				2	1,00-1,25		7	1,50-1,75	8-10
25	<i>Cupressus arizonica</i>	Κυπαρίσσι Αριζόνικα				3	1-1,25		7	1,50-1,75	
26	<i>Cupressus macrocarpa</i>	Κυπαρίσσι μακρόκαρπο	2	1,00-1,25		3	1-1,25		7	1,50-1,75	
27	<i>Cupressus sempervirens horizontalis</i> f.	Κυπαρίσσι πλαγιόκλαδο	2	1,00-1,25		3	1-1,25		7	1,50-1,75	
28	<i>Cupressus sempervirens sempervirens</i> f.	Κυπαρίσσι ορθόκλαδο	2	1,00-1,25		3	1-1,25		7	1,50-1,75	
29	x <i>Cupressocypariss leylandii</i>	Κυπρεσοκυπάρισσος Leyland				3	1,00-1,25		7	1,50-1,75	
30	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	Ελαιαγνος	3	1,25-1,50		3	1,50-1,75		7	1,75-2,00	6-8
31	<i>Eucalyptus</i> spp.	Ευκάλυπτος	2	1-1,25		3	1,25-1,5		7	1,5-1,75	6-8
32	<i>Ficus australis</i>	Φίκος Αυστραλίας							3	1,00-1,25	
33	<i>Ficus carica</i>	Συκιά	2	1,00-1,25		3	1,25-1,50				
34	<i>Ficus nitida</i>	Φίκος μικρόφυλλος							3	1,00-1,25	
35	<i>Fraxinus ornus</i>	Μελιά				3	1,00-1,25		7	1,25-1,50	5-6
36	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Γλεδίτσια	3	0,80-1,00		3	1,25-1,50	4-6	7	1,25-1,50	6-8
37	<i>Grevillea robusta</i>	Γρεβιλλέα				3	1,25-1,50		7	1,50-1,75	4-6

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ1			Κατηγορία Δ2			Κατηγορία Δ3		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
59	<i>Prunus cerasifera 'Pissardii'</i>	Προύνος	3	1-1,25		5	1,25-1,50	4-6	10	1,50-1,75	6-8
60	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά	2	0,50-0,60		3	0,75-1,00				
61	<i>Quercus ilex</i>	Αριά				3	0,75-1,00	4-6	7	1,00-1,25	6-8
62	<i>Quercus</i> spp.	Δρύς				3	1,00-1,25	4-6	7	1,25-1,50	6-8
63	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ψευδακακία	2	1,25-1,50		2	1,50-1,75		3	1,75-2,00	6-8
64	<i>Salix alba</i>	Ιτιά λευκή	2	1,25-1,50		3	1,50-2,00	6-8			
65	<i>Salix babylonica</i>	Ιτιά κλαίουσα	2	1,25-1,50		3	1,50-1,75	6-8	7	1,75-2,00	14-16
66	<i>Schinus molle</i>	Ψευδοπιπεριά	3	1-1,25		3	1,25-1,50	4-6	7	1,75-2,00	6-8
67	<i>Sophora japonica</i>	Σοφόρα	2	1-1,25		3	1,25-1,50	4-6	7	1,75-2,00	6-8
68	<i>Tamarix parviflora</i>	Αλμυρίκι	3	0,75-1,00		3	1,00-1,50	4-6			
69	<i>Tilia platyphyllos</i>	Φιλόρα (τίλιο)				3	1,25-1,50		3	1,50-1,75	6-8
70	<i>Ulmus campestris</i>	Φτελιά	3	1-1,25		3	1,25-1,5	4-6	7	1,75-2,00	6-8
71	<i>Washingtonia</i> spp.	Ουασιγκτόνια							7	0,60-0,80	

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

A.9 – Πίνακας Δένδρων – Κατηγορίες Δένδρων Δ4, Δ5, Δ6

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ4			Κατηγορία Δ5			Κατηγορία Δ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
1	<i>Abies cephalonica</i>	Κεφαλληνιακή ελάτη	12	1,50-1,75	8-10	18	1,75-2,00	10-12	24	2,00-2,50	12-14
2	<i>Abies nordmanniana</i>	Έλατο Καυκάσου									
3	<i>Acacia dealbata</i>	Ακακία αισχρητιλή (Μιμόζα Νικαίας)	10	1,50-1,75	4-6						
4	<i>Acacia farnesiana</i>	Ακακία φαρνεζιανή	10	2,00-2,25	6-8						
5	<i>Acacia floribunda</i>	Ακακία πολυανθή	10	2,00-2,25	6-8						
6	<i>Acacia saligna</i>	Ακακία κυανόφυλλη	10	2,00-2,25	6-8						
7	<i>Acer spp.</i>	Σφένδαμος	10	1,75-2,00	8-10	18	2-2,50	10-12			
8	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Ιπποκαστανιά	10	1,75-2,00	8-10	18	2-2,50	10-12			
9	<i>Albizia julibrissin</i>	Ακακία Κωνσταντίας	10	2,00-2,25	6-8	18	2,25-2,50	10-12	35	2,5-3,00	12-14
10	<i>Albizia lophantha</i>	Ακακία λοφανθή	10	1,5-1,75	6-8						
11	<i>Bauhinia spp.</i>	Μποχίνια									
12	<i>Brachychiton spp.</i>	Βραχυχίτων	7	1,50-1,75	8-10	10	1,75-2,00	10-12			
13	<i>Caesalpinia gilliesii</i>	Πόγκιανή	7	1,50-1,75		10	1,75-2,00				
14	<i>Casuarinaspp.</i>	Καζουαρίνα									
15	<i>Catalpa bignonioides</i>	Κατάλη	18	2,00-2,50	14-16						
16	<i>Cedrus atlantica f. glauca</i>	Κέδρος Ατλαντικός	12	1,50-1,75	8-10	18	1,75-2,00	10-12	24	2,00-2,50	12-14
17	<i>Cedrus deodara</i>	Κέδρος Ντεοντάρα	12	1,50-1,75	8-10	18	1,75-2,00	10-12	24	2,00-2,50	12-14
18	<i>Cedrus libani</i>	Κέδρος Λιβάνου	12	1,50-1,75	8-10	18	1,75-2,00	10-12	24	2,00-2,50	12-14
19	<i>Celtis australis</i>	Κελτίδα (Μελικοκιά)	18	2,00-2,50	14-16	35	2,50-3,00	20-25			

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ4			Κατηγορία Δ5			Κατηγορία Δ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
20	<i>Ceratania siliqua</i>	Χαρουτιά	7	1,75-2	6-8	10	2-2,25	8-10			
21	<i>Cercis siliquastrum</i>	Κουτσουτιά	7	1,75-2	8-10	10	2-2,25	10-12			
22	<i>Citrus aurantium</i>	Νερατζιά									
23	<i>Citrus limon</i>	Λεμονιά									
24	<i>Cornus mas</i>	Κρασιά									
25	<i>Cupressus arizonica</i>	Κυπαρίσσι Αριζόνικα	12	1,75-2		18	2-2,25				
26	<i>Cupressus macrocarpa</i>	Κυπαρίσσι μακρόκαρπο	12	1,75-2		18	2-2,25				
27	<i>Cupressus sempervirens f. horizontalis</i>	Κυπαρίσσι πλαγιόκλαδο	12	1,75-2		18	2-2,25				
28	<i>Cupressus sempervirens f. sempervirens</i>	Κυπαρίσσι ορθόκλαδο	12	1,75-2		18	2-2,25				
29	<i>Cupressocypariss leylandii</i>	Κυπρεσοκυπάρισσος Λεϋλάντ	12	1,75-2		18	2-2,25				
30	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	Ελαϊαγνος									
31	<i>Eucalyptus spp.</i>	Ευκάλυπτος	10	1,75-2,00	8-10						
32	<i>Ficus australis</i>	Φίκος Αυστραλίας	7	1,25-1,50		10	1,50-1,75				
33	<i>Ficus carica</i>	Συκιά									
34	<i>Ficus nitida</i>	Φίκος μικρόφυλλος	7	1,25-1,50		10	1,50-1,75				
35	<i>Fraxinus ornus</i>	Μελιά	10	1,50-1,75	10-12						
36	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Γλεδίτσια									
37	<i>Grevillea robusta</i>	Γρεβιλλέα									
38	<i>Hibiscus syriacus</i>	Ιβίσκος συριακός									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ4			Κατηγορία Δ5			Κατηγορία Δ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
39	<i>Jacaranta mimosaeifolia</i>	Γακαράντα									
40	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Αρκευθος οξύκεδρος									
41	<i>Juniperus phoenicea</i>	Αρκευθος φοινικική									
42	<i>Koeleruteria paniculata</i>	Κελρετέρια	18	2,00-2,50	14-16	24	2,50-3,00	20-25			
43	<i>Lagerstroemia indica</i>	Λαγκεροστρέμια	12	2,50-3,00		18	3,00-3,50				
44	<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη Απόλλωνα	10	1,25-1,50	4-6	12	1,50-1,75	6-8			
45	<i>Magnolia grandiflora</i>	Μαγνόλια μεγανθής	10	1,25-1,50	4-6	10	1,50-1,75	6-8	18	1,75-2,00	
46	<i>Melia azedarach</i>	Ψευδομελιά	10	2,00-2,5	8-10	35	2,50-3,00	10-12			
47	<i>Morus spp.</i>	Μουριά	10	2,00-2,5	8-10	35	2,50-3,00	10-12			
48	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη									
49	<i>Olea europaea</i>	Ελιά	10	1,75-2	8-10	18	2-2,25	10-12			
50	<i>Parkinsonia aculeata</i>	Παρκινσόνια	18	2,00-2,50	14-16	35	2,50-3,00	20-25			
51	<i>Paulownia tomentosa</i>	Παυλόνια	7	1,50-1,75	12-14	10	1,75-2,00	16-18			
52	<i>Phoenix spp.</i>	Φοίνικας	18	1,25-1,50		24	1,50-1,75		30	1,75-2,00	
53	<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκη χαλέπιος	10	1,75-2,00		18	2,00-2,50		24	3,00-3,50	
54	<i>Pinus maritima</i>	Πεύκη παράλιος	10	1,75-2,00		18	2,00-2,50		24	3,00-3,50	
55	<i>Pinus pinea</i>	Κουκουναριά	7	1,50-1,75		10	1,75-2,00				
56	<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος	10	1,50-1,75	6-8	18	1,75-2,00	10-12	24	2,00-2,50	12-14
57	<i>Populus alba</i>	Λεύκα αργυρόφυλλη	18	3,00-3,50	12-14	24	3,50-4,00	14-16			
58	<i>Populus nigra 'italica'</i>	Λεύκα καρββάκι	18	3,00-3,50	12-14	24	3,50-4,00	14-16			
59	<i>Prunus cerasifera 'Pissardii'</i>	Προύνος	18	1,75-2	8-10						

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ4			Κατηγορία Δ5			Κατηγορία Δ6		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
60	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά									
61	<i>Quercus ilex</i>	Αριά	12	1,75-2,00	8-10	24	2,00-2,50	10-12			
62	<i>Quercus spp.</i>	Δρύς	10	1,50-1,75	8-10	12	1,75-2,00				
63	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ψευδακακία	7	2,00-2,50	8-10						
64	<i>Salix alba</i>	Ιτιά λευκή									
65	<i>Salix babylonica</i>	Ιτιά κλαίουσα	10	2,00-2,50	16-18	18	2,50-3,00	20-25			
66	<i>Schinus molle</i>	Ψευδοπιπεριά (Σχίνος μόλλειος)	10	2-2,25	8-12	18	2,25-3	12-16			
67	<i>Sophora japonica</i>	Σοφόρα	10	2-2,25	8-10		2,25-2,5	10-12			
68	<i>Tamarix parviflora</i>	Αλμυρίκι									
69	<i>Tilia platyphyllos</i>	Φιλύρα (τίλιο)	7	1,75-2,00	8-12	10	2,00-2,50	12-16	18	2,50-3,00	16-20
70	<i>Ulmus campestris</i>	Φτελιά	10	2-2,25	8-12	18	2,25-3	12-16			
71	<i>Washingtonia spp.</i>	Ουασινγκτόνια	18	1,00-1,25		25	1,25-1,50		30	1,50-1,75	

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Α.10 – Πίνακας Δένδρων – Κατηγορίες Δένδρων Δ7, Δ8, Δ9

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ7			Κατηγορία Δ8			Κατηγορία Δ9		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
1	<i>Abies cephalonica</i>	Κεφαλληνιακή ελάτη									
2	<i>Abies nordmanniana</i>	Έλατο Καυκάσου									
3	<i>Acacia dealbata</i>	Ακακία αισχηνητή (Μιμόζα Νικαίας)									
4	<i>Acacia farnesiana</i>	Ακακία φαρνεζιανή									
5	<i>Acacia floribunda</i>	Ακακία πολυσανθής									
6	<i>Acacia saligna</i>	Ακακία κυανόφυλλη									
7	<i>Acer spp.</i>	Σφένδαμος									
8	<i>Aesculus hippocastanum</i>	Ιπποκαστανιά									
9	<i>Albizia julibrissin</i>	Ακακία Κωνστ/κειως	40	3-3,50	14-16	48	3,5-4,00	16-18	70	4-4,50	
10	<i>Albizia lophantha</i>	Ακακία λοφανθής									
11	<i>Bauhinia spp.</i>	Μποχίνια									
12	<i>Brachychiton spp.</i>	Βραχυχίτων									
13	<i>Caesalpinia gilliesii</i>	Ποίγκανη									
14	<i>Casuarina spp.</i>	Καζουαρίνα									
15	<i>Catalpa bignonioides</i>	Κατάλιπα									
16	<i>Cedrus atlantica f. glauca</i>	Κέδρος	35	2,50-2,75	14-16	48	2,75-3				
17	<i>Cedrus deodara</i>	Κέδρος	35	2,50-2,75	14-16	48	2,75-3				
18	<i>Cedrus libani</i>	Κέδρος Λιβάνου	35	2,50-2,75	14-16	48	2,75-3				
19	<i>Celtis australis</i>	Κελτίς (Μελικοκιά)									
20	<i>Ceratonia siliqua</i>	Χαρουπιά									
21	<i>Cercis siliquastrum</i>	Κερκίς (Κουτσουτιά)									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ7			Κατηγορία Δ8			Κατηγορία Δ9		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
22	<i>Citrus aurantium</i>	Νερατζιά									
23	<i>Citrus limon</i>	Λεμονιά									
24	<i>Cornus mas</i>	Κρασιά									
25	<i>Cupressus arizonica</i>	Κυπαρίσσι Αριζόνικα									
26	<i>Cupressus macrocarpa</i>	Κυπαρίσσι μακρόκαρπο									
27	<i>Cupressus sempervirens f. horizontalis</i>	Κυπαρίσσι πλαγιόκλαδο									
28	<i>Cupressus sempervirens f. sempervirens</i>	Κυπαρίσσι ορθόκλαδο									
29	<i>Cupressus parisiensis f. leylandii</i>	Κυπρεσοκυπάρισσος Leyland									
30	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	Ελαιάγνος									
31	<i>Eucalyptus spp.</i>	Ευκάλυπτος									
32	<i>Ficus australis</i>	Φίκος Αυστραλίας									
33	<i>Ficus carica</i>	Συκά									
34	<i>Ficus nitida</i>	Φίκος μικρόφυλλος									
35	<i>Fraxinus ornus</i>	Μελιό									
36	<i>Gleditsia triacanthos</i>	Γλεδίσχια									
37	<i>Grevillea robusta</i>	Γρεβιλλέα									
38	<i>Hibiscus syriacus</i>	Ιβίσκος συριακός									
39	<i>Jacaranta mimosae folia</i>	Γιακαράντα									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ7			Κατηγορία Δ8			Κατηγορία Δ9		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
40	<i>Juniperus oxycedrus</i>	Αρκευθος οξύκεδρος									
41	<i>Juniperus phoenicea</i>	Αρκευθος φοινικική									
42	<i>Koeleruteria paniculata</i>	Κοιλερουτέρια									
43	<i>Lagerstroemia indica</i>	Λαγκεροστρέμια									
44	<i>Laurus nobilis</i>	Δάφνη Απόλλωνα									
45	<i>Magnolia grandiflora</i>	Μαγνόλια μεγανθής	24	2,00-2,50		35	3,00-3,50		48	3,50-4,00	
46	<i>Melia azedarach</i>	Ψευδομελιά									
47	<i>Morus spp.</i>	Μουριά									
48	<i>Nerium oleander</i>	Πικροδάφνη									
49	<i>Olea europaea</i>	Ελιά									
50	<i>Parkinsonia aculeata</i>	Παρκινσονία									
51	<i>Paulownia tomentosa</i>	Παυλόβνια									
52	<i>Phoenix spp.</i>	Φοίνικας	50	2,00-2,50		70	2,50-3,00		100	3,00-3,50	
53	<i>Pinus halepensis</i>	Πεύκη χαλέπιος									
54	<i>Pinus maritima</i>	Πεύκη παράλιος									
55	<i>Pinus pinea</i>	Πεύκη (Κουκουναριά)									
56	<i>Platanus orientalis</i>	Πλάτανος	35	2,50-3,00	20-25						
57	<i>Populus alba</i>	Λεύκα αργυρόφυλλη									
58	<i>Populus nigra 'Italica'</i>	Λεύκα καρββάκι									

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατηγορίες δένδρων >			Κατηγορία Δ7			Κατηγορία Δ8			Κατηγορία Δ9		
α/α	ΛΑΤΙΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ	ΟΝΟΜΑ	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm	ΜΠΑΛΑ ΧΩΜΑΤΟΣ lt	ΥΨΟΣ m	ΠΕΡΙΜΕΤΡΟΣ ΚΟΡΜΟΥ cm
59	<i>Prunus cerasifera 'Pissardi'</i>	Προύμνη									
60	<i>Punica granatum</i>	Ροδιά									
61	<i>Quercus ilex</i>	Αριά									
62	<i>Quercus spp.</i>	Δρύς									
63	<i>Robinia pseudoacacia</i>	Ψευδακακία									
64	<i>Salix alba</i>	Ιτιά λευκή									
65	<i>Salix babylonica</i>	Ιτιά κλαίουσα									
66	<i>Schinus molle</i>	Ψευδοσπιτεριά (Σχίνος μόλλειος)									
67	<i>Sophora japonica</i>	Σοφόρα									
68	<i>Tamarix parviflora</i>	Αλμυρίκι									
69	<i>Tilia platyphyllos</i>	Φιλύρα (τίλιο)									
70	<i>Ulmus campestris</i>	Φτελιά									
71	<i>Washingtonia spp.</i>	Ουασιγκτόνια	50	1,75-2,00		70	2,00-2,50		100	2,50-3,00	

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Άνοιγμα λάκκων

Όπως ορίζεται στην ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), κατά το άνοιγμα του λάκκου στον οποίο θα συντελεστεί η φύτευση, η επιφανειακή στρώση χώματος πάχους μέχρι 30 cm (ενεργό χώμα) πρέπει να αποτίθεται χωριστά και συγχρόνως να συγκεντρώνονται οι πέτρες και τα ακατάλληλα υλικά προς απομάκρυνση. Οι παρειές του λάκκου πρέπει να διαμορφώνονται με ελαφρά κλίση προς το εσωτερικό του, ο δε πυθμένας του να είναι επίπεδος. Το εδαφικό υλικό στον πυθμένα συνιστάται ν' αναμοχλεύεται σε βάθος 5-10 cm.

Όταν για το άνοιγμα του λάκκου φύτευσης χρησιμοποιείται τρυπάνι (αρίδα), προκύπτουν συνήθως λεία τοιχώματα, τα οποία εν συνεχεία πρέπει να αναμοχλευτούν για να αποκτήσουν τραχειά επιφάνεια που επιτρέπει στις ρίζες των φυτών να εισχωρούν ευκολότερα στο έδαφος. Οι λάκκοι συνιστάται να τυποποιούνται ως προς τις διαστάσεις τους, σύμφωνα και με τα άρθρα των Ενιαίων Τιμολογίων Έργων Πρασίνου ΝΕΤ ΠΡΣ του Κανονισμού Περιγραφικών Τιμολογίων Εργασιών για δημόσιες συμβάσεις έργων (ΦΕΚ Β' 1746/2017), ως εξής: Διαστάσεων 20 x 20 cm και βάθους 30 cm, Διαστάσεων 30 x 30 x 30 cm, Διαστάσεων 50 x 50 x 50 cm, Διαστάσεων 70 x 70 x 70 cm, Διαστάσεων 100 x 100 x 100 cm, Διαστάσεων 120 x 120 x 120 cm, Λάκκοι διαστάσεων μεγαλύτερων των 120 cm.

Η επιλογή των διαστάσεων του λάκκου κάθε φυτού γίνεται σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια: α) Πρέπει να είναι τουλάχιστον 70% μεγαλύτερες από τη διάμετρο της μπάλας χώματος ή του φυτοδοχείου σε γαιώδη εδάφη και μέχρι 100% στα βραχώδη εδάφη, β) για φύτευση γυμνόριζων φυτών σε γαιώδη και γαιώδη - ημιβραχώδη εδάφη, ο λάκκος φύτευσης πρέπει να μπορεί να χωρέσει το πλήρες άνοιγμα των ριζών, ώστε να απλώνονται χωρίς να κόβονται, να λυγίζουν ή να στριμώχνονται, γ) σε περίπτωση φύτευσης μεγάλων φυτών με βάρος μεγαλύτερο των 250 kg, ο λάκκος πρέπει να έχει διάμετρο τουλάχιστον διπλάσια από τη μπάλα και το βάθος του να είναι ίσο με το ύψος της μπάλας, ώστε να μείνει αδιατάρακτο (χωρίς βύθιση) το χώμα του πυθμένα, δ) για φύτευση φυτών σε μπορντούρα, αντί λάκκων πρέπει να ανοιχτεί αυλακιά πλάτους 20 cm και βάθους 30 cm.

Κατά την πλήρωση του λάκκου, γίνεται συμπληρωματική διαλογή ανεπιθύμητων υλικών (πέτρες, ξύλα κ.λπ.) και ψιλοχωματισμός, ώστε να μην υπάρχουν βώλοι, που μπορεί να δημιουργήσουν κενά ή να προκαλέσουν τραυματισμούς στις ρίζες.

Προσωρινή σταθεροποίηση δένδρων και μεγάλων θάμνων

Με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022) καθορίστηκαν οι εργασίες για τις εργασίες προσωρινής σταθεροποίησης δένδρων ή/και μεγάλων θάμνων κατά τη φύτευση ή την μεταφύτευσή τους, με σκοπό: α) τη σταθερή αγκύρωση του ριζικού τους συστήματος ούτως, ώστε να μπορεί να αναπτυχθεί απρόσκοπτα έως ότου το φυτό εγκατασταθεί επιτυχώς, β) την υποστήριξη δενδρυλλίων, των οποίων ο κορμός δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς σε διάμετρο, ώστε να στηρίζει την κόμη τους, και γ) την προστασία των νεοφύτων από βανδαλισμούς, διερχομένους ή οχήματα, μηχανήματα κηποτεχνικών χειρισμών κ.λπ. Η

ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 δεν αφορά μόνιμα συστήματα σταθεροποίησης τμημάτων ή υποστήριξης εγκατεστημένων δένδρων ή αγκύρωσης φυτών σε φυτεμένα δώματα ή αντίστοιχες εγκαταστάσεις.

Η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 εφαρμόζεται στις ακόλουθες εργασίες: α) Σταθεροποίηση ή στήριξη δένδρων μέσω **πρόσδεσης σε πασσάλους**. Πρόκειται για έμπηξη ενός ή περισσοτέρων πασσάλων στο έδαφος και πρόσδεση του κορμού του φυτού επ' αυτών, β) Σταθεροποίηση μεγάλων φυτών **με επίτονα**, ήτοι πρόσδεση του φυτού με συρματόσχοινα, ιμάντες κ.ά. στο έδαφος ή άλλα σταθερά σημεία, γ) **Υπεδάφια αγκύρωση**, ήτοι σταθεροποίηση της ριζόμπαλας του φυτού με αγκύρωσή της σε ορισμένο επίπεδο κάτω από αυτήν. Ο Ανάδοχος πριν την έναρξη των εργασιών προσωρινής σταθεροποίησης μεγάλων φυτών, υποβάλλει στην αρμόδια αρχή προς έλεγχο και έγκριση **τεχνικό φάκελο** με τα χαρακτηριστικά των υλικών υποστήριξης των φυτών (πάσσαλοι, σχοινιά, συρματόσχοινα, γεωπλέγματα, κασάνιες κ.λπ.), που προτίθεται να χρησιμοποιήσει, σύμφωνα και με τη Φυτοτεχνική Μελέτη του Έργου (ΦΤΜΕ). Προϋπόθεση για την έναρξη των εργασιών είναι η έγκριση της τεχνικής πρότασης του Αναδόχου από την αρμόδια αρχή, σύμφωνα και με τις τυχόν παρατηρήσεις και διορθώσεις της (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Οι **ξύλινοι πάσσαλοι** στήριξης δένδρων είναι αποφλοιωμένοι ή πριστοί. Οι διαστάσεις τους κυμαίνονται από 1,5 έως 4 m ύψος και η διάμετρος τους από 4 έως 12 cm. Η επιλογή των διαστάσεων και του αριθμού των πασσάλων εξαρτάται από το είδος και το μέγεθος του φυτού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη ΦΤΜΕ. Οι **αποφλοιωμένοι πάσσαλοι** πρέπει να είναι από **ξύλο καστανιάς**, πελεκητοί στο κάτω άκρο, ευθυτενείς, απαλλαγμένοι από μυκητολογικές και εντομολογικές προσβολές και να έχουν περίπου ενιαία διάμετρο σε όλο το μήκος τους. Οι πριστοί πάσσαλοι πρέπει να είναι από **κατάλληλη ξυλεία** (π.χ. **πεύκης**), εμποτισμένοι εν θερμώ με κατάλληλα μυκητοκτόνα σκευάσματα, πελεκητοί στο κάτω άκρο τους, ευθυτενείς και με ενιαία διάμετρο σε όλο το μήκος τους. Το κάτω μέρος κάθε πασσάλου πρέπει να είναι **πισσαρισμένο** μέχρι ύψους κατ' ελάχιστον 50 cm, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη μελέτη (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

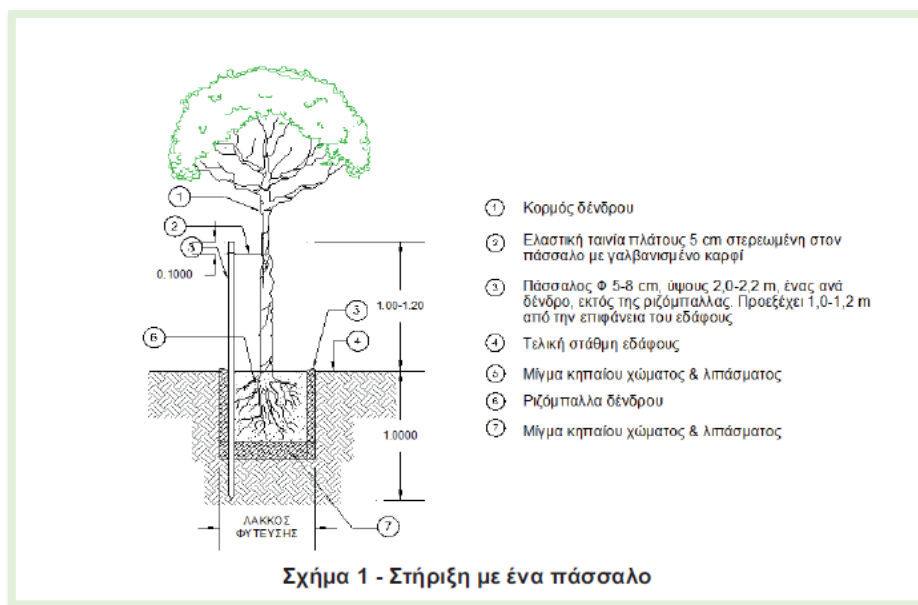
Τα **επίτονα** είναι σταθερές δομές που χρησιμοποιούνται για τη στήριξη του κορμού των φυτών, αποτελούμενα συνήθως από **συρματόσχοινα**, τα οποία πρέπει να είναι γαλβανισμένα, διαμέτρου 5-8 mm και να συνοδεύονται από γαλβανισμένους σφικτήρες, ώστε να μπορεί να δημιουργηθεί θηλιά στις άκρες τους, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στα συμβατικά τεύχη. Αν από τη μελέτη προβλέπονται διαφορετικού τύπου επίτονα (**σχοινιά ή ιμάντες**), πρέπει να αναφέρονται οι επιδόσεις τους σε ουσιώδη χαρακτηριστικά με βάση τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του έργου, ώστε να προσδιορίζεται το επίπεδο επιτελεστικότητας της όλης κατασκευής και των μερών της (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Τα **αγκύρια** είναι συνήθως μεταλλικά με επιφάνεια αντίστασης από 4.000-8.000 mm², αφού τανυστούν με φορτίο από 500-1.400 kg αντίστοιχα, σε αδιατάρακτες εδαφικές συνθήκες ή ισοδύναμα σύμφωνα με τα οριζόμενα στα συμβατικά Τεύχη. Οι **κασάνιες** πρέπει να είναι επίπεδης βάσης φέρουσας

ικανότητας 500-1.000 kg ή ισοδύναμα σύμφωνα με τα οριζόμενα στα συμβατικά Τεύχη. Το **οπλισμένο γεώπλεγμα** πρέπει να φέρει ενσωματωμένο μεταλλικό πλέγμα με πλαστική επικάλυψη και να έχει πάχος 6 mm ή ισοδύναμο σύμφωνα με τα οριζόμενα στα συμβατικά Τεύχη. Όσον αφορά τα **υλικά πρόσδεσης**, οι μεν **ελαστικοί σύνδεσμοι** πρέπει να είναι τύπου αγκράφας, πλάτους 2,5 cm ή ισοδυνάμου και τέτοιου μήκους, ώστε να επιτρέπεται στον κορμό του δέντρου να αυξηθεί φυσικά χωρίς κακώσεις, τα δε **σχοινιά** πρέπει να είναι τρίκλωνα από κάνναβη ή άλλο υλικό φυτικής προέλευσης, ενώ χρησιμοποιούνται και κορδόνια από PVC πράσινου χρώματος (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στη ΦΤΜΕ, όποτε κρίνεται απαραίτητη η σταθεροποίηση ή η στήριξη ενός φυτού για τη σωστή εγκατάστασή του (φύτευση ή μεταφύτευση), ακολουθείτε μία από τις ακόλουθες δύο (2) διαδικασίες: α) Για τη **φύτευση ή μεταφύτευση** φυτών εφαρμόζονται οι ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 και ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-08-00, αντίστοιχα, και β) για θέματα **προμήθειας και χειρισμού του φυτικού υλικού**, εφαρμόζεται η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-09-01-00.

Ειδικότερα, η **στήριξη με πασσάλους** συντελείται συνήθως με έναν, δύο ή τέσσερις πασσάλους, ενώ δεν αποκλείεται να χρησιμοποιηθούν και άλλες μέθοδοι, π.χ. με τρεις πασσάλους. Στη ΦΤΜΕ καθορίζεται η μέθοδος που θα εφαρμοστεί και τα υλικά που απαιτούνται για αυτήν. Στην **στήριξη με έναν πάσσαλο**, τούτος τοποθετείται στο έδαφος σε βάθος 0,50 cm κατ' ελάχιστον εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στη μελέτη αναλόγως του είδους και του μεγέθους του φυτού, μετά τη διάνοιξη του λάκκου υποδοχής του φυτού και πριν από τη φύτευση ή μεταφύτευση, ώστε να εξασφαλίζεται η κατακόρυφη τοποθέτησή του. Η έμπηξη του πασσάλου πρέπει να γίνεται εκτός της περιοχής της ριζόμπαλας του φυτού και στην προσήνεμη, για να αποφευχθούν εκδορές στον φλοιό του. Η πρόσδεση του πασσάλου στο φυτό πραγματοποιείται μετά το πρώτο πότισμα με ελαστικό σύνδεσμο τύπου αγκράφας ή με σχοινί. Ο ελαστικός σύνδεσμος προσδένεται στον πάσσαλο με διάταξη «8» και στερεώνεται σε αυτόν με γαλβανισμένο καρφί (Σχήμα 1). Το σχοινί προσδένεται στον πάσσαλο σε σχήμα «8», ώστε να μην προκαλούνται τραυματισμοί στον κορμό του φυτού:

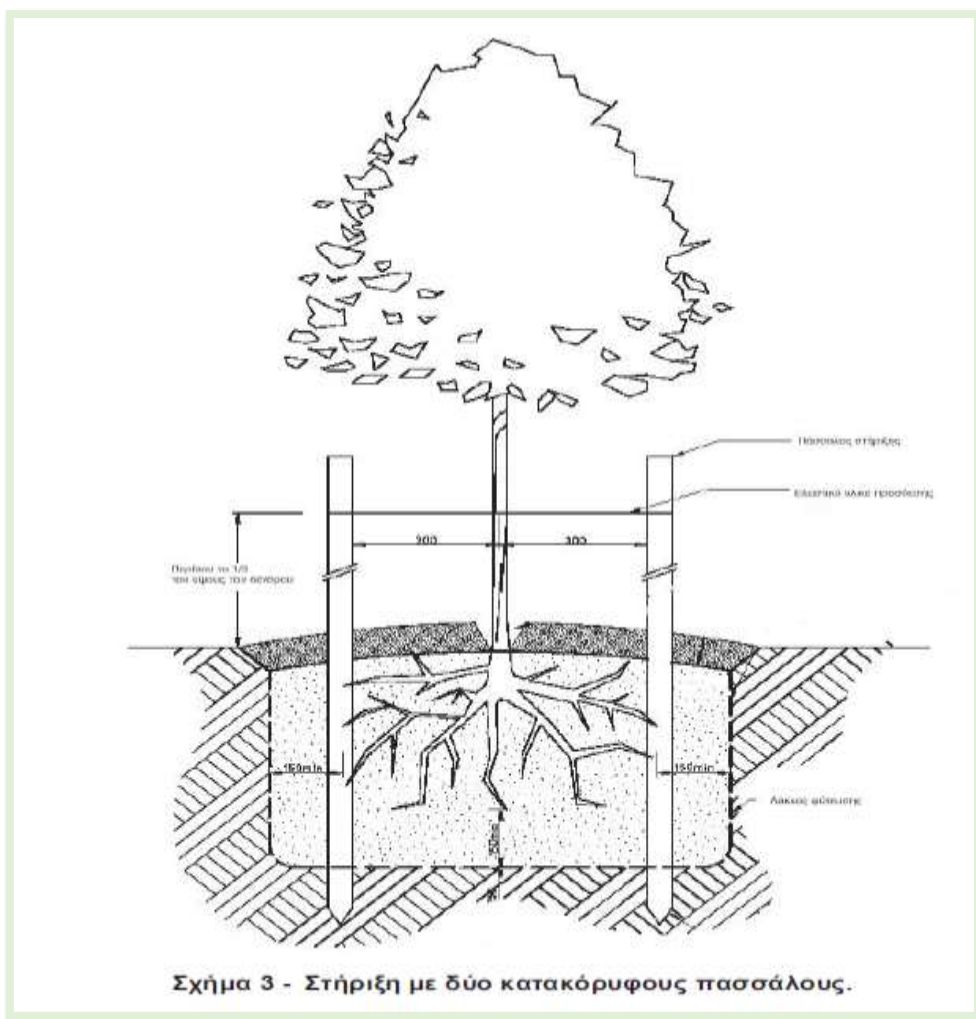

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατά τη **στήριξη με δύο πασσάλους** τούτοι τοποθετούνται κατακόρυφα στο τελείωμα της ριζόμπαλας του φυτού, ούτως ώστε το δέντρο να βρίσκεται μεταξύ τους. Αφού στερεωθούν οι πασσάλοι και μετά το πρώτο πότισμα, προσδένεται ο ελαστικός σύνδεσμος στους πασσάλους και στον κορμό σε διάταξη «ξ» (Σχήμα 3) ή χρησιμοποιούνται ιδιαίτεροι σύνδεσμοι μεταξύ του κάθε πασσάλου και του κορμού (Σχήμα 2). Το **ύψος πρόσδεσης** ποικίλει και εξαρτάται από είδος και το ύψος του φυτού. Για μεσαίου μεγέθους φυτά το ύψος πρόσδεσης ενδείκνυται σε ύψος 1,20-1,30 m, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στη μελέτη:

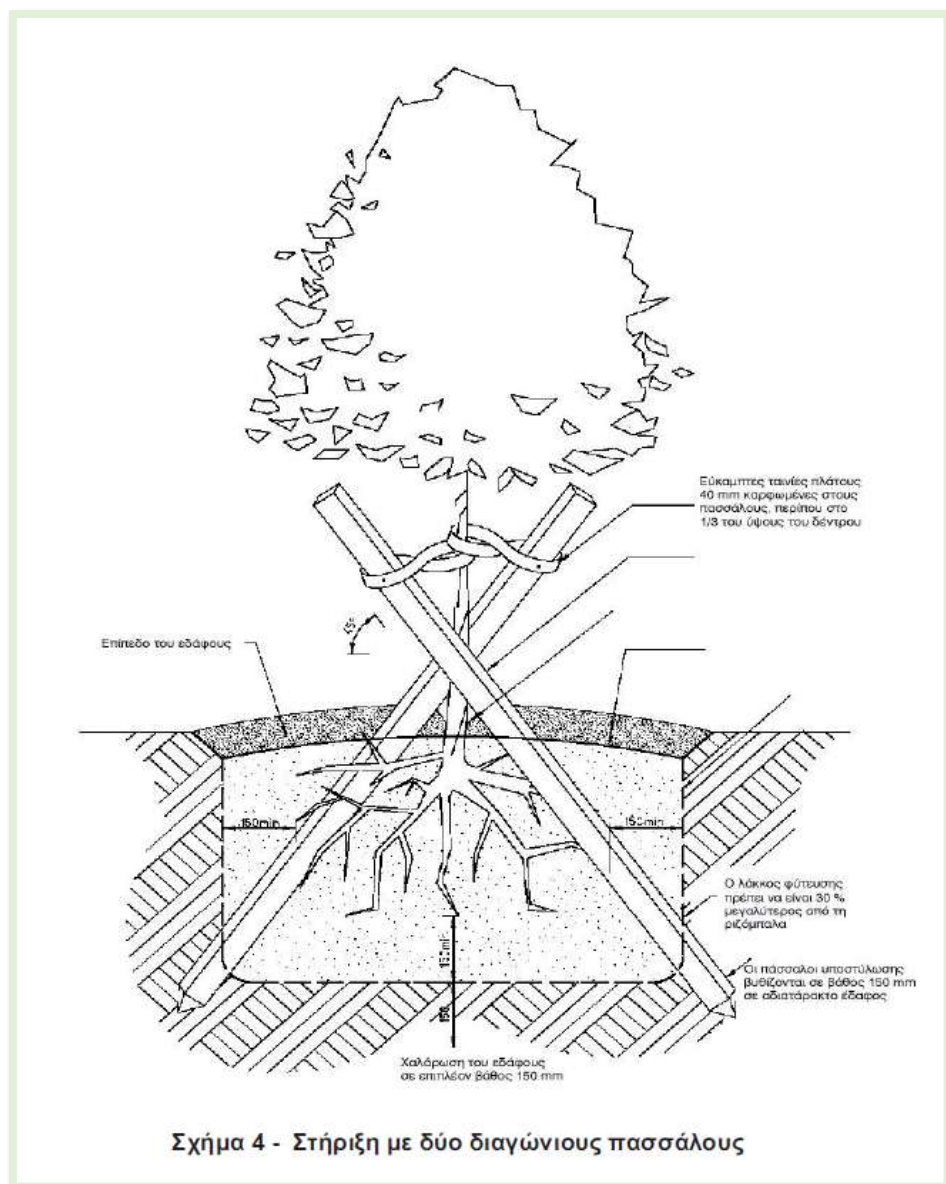

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

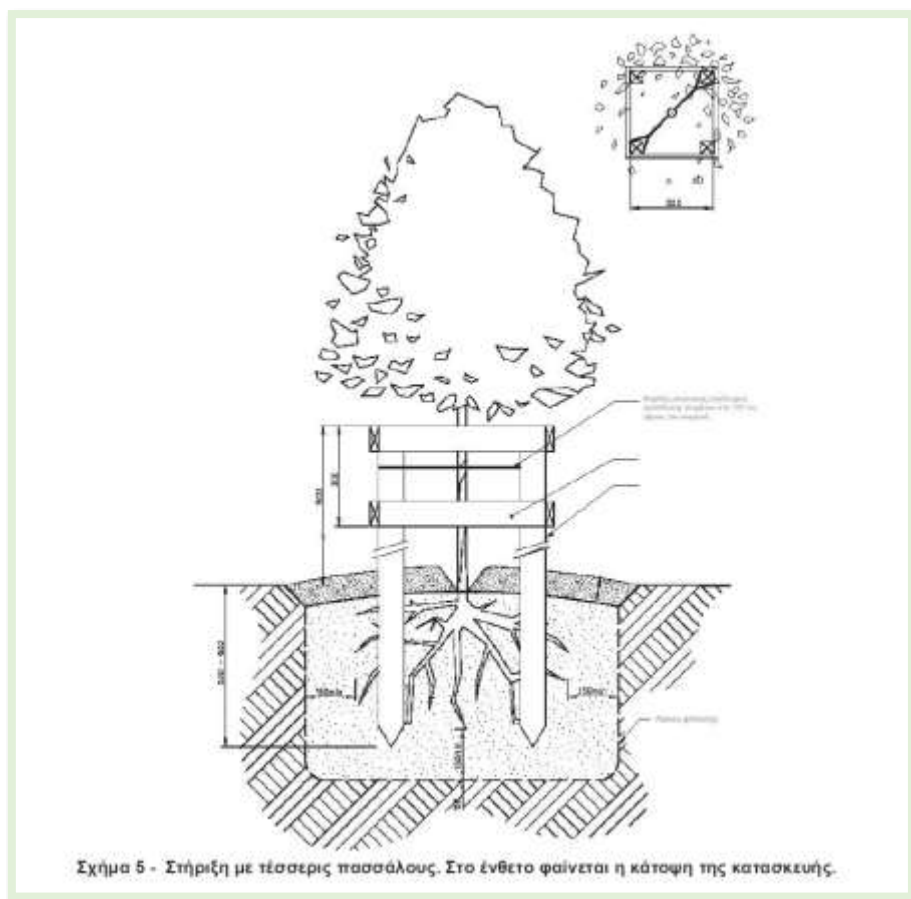
(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Σε περίπτωση στήριξης δένδρων με δύο διαγώνιους πασσάλους, οι πάσσαλοι τοποθετούνται διαγώνια ως προς τον κορμό του φυτού με προσοχή, ώστε οι μυτερές άκρες τους να βρίσκονται εκτός της ριζόμπαλας, στο τελείωμά της και να μην προκαλούνται τραυματισμοί στο ριζικό σύστημα. Μετά το πρώτο πότισμα προσδένονται με ελαστικό σύνδεσμο ή σχοινί και εκεί που διασταυρώνονται πρέπει να προσδένονται με τον ελαστικό σύνδεσμο σε διάταξη «8» (Σχήμα 4):

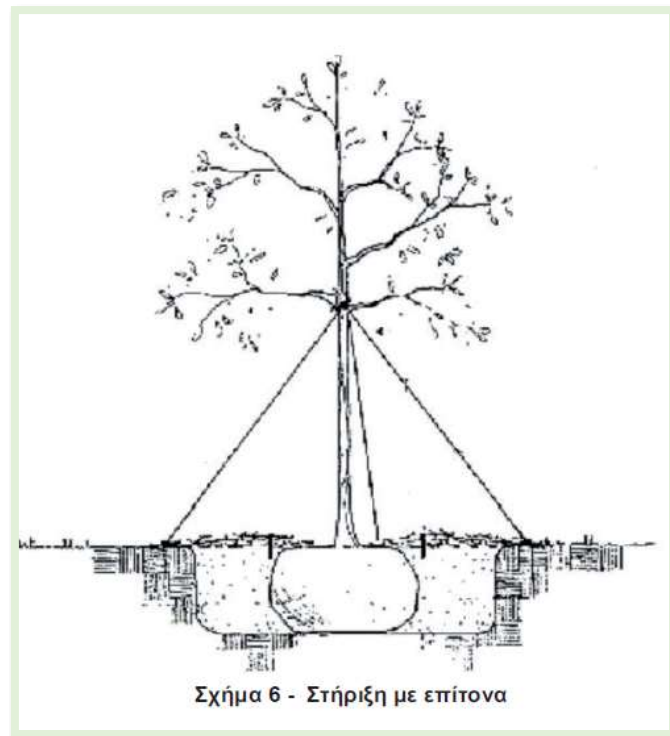
(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατά την **στήριξη με τέσσερις πασσάλους** σχηματίζεται στο έδαφος ένα τετραγώνο διαστάσεων 0,40x0,40 ή 0,50x0,50 m, του οποίου το κέντρο είναι η θέση του κορμού του ύψους 0,50-1,50 m, οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με σανίδες 75x25 mm. Κατόπιν τοποθετείται στην κορυφή διαγώνια ο ελαστικός δακτύλιος που συγκρατεί το δέντρο (Σχήμα 5). Το ύψος των πασσάλων ποικίλει και εξαρτάται από το είδος και το ύψος του φυτού. Η τοποθέτησή τους πρέπει να γίνεται πολύ προσεκτικά για να μην προκληθούν τραυματισμοί στο ριζικό σύστημα των φυτών:

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Κατά τη **στήριξη με επίτονα**, πακτώνονται στο έδαφος περιμετρικά του δένδρου τρεις πάσσαλοι μήκους 0,50-0,70 m ή τοποθετούνται αγκύρια σε διάταξη ισοπλεύρου τριγώνου, σε απόσταση 50 cm τουλάχιστον εξωτερικά της μπάλας χώματος του δέντρου. Οι πάσσαλοι και τα αγκύρια πρέπει να τοποθετούνται υπό τέτοια κλίση, ώστε τα επίτονα στήριξης να προσδένονται περίπου κάθετα επ' αυτών. Στη συνέχεια τοποθετείται ο ελαστικός δακτύλιος στον κορμό του δένδρου σε στάθμη που εξαρτάται από το συνολικό ύψος του δένδρου, έτσι ώστε τα επίτονα να σχηματίζουν γωνία 45 έως 60 με τον κορμό (Σχήμα 6). Η πρόσδεση των αντηρίδων ξεκινά από τον ελαστικό δακτύλιο και καταλήγει τους πασσάλους ή στα αγκύρια. Η τάνυση πρέπει να γίνεται σταδιακά ελέγχοντας συνεχώς την κατακορυφότητα του δένδρου:

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Στην περίπτωση της **υπεδάφιας στήριξης με χρήση γεωπλέγματος και συρματόσχοινου περίσφιξης**, αφού το δένδρο τοποθετηθεί κατακόρυφο στον λάκκο φύτευσης, τοποθετούνται πάνω στη ριζόμπαλα φύλλα οπλισμένου γεωπλέγματος σύμφωνα με το Σχήμα 7. Στις γωνίες που σχηματίζουν τα φύλλα του γεωπλέγματος, σε ίσες αποστάσεις και όσο το δυνατόν πιο κοντά στη βάση της ριζόμπαλας τοποθετούνται τρία (3) αγκύρια. Ακολουθεί η βύθιση τριών τουλάχιστον μεταλλικών πασσάλων κατεύθυνσης χειρωνακτικά ή με μηχανικά μέσα μέχρι να φτάσει η θηλιά των συρματόσχοινων ή ιμάντων πρόσδεσης στη βάση της ριζόμπαλας οπότε τα αγκύρια ασφαλίζονται (κλειδώνουν):

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

Η διαδικασία αυτή γίνεται με χρήση δυναμόμετρου προσαρμοσμένου στη θηλιά συγκράτησης των συρματόσχοινων ή ιμάντων. Η τάνυση των συρματόσχοινων ή ιμάντων γίνεται χειρωνακτικά ή με μηχανικά μέσα, αργά και σταθερά, μέχρι να δείξει το δυναμόμετρο ένδειξη 500 kg για δένδρα με διάμετρο κορμού 7-16 cm και ύψος $\leq 2,25$ m ή ένδειξη 1.400 kg για δένδρα με διάμετρο κορμού 16-30 cm και ύψος 2,25-5,50 m. Μετά την κατά τα ως άνω ασφάλιση των αγκυρίων τοποθετείται η καστάνια στο κέντρο ενός από τα φύλλα του γεωπλέγματος και το συρματόσχοινο τάνυσης περνάει διαδοχικά από τις τρεις θηλιές και συνδέεται στο καρούλι της καστάνιας. Η καστάνια περιστρέφεται με τον μοχλό τάνυσης μέχρι να τεντωθεί το συρματόσχοινο καλά. Το τμήμα του συρματόσχοινου που περισσεύει, αποκόπτεται. Και η **υπεδάφια στήριξη με χρήση συρματόσχοινου ή ιμάντα** πρόσδεσης ακολουθεί την ίδια φιλοσοφία με την προηγούμενη μέθοδο με τη διαφορά ότι απουσιάζει το γεώπλεγμα (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Για την αποδοχή των ως άνω εργασιών ως ολοκληρωμένων σύμφωνα με τους όρους της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), ελέγχονται τα ακόλουθα: α) Η σταθερότητα των πασσάλων που έχουν εμπεχθεί και η σωστή πρόσδεσή τους προς αποφυγή τραυματισμού του κορμού, β) η τάνυση των σχοινιών ή συρματόσχοινων ή των ιμάντων (κατά περίπτωση), γ) η εφαρμογή ελαστικών δακτυλίων και συνδέσμων αποφυγής τραυματισμού του κορμού, δ) η ορθή τοποθέτηση των πασσάλων ή συρματόσχοινων ή ιμάντων κ.λπ., σύμφωνα με την εν λόγω Προδιαγραφή, ε) η εφαρμογή των τεχνικών προδιαγραφών των υλικών και της μεθόδου εγκατάστασης σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στα συμβατικά Τεύχη, και στ) ο καθαρισμός των χώρων εκτέλεσης των εργασιών από τα πλεονάζοντα υλικά. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί μη συμμόρφωση προς τα καθοριζόμενα με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ο Ανάδοχος πρέπει να την υποκαθιστά σύμφωνα με τις οδηγίες της αρμόδιας αρχής με δικές του δαπάνες.

Οι εργασίες σταθεροποίησης - στήριξης των φυτών συνιστάται να επιμετρώνται ανά στηριζόμενο φυτό (τεμάχιο), αναλόγως του μεγέθους του φυτού και της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας: α) Στήριξη με έναν ή περισσότερους πασσάλους, β) στήριξη μεγάλων δένδρων με επίτονα, γ) υπόγεια στήριξη δένδρων με χρήση γεωπλέγματος και συρματόσχοινου ή ιμάντα περίσφυξης, στις δε ως άνω επιμετρούμενες εργασίες περιλαμβάνονται: α) Η διάθεση του απαιτούμενου προσωπικού, εξοπλισμού και μέσων για την εκτέλεσή τους, σύμφωνα με την ως άνω προδιαγραφή, η προμήθεια και μεταφορά επί τόπου των απαιτούμενων υλικών στήριξης και πρόσδεσης και των πάσης φύσεως μικροϋλικών στερέωσης, σύσφιξης, προστασίας κορμού κ.λπ. αναλόγως της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας σύμφωνα με την εν λόγω τεχνική προδιαγραφή, γ) ο καθαρισμός των χώρων εκτέλεσης των εργασιών και η συλλογή και απομάκρυνση των υλικών που προέκυψαν από τις εργασίες, και δ) ο έλεγχος καθ' όλη τη διάρκεια της εγκατάστασης και συντήρησης των φυτών αν προβλέπεται στη μελέτη, της σταθερότητας, της ορθής τοποθέτησης και πρόσδεσης των πασσάλων, της τάνυσης των συρματόσχοινων, ιμάντων, υλικών πρόσδεσης και η αποκατάσταση των τυχόν προβλημάτων στην υπέργεια ή υπόγεια στήριξη. Τα Ενιαία Τιμολόγια δεν καλύπτουν πλήρως τις εργασίες της εν λόγω Τεχνικής Προδιαγραφής, ο δε τρόπος επιμέτρησης πρέπει βα καθορίζεται κατά περίπτωση στα συμβατικά Τεύχη του έργου.

Μεταφορά και φύτευση

Σύμφωνα με την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), τα φυτά πρέπει να μεταφέρονται επί τόπου στις θέσεις φύτευσης την ίδια ημέρα που πρόκειται να φυτευτούν, σε μικρές ποσότητες, ιδίως όταν πρόκειται για πολλά διαφορετικά είδη ή για φύτευση περισσότερων διακριτών χώρων, ώστε να μην παραμείνουν για πολύ χρόνο εκτεθειμένα στον χώρο φύτευσης και να μην μείνουν υπόλοιπα για φύτευση την επομένη ημέρα. Τα φυτά πρέπει απαραίτητα να μεταφέρονται στις θέσεις φύτευσης με προσεκτικούς χειρισμούς και να βγαίνουν από το προστατευτικό μέσο (περιτυλίγματα ριζών, συσκευασία γυμνόριζων, πλαστικά σακίδια, γλάστρες κ.λπ.) ακριβώς πριν τη φύτευση.

Η **τελική επιλογή** των φυτών και η απόρριψη των ακατάλληλων γίνεται κατά την προετοιμασία των φυτών ή ακόμη και κατά τη φύτευση, προκειμένου να διαπιστωθεί αν κατά τους χειρισμούς που έχουν υποστεί μέχρι την παράδοσή τους έχουν υποστεί ζημιές (σπάσιμο μπάλας ή κλαδιών, εκδορές κορμού ή κλάδων, αφυδάτωση, παθολογικά συμπτώματα κ.λπ.) σε βαθμό που καθιστά την εγκατάσταση ή και την ανάπτυξή τους προβληματική. Ο έλεγχος αυτός πρέπει να γίνεται από τον γεωπόνο της αρμόδιας αρχής.

Η **προετοιμασία των φυτών για φύτευση** αφορά εργασίες, όπως κλάδεμα της κόμης, κλάδεμα ριζών, ριζοτομές κ.λπ., που γίνονται στη θέση φύτευσης, κατά τη φύτευση. Το **κλάδεμα εξισορρόπησης** των υπέργειων βλαστών προς το ριζικό σύστημα, ανάλογα με το είδος του φυτού, ώστε να μειωθεί η φυλλική επιφάνεια και συνεπώς και η διαπνοή, κατά τη μεταφύτευση δεν χρειάζεται αν τα προκομιζόμενα φυτά είναι καλής ποιότητας και κατάλληλα (είδος, μέγεθος) για τις συνθήκες της περιοχής φύτευσης. Αντίθετα, οι δομικές ατέλειες του φυτού πρέπει να διορθώνονται (αφαίρεση ανταγωνιστικών «οδηγών» βλαστών, κακά διακλαδισμένων ή διαμορφωμένων, σπασμένων ή πληγωμένων κ.λπ. κλάδων), ώστε το φυτό κατά την ανάπτυξή του, να αποκτήσει κανονικό, συμμετρικό και πιο συμπαγές σχήμα.

Όταν φυτεύονται **δένδρα**, είναι απαραίτητη και η υποστύλωσή τους, σύμφωνα με την προδιαγραφή ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-09-00 και τα προβλεπόμενα στην ΦΤΜΕ. Αν προβλέπεται από τη μελέτη προσθήκη βελτιωτικών ή λιπασμάτων²⁰ ή συμπληρωματικού χώματος, η ανάμιξή τους με το χώμα του λάκκου γίνεται πριν τη φύτευση και εκτός του λάκκου φύτευσης, σύμφωνα και με την αναλυτική παρουσίαση της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00).

Αν φυτεύονται **γυμνόριζα φυτά**, οι πολύ μακριές, χοντρές, σπασμένες ή πληγωμένες και γενικά οι μη υγιείς ρίζες, κλαδεύονται στον υγιή ιστό και ανανεώνονται οι υπόλοιπες τομές. Οι γυμνές ρίζες δεν πρέπει να μείνουν εκτεθειμένες στον ήλιο και στον αέρα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Το ριζικό σύστημα, βυθίζεται σε δοχείο που περιέχει λασπόνερο, ώστε να γίνει

²⁰ Σχετικά με λιπάνσεις φυτών μετά τη φύτευση, βλ. ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αναλυτικά στην ενότητα «Αστικά Εδάφη».

καλύτερη πρόσφυση των ριζών του με το έδαφος. Το φυτό τοποθετείται στο κέντρο του λάκκου, πάνω σε κώνο που έχει διαμορφωθεί στον πυθμένα του, σε κατακόρυφη θέση. Οι ρίζες του απλώνονται καλά και τακτοποιούνται στη φυσική τους θέση, χωρίς να λυγίζουν. Προστίθεται στη συνέχεια σταδιακά χώμα ή μίγμα χώματος με τα χέρια, προωθείται ανάμεσα στις ρίζες και συμπιέζεται κατά στρώματα με τα πόδια, από τα τοιχώματα του λάκκου προς το κέντρο.

Σε περίπτωση που φυτεύονται **φυτά με μπάλα χώματος**, κλαδεύονται όλες οι ρίζες που πιθανόν προεξέχουν από τη συσκευασία. Τα χρησιμοποιούμενα περιτυλίγματα (σύρματα, πλέγματα, σχοινιά, λινάτσες) αφαιρούνται ακριβώς πριν τη φύτευση. Αν τα περιτυλίγματα είναι από λινάτσα ή άλλα βιοδιασπώμενα υλικά, μπορούν να μην αφαιρεθούν και να λυθούν απλώς τα σύρματα από τον λαιμό του φυτού, ώστε να μην εμποδίζουν την μελλοντική ανάπτυξή του, εφόσον βέβαια είναι σίγουρο ότι η μπάλα του είναι συμπαγής και ανέπαφη. Κατά τη φύτευση η μπάλα χώματος πρέπει να βρίσκεται σε κατάσταση «ρόγου» (50%-70% της υδατοϊκανότητάς της). Το φυτό τοποθετείται κατακόρυφα στο κέντρο του λάκκου, προστίθεται χώμα ή μίγμα χώματος μέχρι τα $\frac{3}{4}$ του λάκκου και συμπιέζεται κατά στρώματα. Κατά τη συμπίεση του χώματος στον λάκκο, χρειάζεται προσοχή για να μην σπάσει η μπάλα. Συμπληρώνεται ο υπόλοιπος λάκκος με χώμα ή μίγμα χώματος.

Όταν φυτεύονται **φυτά σε φυτοδοχεία**, κατά την αφαίρεση των φυτοδοχείων δίνεται προσοχή, ώστε να μην υποστούν ζημιά η μπάλα χώματος ή το φυτό. Η επιφάνεια της μπάλας χώματος συνιστάται χαλαρώνεται. Αν οι ρίζες έχουν κατακόρυφη ανάπτυξη, δεν απαιτείται ορισμένη πρόσθετη επέμβαση. Αν υπάρχουν μπλεγμένες ρίζες στη βάση της μπάλας, αφαιρούνται ή αραιώνονται. Οι ρίζες που περιτυλίσσονται γύρω από τη μπάλα κόβονται με αρκετές κατακόρυφες τομές. Το φυτό τοποθετείται κατακόρυφα στο κέντρο του λάκκου, προστίθεται χώμα ή μίγμα χώματος μέχρι τα $\frac{3}{4}$ του λάκκου και συμπιέζεται κατά στρώματα. Κατά τη συμπίεση του χώματος στο λάκκο, χρειάζεται προσοχή για να μην σπάσει η μπάλα. Ο υπόλοιπος λάκκος συμπληρώνεται με χώμα ή μίγμα χώματος.

Η **φύτευση στα πρανή δρόμων** διακρίνεται σε: α) χαμηλή, β) ισόπεδη, και γ) υψηλή. Η επιφάνεια του λάκκου πρέπει να είναι 30 x 30 cm και το βάθος του 2-5 cm μεγαλύτερο από το μήκος του ριζικού συστήματος, ενώ σε περίπτωση χαμηλής φύτευσης είναι 10-15 cm βαθύτερος για τη δημιουργία του λάκκου συντήρησης. Στα πρανή δρόμων με κλίση 1:2 και άνω φυτεύονται συνήθως μικρά φυτά, που έχουν παραδοθεί γυμνόριζα ή σε μικρά φυτοδοχεία με διάμετρο μέχρι Φ16. Οι λάκκοι ανοίγονται με διάμετρο 20 cm και βάθος 30 cm και τα φυτά φυτεύονται όσο είναι δυνατόν προς το εσωτερικό του λάκκου. Φύτευση φυτών από φυτοδοχεία μεγαλύτερα από Φ16 γίνεται μόνον αν προβλέπεται στη ΦΤΜΕ, στην οποία πρέπει να αιτιολογείται η εν λόγω φύτευση.

Για **φύτευση κοντά σε τοίχους** (συνήθως φυτεύονται αναρριχώμενα ή μπορντούρες), ο λάκκος ή η αυλακιά φύτευσης ανοίγονται 20-25 cm μακριά από τον τοίχο. Ο πυθμένας του λάκκου ή της αυλακιάς γίνεται με κλίση προς την αντίθετη πλευρά του τοίχου και στα γυμνόριζα οι ρίζες απλώνονται προς την κατεύθυνση αυτή, ενώ στα φυτά με μπάλα χώματος η μπάλα φυτεύεται με κλίση προς τον τοίχο. Συνιστάται η τοποθέτηση πλευρικής, γραμμικής

αντιριζικής μεμβράνης, η οποία παρέχει προστασία τόσο στο ίδιο το ριζικό σύστημα όσο και στην επιφάνεια που περικλείει το φυτό.

Σε περίπτωση **φύτευσης στον πόδα βραχιδών πρανών**, προτιμάται η φύτευση ορθόκλαδων δένδρων για την απόκρυψη του πρανού από την πλευρά της οδού.

Τα **αναρριχώμενα φυτά** προτού φυτευτούν κλαδεύονται στα 2/3 του ύψους του κεντρικού και των πλαγίων βλαστών. Τα φυτά που στηρίζονται στους τοίχους με βεντούζες (πχ. *Macfadiena* syn. *Doxantha unguiscati* - Μπιγκόνια Ονυχωτή, *Parthenocissus* sp. - Σβάιτς κ.λπ.), πρέπει να κλαδεύονται βαθύτερα για να αρχίσουν από χαμηλά να ακουμπάνε στον τοίχο οι νέοι βλαστοί.

Η **φύτευση μπορντούρας** (πράσινου φράκτη θάμνων) μπορεί να γίνει και σε αυλάκια. Οι υπόλοιπες εργασίες φύτευσης είναι ίδιες με τις εργασίες φυτών σε φυτοδοχεία.

Εργασίες μετά τη φύτευση

Κατά την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αρχικά σχηματίζεται η λεκάνη άρδευσης, σε σχήμα δακτυλίου, με εξωτερική διάμετρο τουλάχιστον 20% μεγαλύτερη από τις διαστάσεις του λάκκου φύτευσης και βάθος τόσο, ώστε η χωρητικότητά της να είναι διπλάσια της προβλεπόμενης δόσης άρδευσης. Στη συνέχεια διαστρώνονται τυχόν πλεονάζοντα χώματα, καθαρίζεται ο χώρος φύτευσης και απομακρύνονται τα διάφορα σκουπίδια (πέτρες, υλικά συσκευασίας, φυτοδοχεία, ξερά κλαδιά, σύρματα κ.λπ.) στις προβλεπόμενες στα συμβατικά Τεύχη θέσεις απόρριψης. Ο **καθαρισμός των χώρων φύτευσης** και ο τρόπος διαχείρισης των αποβλήτων αναφέρονται στην Προδιαγραφή ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-07-00.

Όσον αφορά στη **λίπανση** των φυτών που φυτεύονται, εφαρμόζονται όσα αναλυτικά προβλέπονται στην ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00²¹. Κατά κανόνα, δεν συνιστάται η προσθήκη λιπάσματος κατά τη φύτευση²² παρά μόνο σε πολύ φτωχά εδάφη, που έχουν επισημανθεί μετά από εδαφολογική εξέταση κατά την εκπόνηση της ΜΦΤΕ. Σε περίπτωση εφαρμογής λίπανσης, η προβλεπόμενη από τη μελέτη του έργου ποσότητα και είδος λιπάσματος σκορπίζεται στην επιφάνεια του λάκκου και ενσωματώνεται με ελαφρό σκάλισμα. Αμέσως μετά τις παραπάνω εργασίες γίνεται η πρώτη άρδευση, οπωσδήποτε με παροχές (λάστιχο) μέχρι να γεμίσει η λεκάνη, για να «καθίσει» το χώμα, να κλείσουν τυχόν κενά, να εξασφαλιστεί ο επιθυμητός βαθμός συμπύκνωσης του χώματος ή του μίγματος χώματος και η καλύτερη συνάφειά του με τις ρίζες ή την μπάλα του φυτού. Σχετικά με τα χρησιμοποιούμενα **σκευάσματα φυτοπροστασίας** μετά τη φύτευση εφαρμόζεται η ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-05-00.

²¹ Σχετικά με λίπανσεις φυτών μετά τη φύτευση, βλ. ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αναλυτικά στην ενότητα «Αστικά Εδάφη».

²² Σχετικά βλ. ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-06-03-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), αναλυτικά στην ενότητα «Αστικά Εδάφη».

Υποχρεωτική συντήρηση

Τα φυτά για να εγκατασταθούν κανονικά και να προσαρμοστούν στις νέες θέσεις, χρειάζονται αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, μετά από το οποίο θα φανεί και ο βαθμός επιτυχίας της εγκατάστασής τους. Για τον λόγο αυτό, στις μελέτες εγκατάστασης πρέπει να προβλέπεται υποχρεωτικά διάστημα συντήρησης τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και χρόνος εγγύησης 2 μηνών, που προτείνεται να είναι μέσα στη χειμερινή περίοδο. Για να εξασφαλιστούν οι καλύτερες συνθήκες ανάπτυξης των φυτών, κατά τον χρόνο υποχρεωτικής συντήρησης και εγγύησης απαιτούνται οι ακόλουθες εργασίες: α) Άρδευση, έλεγχος των ζιζανίων, σχηματισμός λεκάνης, έλεγχος των ασθενειών και των εντόμων, καθαριότητα, έλεγχος των πασσάλων και της πρόσδεσης, κλάδεμα ή κούρεμα, λίπανση και κάθε άλλη έκτακτη αλλά απαραίτητη καλλιεργητική εργασία, για να εξασφαλιστεί η καλή και υγιής εγκατάσταση και ανάπτυξη των φυτών, β) η συχνότητα και ο χρόνος εκτέλεσης των περισσότερων προαναφερόμενων εργασιών, εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε έργου και καθορίζεται στη ΦΤΜΕ. Οι εργασίες αυτές, αφανείς οι περισσότερες, παρακολουθούνται από την αρμόδια αρχή και καταχωρούνται στο ημερολόγιο του έργου, γ) επίσης οφείλεται να συντάσσεται από τον Ανάδοχο μηνιαία έκθεση για την κατάσταση και ανάπτυξη των φυτών (ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022).

Κριτήρια αποδοχής φυτεύσεων

Κατά την ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΥΑ 367126/22.11.2022, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022), για να γίνουν αποδεκτές οι φυτεύσεις πρέπει να καλύπτονται στο σύνολό τους οι ακόλουθες απαιτήσεις: α) Τα φυτά να έχουν φυτευτεί στις προβλεπόμενες θέσεις, β) το μέγεθος των φυτών να είναι σε συμφωνία με τις προδιαγραφές των φυτών της φυτοτεχνικής μελέτης, γ) τα φυτά να εμφανίζουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: i) να είναι καλά σχηματισμένα, όρθια και φυτεμένα, έτσι ώστε το ίχνος που φαίνεται στον λαιμό τους να βρίσκεται στη στάθμη του εδάφους και να μην υπάρχουν εκτεθειμένες ρίζες, ii) να εμφανίζουν νέα αναπτυγμένη βλάστηση, iii) η απώλεια παλαιών φύλλων να είναι μικρότερη από το 20% του συνολικού φυλλώματος, iv) η απώλεια νέας βλάστησης να είναι μικρότερη από το 20% της συνολικής νέας βλάστησης, κατανεμημένη ομοιόμορφα σε όλο το φυτό, v) να εμφανίζουν λιγότερο από 5% τοπική νέκρωση επιμέρους βλαστών, vi) να μην εμφανίζουν ασθένειες ή εντομολογικές προσβολές, δ) οι χώροι φύτευσης να είναι απαλλαγμένοι από ζιζάνια και σκουπίδια, ε) οι λεκάνες άρδευσης να είναι καλά διαμορφωμένες, στ) η πασσάλωση των δέντρων να είναι όπως προβλέπεται στη φυτοτεχνική μελέτη. Επισημαίνεται ότι αν τα φυτά δεν είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην οικεία μελέτη φυτοπροστασίας, εναπόκειται στην απόλυτη κρίση της αρμόδιας αρχής να δώσει εντολή για την απομάκρυνσή τους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της μελέτης.

Επιμέτρηση εργασιών

Σύμφωνα με όσα ορίζονται στην ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00 (ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022):

α) Οι **εργασίες φύτευσης** επιμετρώνται ανά τεμάχιο, ανεξάρτητα από το φυτικό είδος, με βάση το μέγεθος της μπάλας χώματος, με την οποία παραδίδεται το φυτό. Στις ως άνω επιμετρούμενες μονάδες εργασιών περιλαμβάνονται: i) Η διάθεση του απαιτούμενου προσωπικού, μέσων και αναλωσίμων για την εκτέλεση των εργασιών σύμφωνα με τους όρους της ως άνω ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ii) Η σωστή τοποθέτηση του φυτού στον λάκκο μέχρι τον λαιμό της ρίζας, iii) Το γέμισμα του λάκκου μέχρι την επιφάνεια του εδάφους, iv) Το πάτημα του χώματος μέσα στον λάκκο φύτευσης, v) Η λίπανση (περιλαμβάνεται και το λίπασμα), vi) Ο σχηματισμός της λεκάνης άρδευσης, vii) Η αρχική άρδευση του φυτού (περιλαμβάνεται και το νερό), viii) Η αρχική φυτοπροστασία μετά τη φύτευση, όταν απαιτείται (περιλαμβάνεται και το σκεύασμα), ix) Η συλλογή και απομάκρυνση των απορριμμάτων που προκύπτουν από τη φύτευση (πέτρες, σακούλες, δοχεία κ.λπ.), x) Η πραγματοποίηση των απαιτούμενων ελέγχων σύμφωνα με την παρούσα καθώς και η λήψη διορθωτικών μέτρων (εργασία και υλικά) εάν διαπιστωθούν μη συμμορφώσεις. Στα **Ενιαία Τιμολόγια Έργων Πρασίνου** ΝΕΤ-ΠΡΣ (Κανονισμός Περιγραφικών Τιμολογίων Εργασιών για δημόσιες συμβάσεις έργων, ΦΕΚ Β' 1746/19.5.2017), οι εργασίες φυτεύσεων κατατάσσονται ως εξής:

E9	Φύτευση φυτών
E9.3	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 0,40 - 1,50 lt
E9.4	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 2,00 - 4,00 lt
E9.5	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 4,50 - 12,00 lt
E9.6	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 12,50 - 22,00 lt
E9.7	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 23 - 40 lt
E9.8	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 41 lt - 80 lt
E9.9	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 81 lt - 150 lt
E9.10	Φύτευση φυτών με μπάλα χώματος όγκου 151 lt - 300 lt

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

β) Οι **εργασίες διάνοιξης λάκκων φύτευσης** επιμετρώνται ανά τεμάχιο, αναλόγως των διαστάσεων, των χαρακτηριστικών του εδάφους και των χρησιμοποιούμενων μέσων τα οποία εξαρτώνται από τις επί τόπου συνθήκες και το είδος των φυτεύσεων. Στις εν λόγω επιμετρούμενες μονάδες εργασιών περιλαμβάνονται: i) Η διάθεση του απαιτούμενου προσωπικού, εξοπλισμού, μέσων και αναλωσίμων για την εκτέλεση των εργασιών, σύμφωνα με τους όρους της ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ii) Η διαλογή των προϊόντων εκσκαφής και η φόρτωση και μεταφορά των υπολειμμάτων ριζών και των αχρήστων βραχωδών υλικών προς οριστική απόθεση σε οποιαδήποτε απόσταση, στις προβλεπόμενες από τα συμβατικά Τεύχη θέσεις. Στα **Ενιαία Τιμολόγια Έργων Πρασίνου** ΝΕΤ-ΠΡΣ (Κανονισμός Περιγραφικών Τιμολογίων Εργασιών για δημόσιες συμβάσεις έργων, ΦΕΚ Β' 1746/19.5.2017), οι εργασίες διάνοιξης λάκκων κατατάσσονται ως εξής:

E1	Ανοιγμα λάκκων σε χαλαρά εδάφη με εργαλεία χειρός
E1.1	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,30 x 0,30 x 0,30 m
E1.2	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 x 0,50 x 0,50 m
E2	Ανοιγμα λάκκων σε εδάφη γαιώδη - ημιβραχώδη με εργαλεία χειρός
E2.1	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,30 x 0,30 x 0,30 m
E2.2	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 x 0,50 x 0,50 m
E3	Ανοιγμα λάκκων με χρήση κοχλιοφόρου συσκευής
E3.1	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,20 x 0,20 x 0,30 m
E3.2	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,30 x 0,30 x 0,30 m
E3.3	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,20 x 0,20 x 0,50 m
E4	Ανοιγμα λάκκων με χρήση εκσκαπτικού μηχανήματος
E4.1	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 x 0,50 x 0,50 m
E4.2	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,70 x 0,70 x 0,70 m
E4.3	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 1,00 x 1,00 x 1,00 m
E4.4	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 1,20 x 1,20 x 1,20 m
E5	Ανοιγμα λάκκων με χρήση αεροσυμπιεστή
E5.1	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 x 0,50 x 0,50 m
E5.2	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,70 x 0,70 x 0,70 m
E5.3	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 1,00 x 1,00 x 1,00 m
E6	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 0,50 x 0,50 x 0,50 m στο πεζοδρόμιο
E7	Ανοιγμα λάκκων διαστάσεων 1,00x1,00x1,00 m σε έδαφος βραχώδες με χρήση εκρηκτικών
E8	Ανοιγμα αυλάκωσης για φύτευση μπουρντούρας με εργαλεία χειρός

(ΕΛΟΤ ΤΠ 1501-10-05-01-00, ΦΕΚ Β' 6366/15.12.2022)

γ) Οι υποστυλώσεις των δέντρων και η προσθήκη φυτικής γης, κηπευτικού χώματος ή βελτιωτικών εδάφους, εφόσον προβλέπονται, καθώς και η συντήρηση των φυτών μέχρι την παραλαβή του έργου επιμετρώνται ιδιαίτερα σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΦΤΜΕ και στα συμβατικά Τεύχη.

Σχετικά με τα κριτήρια υπολογισμού της **αξίας δασών, δασικών εκτάσεων και χώρων πρασίνου** (πάρκων, αλσών κ.ά.), επί των οποίων εφαρμόζεται η Δασική νομοθεσία, βλ. και άρθρο 6 ν. 998/1979.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

(Α) Υπόδειγμα αίτησης εγγραφής στο Φυτοϋγειονομικό Μητρώο και χορήγησης Φυτοϋγειονομικού Διαβατηρίου²³:

²³

<https://www.pvaigaiou.gov.gr/%CF%86%CF%85%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CF%87%CE%BF%CF%82/>

ΑΙΤΗΣΗ

Εγγραφής των παραγωγών, εξαγωγέων, εισαγωγέων, φυτών και φυτικών προϊόντων ή ενώσεων αυτών στο Μητρώο και τη χορήγηση ~~Φυτοϋγειονομικού~~ Διαβατηρίου (άρθρο 13 του ΠΔ 365/2002 σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 92/90/ΕΟΚ και 93/50/ΕΟΚ).

ΠΡΟΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Δ/ΝΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ

I	Εγγραφής	☐	Αριθμ. Πρωτ.:
II	Συμπληρωματική ή τροποποιήσεων	☐	Αριθμ. Πρωτ.:

A	ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	1) Α.Μ.: 2) Α.Μ.: 3) Α.Μ.:
A 1		A.Φ.Μ.:
A 2	Έδρα ή κατοικία Επιχείρησης:	
A 3	Υπεύθυνος φυτοϋγειονομικών θεμάτων. Ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο:..... Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:..... Διεύθυνση κατοικίας:..... Τηλ.: E – Mail: Fax:	
A 4	Περιγραφή των δραστηριοτήτων της επιχείρησης: α) β) γ) δ)	

B	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ		
B 1	Περιγραφή δραστηριοτήτων εγκατάστασης I: α) β) γ) δ)		
B 1.1	Ταχυδρομική Δ/ση:		
B 1.2	Τηλ.:	E – Mail:	Fax:
B 2	Περιγραφή δραστηριοτήτων εγκατάστασης II: α) β) γ) δ)		
B 2.1	Ταχυδρομική Δ/ση:		
B 2.2	Τηλ.:	E – Mail:	Fax:
B3	Περιγραφή εγκατάστασης III: α) β) γ) δ)		
B 3.1	Ταχυδρομική Δ/ση:		
B 3.2	Τηλ.:	E – Mail:	Fax:
Γ	Δηλώνω υπεύθυνα τον Αριθμό ή τους Αριθμούς που θα κάνω χρήση στο Φυτογυγιονομικό Διαβατήριο:		
Δ	(1). Ημερομηνία: Ο(Η) αιτών(ούσα) Ονοματεπώνυμο-υπογραφή-σφραγίδα (Ο νόμιμος εκπρόσωπος με την ιδιότητά του)		(2). Ημερομηνία: Ονοματεπώνυμο και υπογραφή του αρμόδιου υπαλλήλου που πραγματοποίησε τον έλεγχο της ΑΙΤΗΣΗΣ

(Β) Υπόδειγμα αίτησης γνωστοποίησης εισαγωγής φυτικού φορτίου²⁴:

ΑΙΤΗΣΗ	
ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΦΥΤΟΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	ΠΡΟΣ : Δ/ΝΣΗ ΑΓΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΛΕΣΒΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΤΕΛΩΝΙΣΤΗ:	Παρακαλώ όπως προβείτε στον έλεγχο των υπό τα κάτωθι στοιχεία εισαγόμενων γεωργικών προϊόντων για την έκδοση των προβλεπόμενων Πιστοποιητικών : (Συμμόρφωσης για ναπά σπασοκρηπυτικά)
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ
ΟΔΟΣ / ΑΡΙΘ.:	ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ
ΠΟΛΗ :	ΜΙΚΤΟ ΒΑΡΟΣ
Τ.Κ.:	ΚΑΘΑΡΟ ΒΑΡΟΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ :	ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ:
FAX :	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	ΑΡΙΘ. ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ
..... ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ Χορήγησης φυτοϋγειονομικού διαβατηρίου εισαγωγέα	ΤΕΛΩΝΕΙΟ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΦΙΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΣΑΦΗΝΗΣ
	Ο/Η ΑΙΤ.
	(υπογραφή)

(Γ) Υπόδειγμα αίτησης γνωστοποίησης εξαγωγής φυτικού φορτίου²⁵:

ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΠΟΙΟΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΞΑΓΟΜΕΝΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ	ΠΡΟΣ : Δ/ΝΣΗ ΑΓΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΛΕΣΒΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΤΕΛΩΝΙΣΤΗ:	Παρακαλώ όπως προβείτε στον έλεγχο των υπό τα κάτωθι στοιχεία εξαγόμενων προϊόντων για την έκδοση του σχετικού Πιστοποιητικού:
ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	A) Φυτοφυκτίας ή B) Προβλεπομένων ελέγχων
ΟΔΟΣ / ΑΡΙΘ.:	ΠΑΡΑΛΗΠΤΗΣ
ΠΟΛΗ : Τ.Κ.:	ΕΙΔΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : FAX :	ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ
ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:	ΜΙΚΤΟ ΒΑΡΟΣ ΚΑΘΑΡΟ ΒΑΡΟΣ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗΣ	ΜΕΣΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ: ΛΙΜΑΝΙ ΕΞΟΔΟΥ
	ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ
	ΑΡΙΘ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ Η ΠΡΟΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ
	ΤΕΛΩΝΕΙΟ ΕΞΑΓΩΓΗΣ
	Ο/Η ΑΙΤ.
	(υπογραφή)

7. ΥΑ 15277/2012 - Φυτοτεχνικές μελέτες για έργα και επεμβάσεις της ΥΑ 1958/2012

Με την απόφαση 15277/2012 (ΦΕΚ Β' 1077/9.4.2012) του Υπουργού ΠΕΚΑ «Εξειδίκευση διαδικασιών για την ενσωμάτωση στις Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων ή στις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας έγκρισης επέμβασης, για έργα και δραστηριότητες κατηγοριών Α' και Β' της ΥΑ 1958/2012 (ΦΕΚ Β' 21/13.1.2012) σύμφωνα με το άρθρο 12 ν. 4014/2011», εξειδικεύτηκαν οι διαδικασίες για την ενσωμάτωση στις Αποφάσεις Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) ή στις Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ), της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας έγκρισης επέμβασης, για έργα και δραστηριότητες κατηγοριών Α' και Β' της ΥΑ 1958/2012 (ΦΕΚ Β' 21/13.1.2012), σύμφωνα με το άρθρο 12 ν. 4014/11, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 55 ν. 4042/2012 (ΦΕΚ Α' 24).

Ειδικότερα, κατά το άρθρο 1 (Σκοπός) της ως άνω υπουργικής απόφασης, για την ενσωμάτωση στις ΑΕΠΟ ή στις ΠΠΔ της προβλεπόμενης από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας **έγκρισης επέμβασης** κατά την έννοια του έκτου κεφαλαίου του ν. 998/1979 (ΦΕΚ Α' 289/29.12.1979), του άρθρου 13 του ν. 1734/1987 (ΦΕΚ Α' 189/26.10.1987) ως **και κάθε άλλης σχετικής διάταξης της δασικής νομοθεσίας**, με την οποία είναι δυνατή η επέμβαση σε δάση και δασικές εκτάσεις **καθώς και σε άλλες εκτάσεις που διαχειρίζονται από τη Δασική υπηρεσία**, για τα έργα και δραστηριότητες Α' και Β' κατηγορίας της ΥΑ 1958/2012, ισχύουν τα αναφερόμενα στα άρθρα 2 και 3 της παρούσας απόφασης. Επίσης, με την παρούσα απόφαση και δεδομένης της ενσωμάτωσης της έγκρισης επέμβασης στις ΑΕΠΟ ή στις ΠΠΔ, εξειδικεύονται και οι διαδικασίες για τον καθορισμό του ανταλλάγματος χρήσης και την εγκατάσταση του δικαιούχου στην έκταση με βάση τα αναφερόμενα στο άρθρο 4 της παρούσας. Κατά τα λοιπά για τον καθορισμό ανταλλάγματος χρήσης ισχύουν τα προβλεπόμενα στις σχετικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας και όπως αυτά αναφέρονται στην ΚΥΑ 165384/405/30.1.2012 (ΦΕΚ Β' 365/17.2.2012).

Αναλυτικά, για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων της Α' και Β' κατηγορίας της υπουργικής απόφασης 1958/12 (ΦΕΚ Β' 21/13.1.2012), ο φορέας του έργου ή της δραστηριότητας μαζί με τη ΜΠΕ και ως συνημμένα στοιχεία σε αυτήν ή με τη δήλωση του για υπαγωγή σε ΠΠΔ (και μέχρι να εκδοθούν οι κατά περίπτωση ΠΠΔ με την αίτηση υποβολής της περιβαλλοντικής έκθεσης) θα πρέπει να συνυποβάλει και τα ακόλουθα: α) την πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης (καθώς και την τελεσιδικία της) όπου αυτή απαιτείται, με βάση τις διατάξεις της κείμενης δασικής νομοθεσίας. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις που απαιτείται τελεσιδικία, αυτή δύναται να προσκομίζεται με την αίτηση του φορέα για τον καθορισμό του ανταλλάγματος χρήσης, β) σε περιπτώσεις έργων ή δραστηριοτήτων που θα υλοποιηθούν σε δημόσιες δασικές εκτάσεις: βεβαίωση από την κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου καθώς και από την οικεία Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης για τη μη ύπαρξη άλλων διαθέσιμων εκτάσεων σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 3 ν. 998/1979. Για έργα ή δραστηριότητες που θα υλοποιηθούν σε εκτάσεις που διέπονται από τις διατάξεις της δασικής

νομοθεσίας, στις εναλλακτικές λύσεις που θα εξετάζονται στις ΜΠΕ, θα πρέπει οπωσδήποτε να εξετάζονται - αξιολογούνται και λύσεις που θα αφορούν στην υλοποίηση του έργου με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η μικρότερη δυνατή επέμβαση σε δασικές εκτάσεις (άρθρο 2).

Σε περίπτωση που από την υποβληθείσα πράξη χαρακτηρισμού προκύπτει ότι το έργο ή η δραστηριότητα θα υλοποιηθεί σε έκταση που διέπεται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας ή σε περίπτωση απουσίας πράξης χαρακτηρισμού, θα τηρούνται τα ακόλουθα: α) Για έργα ή δραστηριότητες Α1 υποκατηγορίας: Κατά τη διαδικασία διαβούλευσης επί της ΜΠΕ (σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 19 του ν. 4014/11), διαβιβάζεται από ένα αντίτυπο της ΜΠΕ στο(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) καθώς και στην αρμόδια Δ/νση της Ειδικής Γραμματείας Δασών. Το(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) με βάση τα στοιχεία της ΜΠΕ καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο στοιχείο που κατέχει, γνωμοδοτεί προς την αρμόδια Δ/νση της Ειδικής Γραμματείας Δασών, για τα σχετικά θέματα αρμοδιότητας του(ους) και ειδικότερα για θέματα σχετικά με τη μορφή και το ιδιοκτησιακό καθεστώς, που διέπει την εξεταζόμενη έκταση καθώς επίσης δύναται να προτείνει περιβαλλοντικά μέτρα, όρους και περιορισμούς, προκειμένου να αξιολογηθούν στη σχετική ΑΕΠΟ. Η εισήγηση του (ων) Δασαρχείου(ων) υποβάλλεται ιεραρχικώς με διατύπωση γνώμης και από τις ιεραρχικά υπερκείμενες υπηρεσίες εκείνης που εισηγείται. Η αρμόδια Δ/νση της Ειδικής Γραμματείας Δασών με βάση και την παραπάνω γνωμοδότηση διατυπώνει τις τελικές απόψεις της επί της ΜΠΕ - προς την περιβαλλοντική αρχή του ΥΠΕΚΑ. β) Για έργα ή δραστηριότητες Α2 υποκατηγορίας: Κατά τη διαδικασία διαβούλευσης επί της ΜΠΕ (σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 19 του ν. 4014/11), διαβιβάζεται από ένα αντίτυπο της ΜΠΕ στο(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) καθώς και στη Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Το(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) με βάση τα στοιχεία της ΜΠΕ καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο στοιχείο που κατέχει, γνωμοδοτεί προς τη Δ/νση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, για τα σχετικά θέματα αρμοδιότητας του (ους) και ειδικότερα για τη μορφή και το ιδιοκτησιακό καθεστώς που διέπει την εξεταζόμενη έκταση καθώς επίσης δύναται να προτείνει περιβαλλοντικά μέτρα, όρους και περιορισμούς προκειμένου να αξιολογηθούν στη σχετική ΑΕΠΟ. Η εισήγηση του (ων) Δασαρχείου(ων) υποβάλλεται ιεραρχικώς με διατύπωση γνώμης και από τις ιεραρχικά υπερκείμενες υπηρεσίες εκείνης που εισηγείται. Η Διεύθυνση Συντονισμού και Επιθεώρησης Δασών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης με βάση και την παραπάνω γνωμοδότηση διατυπώνει τις τελικές απόψεις της επί της ΜΠΕ προς την περιβαλλοντική αρχή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, γ) Για έργα ή δραστηριότητες Β' κατηγορίας: i) Οι κατά περίπτωση αποφάσεις καθορισμού ΠΠΔ που θα εκδοθούν ανάλογα με το είδος του έργου ή της δραστηριότητας σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8 ν. 4014/11, δύνανται να εξειδικεύουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά που θα λαμβάνονται υπόψη και τις προβλεπόμενες διαδικασίες που θα τηρούνται από την Υπηρεσία που υπάγει το έργο ή τη δραστηριότητα σε αυτές, ώστε να εφαρμόζονται οι διατάξεις της δασικής νομοθεσίας. ii) Έως ότου εκδοθούν οι εν λόγω ΠΠΔ και με βάση τα αναφερόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 30 του ν. 4014/11, η αρμόδια περιβαλλοντική αρχή της οικείας Περιφερειακής Ενότητας διαβιβάζει το σχετικό φάκελο Περιβαλλοντικής Έκθεσης (σύμφωνα με τα αναφερόμενα στη παρ. 2 του άρθρου 11 της ΚΥΑ ΗΠ 11014/703/Φ104/03) και στο(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α). Το(α) αρμόδιο(α) Δασαρχείο(α) με βάση τα

στοιχεία της Περιβαλλοντικής Εκθεσης καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο στοιχείο που κατέχει, γνωμοδοτεί και διαβιβάζει ιεραρχικώς προς την περιβαλλοντική αρχή της οικείας Περιφερειακής Ενότητας για τα σχετικά θέματα αρμοδιότητας του(ους) και ειδικότερα για την μορφή και το ιδιοκτησιακό καθεστώς, που διέπει την εξεταζόμενη έκταση, καθώς επίσης δύναται να προτείνει περιβαλλοντικά μέτρα, όρους και περιορισμούς, προκειμένου να αξιολογηθούν στη σχετική ΑΕΠΟ. Η ενσωμάτωση της έγκρισης επέμβασης στις ΑΕΠΟ ή στις ΠΠΔ σημαίνει ότι η έγκριση επέμβασης δεν υφίσταται ως αυτοτελής διοικητική πράξη. Στην ΑΕΠΟ ή στην κατά περίπτωση προβλεπόμενη άδεια σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4014/2011 ή στην απόφαση υπαγωγής σε ΠΠΔ για έργα και δραστηριότητες που δεν λαμβάνουν άδεια λειτουργίας, θα αναφέρεται ότι η εκδοθείσα διοικητική πράξη αποτελεί και έγκριση επέμβασης (άρθρο 3).

Εφόσον το έργο ή η δραστηριότητα αδειοδοτηθεί περιβαλλοντικά (έκδοση ΑΕΠΟ ή υπαγωγή σε ΠΠΔ), ο φορέας του έργου θα πρέπει να υποβάλλει αίτηση στην αρμόδια Δασική Υπηρεσία για τον καθορισμό του ανταλλάγματος χρήσης. Για τον σκοπό αυτό με την αίτησή του θα πρέπει να συνυποβάλλει: α) Για έργα ή δραστηριότητες Α κατηγορίας: i) Την εγκεκριμένη ΑΕΠΟ, ii) Το θεωρημένο τοπογραφικό διάγραμμα κατάλληλης κλίμακας καθώς και απόσπασμα χάρτη ΓΥΣ, κλίμακας 1:5.000, που συνοδεύουν τη ΜΠΕ ή το φάκελο συμμόρφωσης τελικού σχεδιασμού της παρ. 1 του άρθρου 7. 4014/11) ή τον φάκελο Τεχνικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΤΕΠΕΜ) της παρ. 2 του άρθρου 7 ν. 4014/11 ή τον φάκελο τροποποίησης (άρθρο 6 ν. 4014/11), iii) την εγκεκριμένη τεχνική μελέτη (όπου απαιτείται), ή την οικοδομική άδεια/άδεια εργασιών μικρή κλίμακας (όπου απαιτείται) συνοδευόμενη από το διάγραμμα κάλυψης ή άλλη αντίστοιχη άδεια, β) Για έργα ή δραστηριότητες Β' κατηγορίας: i) Την κατά περίπτωση προβλεπόμενη άδεια σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4014/2011 ή την απόφαση υπαγωγής σε ΠΠΔ για έργα ή δραστηριότητες που δεν λαμβάνουν άδεια λειτουργίας και μέχρι την έκδοση των κατά περίπτωση ΠΠΔ την εγκεκριμένη ΑΕΠΟ, ii) Την εγκεκριμένη τεχνική μελέτη (όπου απαιτείται) ή την οικοδομική άδεια/άδεια εργασιών μικρή κλίμακας (όπου απαιτείται) συνοδευόμενη από το διάγραμμα κάλυψης ή άλλη αντίστοιχη άδεια. Μετά την καταβολή του ανταλλάγματος χρήσης, θα γίνεται η εγκατάσταση του δικαιούχου - ενδιαφερόμενου στην εν λόγω έκταση. Αναγκαία προϋπόθεση για την έναρξη των εργασιών αποτελεί η προσκόμιση στο οικείο δασαρχείο της σχετικής εγκεκριμένης **φυτοτεχνικής μελέτης αποκατάστασης** ή όπου δεν προβλέπεται η υποβολή **προμελέτης φυτοτεχνικής αποκατάστασης του χώρου**. Στις παρούσες διατάξεις, δεν υπάγονται τα έργα και οι δραστηριότητες που απαλλάσσονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης και για τα οποία **συνεχίζει να ισχύει η διαδικασία έκδοσης έγκρισης επέμβασης**. Με την παρούσα υπουργική απόφαση, δεν θίγονται οι διαδικασίες που προβλέπονται σχετικά με την παραχώρηση κατά κυριότητα σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις. ΑΕΠΟ που εκδόθηκαν μετά την 21/9/2011 και πριν τη δημοσίευση της παρούσης υπουργικής απόφασης, θεωρείται ότι επέχουν και θέση έγκρισης επέμβασης. Για τις περιπτώσεις αυτές, ο φορέας του έργου υποχρεούται να ακολουθήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 4 της παρούσας υπουργικής απόφασης, ώστε να καθοριστεί το αντάλλαγμα χρήσης. Επειδή όμως δεν έχει ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 2 της παρούσης υπουργικής απόφασης είναι απαραίτητη η προσκόμιση και των ακόλουθων

δικαιολογητικών: i) Πράξη χαρακτηρισμού της έκτασης όπου απαιτείται, ii) Βεβαίωση της αρμόδιας δασικής αρχής σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης, iii) Εξασφάλιση του δικαιώματος χρήσης της έκτασης σε μη δημόσιες δασικού χαρακτήρα εκτάσεις. Μετά την έκδοση της παρούσας υπουργικής απόφασης **παύουν να ισχύουν** οι σχετικές εγκύκλιοι που έρχονται σε αντίθεση με την παρούσα.